

PIRKANMAA

Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 muinaisjäännösinventoinnit v. 2015

Mikroliitti Oy

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

Pirkanmaan liitto 2015

ISBN: 978-951-590-334-1

Kuvat: Mikroliitti

Kartat: Kansallisarkiston digitaaliarkisto
Maanmittauslaitos
Timo Alanen ja Saulo Kepsu 1989

Taitto Eila Uimonen

SISÄLLYS

JOHDANTO	5
AKAA	9
Hirsikangas (1)	14
Hirsikangas W (2)	16
Muut kohteet (3)	17
LEMPÄÄLÄ	18
Miemolan talotontti (1)	22
NOKIA	23
Ollila (1)	28
Kalmaänmäen kallio (2)	29
Laurila (3)	30
Nikkilä (4)	31
Vuorela (5)	31
Haavisto Harjuniitty (6)	32
Korvola by (11)	32
Pöllönvuori (7)	33
Intianlahden mylly (8)	33
Korvolan torpat (9)	33
Haaviston talot ja torpat (13)	34
PIRKKALA	35
Sikala (1)	39
Ylinenjärvi (2)	40
PÄLKÄNE	41
Kaijakkamäki (2)	46
Pajula (Pajula) (1)	47
Ranta-Kantokylä (3)	47
Kantokylä (4)	48
SASTAMALA KARKKU	49
Huidan teilipaikka (1)	55
Kolja (3)	56
Mäkipää (5)	57
Ketunkylä (6)	58
Kalliomäki (2)	58
Kettus by (4)	58
SASTAMALA KIIKOINEN	59
Linkkitorninmäki (1)	63
Ala-Kiikoinen (2)	63
VALKEAKOSKI	64
VESILAHTI	67
Hurskasvuori (1)	72
Poukka 1 (2)	74
Poukka 2 (2)	75
Toivola by (4)	75
Kostiala by 1 (5)	76
Kostiala by 2 (6)	77
Kostiala (7)	77
Kostiala löytöpaikka (8)	79
Kotiranta löytöpaikka (9)	79
YLÖJÄRVI	80

JOHDANTO

Pirkanmaan liitossa on käynnissä Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 laatiminen. Pirkanmaan maakuntamuseo antoi hankkeesta lausunnon 15.5.2015 (diar 86/2015) jossa mm. edellytettiin eräiden kaavaluonnoksen rakennettujen alueiden laajenemisaluiden ja reservialueiden arkeologista inventointia, ko. alueiden muinaisjäännöstilanteen ja -potentiaalilin selvittämiseksi. Kyseiset alueet ovat sellaisia, joissa ei ole aiemmin inventoitu muinaisjäännöksiä nykyisten vaatimusten ja käsitysten mukaisesti. Muinaisjäännöstiedot niistä ovat puutteelliset.

Pirkanmaan maakuntaliitto tilasi lokakuun alussa v. 2015 Mikroliitti Oy:ltä kaavaluonnoksessa suunniteltujen ja maakuntamuseon lausunnossaan mainitsemien, eräiden keskeisten uusien rakennusalueiden laajennusalueiden muinaisjäännösselvityksen. Selvitys tehtiin käytännössä yleiskaava-alueen muinaisjäännösinventoinnin normaalein menetelmin. Inventoinnin tekivät Timo Jussila, Hannu Poutiainen ja Teemu Tiainen. Inventoinnin maastotyöt tehtiin lokakuussa 2015.

Inventoitavat alueet rajattiin maakuntakaavan luonnoksen ja Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnon perusteella kattamaan karkeasti uudet muuttuvan maankäytön alueet. Tutkittavien alueiden rajausta tehtiin ja esitetään raportin kartoilla tarkkana viivana. Tutkimusalueiden rajausta on kuitenkin lähtökohdiltaan karkea. Maakuntakaavaluonnoksessa on suhteellisen suuripiirteisesti esitetty rakennusalueet (alueet joille suunnataan erilaisia rakentamista ja maankäyttöä mahdollistavia toimintoja). Niistä erotettiin laajennusosat – alueet joihin aiemman kaavan rakentamisen mahdollistavat kaavamerkinnot ovat laajentuneet, uusina muuttuvan maankäytön alueina. Tutkittava alue pyrittiin rajaamaan niin, että se varmasti kattaa kaavaluonnoksen muuttuvan maankäytön alueen joten käytännössä tutkimusalueiden rajaukset ovat hieman laajempia kuin kaavaluonnoksessa esitetyt uudet laajennusalueet.

Kunkin tutkimusalueen rajausta kattaa alueen johon perehdyttiin ja jonka muinaisjäännökset selvitettiin arkisto- ja maastotutkimuksin. Inventoituja alueita oli 10 joista yhdessä alueessa (Sastamala Karkku) on kaksi erillistä osa-aluetta. Alueet on esitetty tutkimuksen yleiskartalla (kartta sivu 7) ja niiden inventoinnin tuloksista on yhteenveto jäljempänä.

Inventointi tehtiin kullakin rajatulla alueella yleiskaavatasoisen muinaisjäännösinventoinnin menetelmin. Kustakin alueesta on erillinen raportti kohdetietoineen. Inventoinnin valmisteluvaiheessa kerättiin alueita kuvaavia vanhoja karttoja. Niitä tarkastettiin osuuko alueille mahdollisesti potentiaalisia muinaisjäännöksiä kuten vanhoja merkittäviä teitä, kyliä, taloja ja myllyjä ym. Kansallisarkiston digitaaliarkistosta haettiin 1840-luvun pitäjänkartat sekä 1800-luvun lopun tai 1900-luvun alun Senaatin kartat. Kaikilta alueilta ei näitä täysin kattavasti saatu. Teoksesta Timo Alanen ja Saulo Kepsu, Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805 (SKS 1989) tarkasteltiin alueita kuvaavat osat. Maanmittauslaitoksen ”Vanhat painetut kartat” -sivustolta haettiin alueita kuvaavat vanhat peruskartat, joista vanhimpia – yleensä 1950-luvulta – käytettiin alueiden maankäytön kehityksen tarkasteluun vanhemmilta kartoilta paikannettujen teiden ja kylä- ja talotonttien kohdalla (esimerkiksi koska tie tai talotontti on hylätty). Isojakokartat käytiin kuvaamassa kansallisarkistossa. Em. vanhojen yleiskarttojen avulla niistä tarkastettiin osuuko alueille kylä- tai talotontteja tai muita merkittäviä kohteita (kuten myllyt, tiet). Tarvittaessa isojakokartat asetoitiin nykyiseen koordinaatistoon ja niistä digitoitiin tutkimusalueelle ja sen liepeille sijoittuvat kylä- ja talotontit, myllynpaikat ym. jotka sitten tarkastettiin maastossa.

Pirkanmaan Maakuntamuseosta saatiin tietoa viime aikojen yleisöilmoituksista ja -löydöistä, joista erityisen mielenkiintoisia olivat metallinilmaisinharrastajien tekemät löydöt.

Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laadittiin kustakin alueesta maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti mahdollisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnan muotoja. Siitä voitiin myös tarkastella maaston ja maaperän laatua ja siten arvioimaan – yhdessä maastokartan tarkastelun kanssa – maastonkohtia joita kannattaisi katsoa tarkemmin ja myös alueita joissa ei maksa vaivaa kulkea. Alueen vesistöhistoriaan ja rannansiirtymiskronologiaan perehdyttiin ja sen mukaan arvioitiin ne korkeustasot mistä rantasidonnaisia esihistoriallisia muinaisjäännöksiä voisi periaatteessa sijaita.

Maastossa arvioitiin alueen eri osien muinaisjäännöspotentiaalia, sekä tarkastettiin arkeologin näkökulmasta mielenkiintoisia maastoja sekä vanhoilta kartoilta ja laserkeilausaineistosta paikannettuja mahdollisesti kiinnostavia ilmiöitä ja kohteita.

TUTKITUT ALUEET JA YHTEENVETO:

Akaa

Toijalan luoteispuolella alue Turku–Tampere tien ympärillä, Kurjenkallion-Hirsikankaan-Sallinkulman alue. Inventoija Timo Jussila.

Alueella on kaksi kiinteää muinaisjäännöstä. Alueelta löytyi yksi uusi muinaisjäännös.

Lempäälä

Keskustan eteläpuolella, Hiidenvuolteen länsipuoli Sulkolan ja Miemolan välillä. Inventoija Teemu Tiainen. Alueella ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Nokia

Keskustan länsipuolella, Nokianvirran pohjoispuolella Haaviston ja Korvolan alue. Inventoijat Teemu Tiainen ja Hannu Poutiainen. Alueella on 7 kiinteää muinaisjäännöstä ja neljä mahdollista muinaisjäännöstä. Inventoinnissa tuli esiin yksi uusi muinaisjäännös ja kolme mahdollista muinaisjäännöstä.

Pirkkala

Lentokentän länsipuolella Sorkkalan (Sionkylä) alue. Inventoija Hannu Poutiainen. Alueella on kaksi kiinteää muinaisjäännöstä. Alueelta ei löytynyt uusia muinaisjäännöksiä.

Pälkäne

Keskustan eteläpuolella Kankahaisten ja Harhalan välinen alue. Inventoija Hannu Poutiainen. Alueella on yksi kiinteä muinaisjäännös ja kolme mahdollista muinaisjäännöstä. Ennestään näistä tunnettiin yksi mahdollinen muinaisjäännös.

Sastamala Karkku

Kaksi lähekkäistä erillisaluetta, Karkun keskustaajaman, Palvialan etelä- ja koillispuolella. Inventoijat Hannu Poutiainen ja Teemu Tiainen. Alueella on kolme kiinteä muinaisjäännöstä ja yksi mahdollinen muinaisjäännös. Nämä kaikki löytyivät tässä inventoinnissa.

Sastamala Kiikoinen

Kiikoisten keskustan pohjoispuoleinen alue. Inventoija Teemu Tiainen. Alueella on yksi kiinteä muinaisjäännös. Alueelta ei löytynyt uusia muinaisjäännöksiä.

Valkeakoski

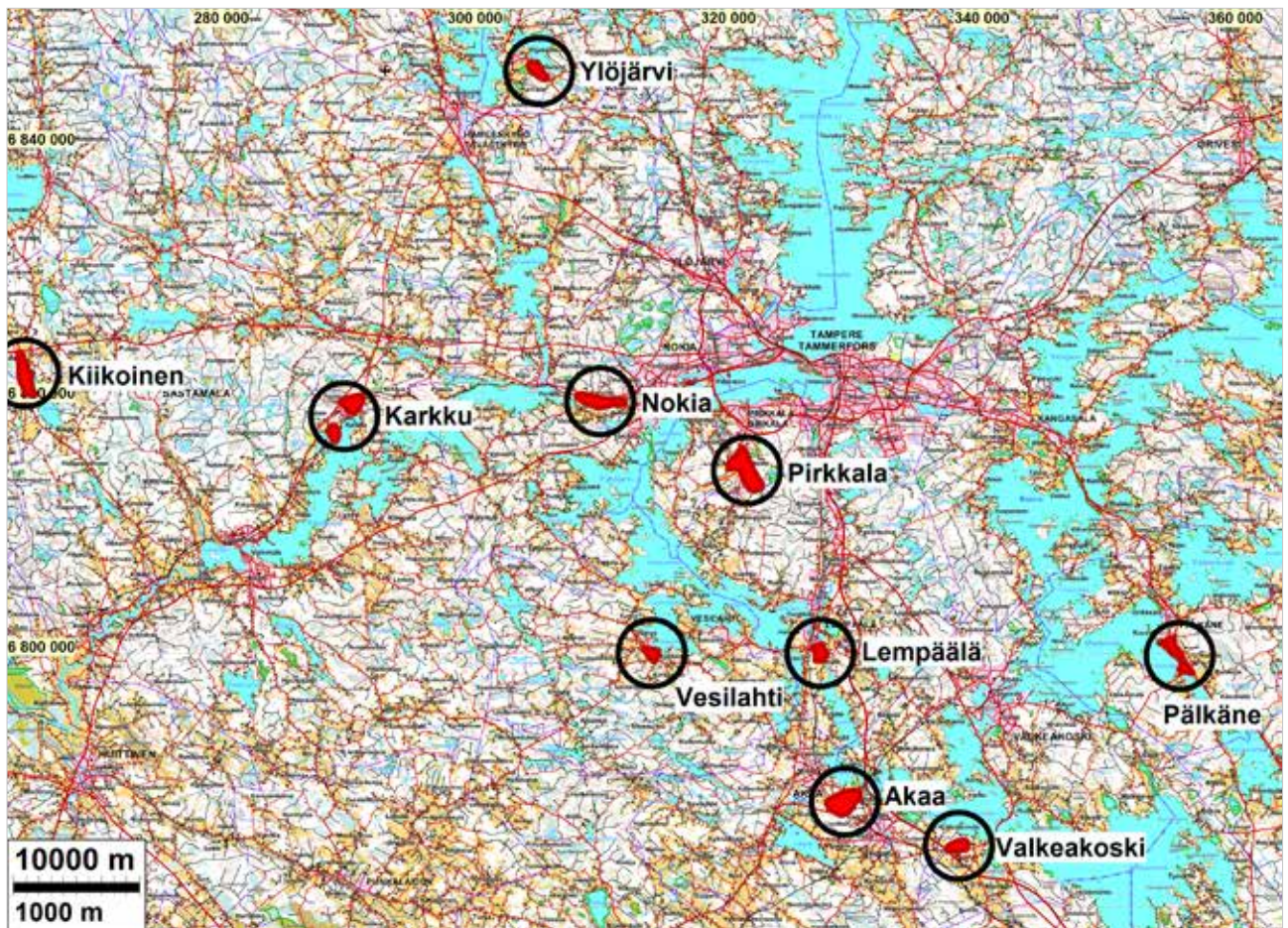
Alue Sääksmäen lounaisosassa, Tarttilan länsi-luoteispuolella, Kettumäen ympäristössä. Inventoija Timo Jussila. Alueella ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Vesilahti

Alue Narvan taajaman kaakkoispuolella, Hurskasvuoren ympäristössä. Inventoija Teemu Tiainen. Alueella on 7 kiinteää muinaisjäännöstä joista neljä tuli esiin tässä inventoinnissa.

Ylöjärvi

Viljakkalan keskustan kaakkoispuolella Hirvilahden länsipuoleinen alue. Inventoija Hannu Poutiainen. Alueella ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Yleiskartta tutkituista alueista.

Inventoinnissa tuli esiin 11 ennestään tuntematonta ja muinaisjäännösrekisteriin merkitsemätöntä kiinteää muinaisjäännöstä. Näistä kaksi on rautakautisia kalmistoja (Vesilahdella ja Pälkäneellä), 7 vanhaa kylä- tai talotonttia, yksi teilipaikka (Karkussa), yksi vanha tielinja. Edellä mainittujen lisäksi todettiin uusina kohteina kuusi paikkaa jotka luokiteltiin muiksi kulttuurihistoriallisiksi kohteiksi tai mahdollisiksi muinaisjäännöksiksi.

Raporteissa on niissä kuvatut kohteet numeroitu aluekohtaisesti juoksevilla numerolla. Raportin kohdenumero on viite karttoihin ja tekstiin, eikä sillä ole muuta merkitystä. Raporteissa kohteet on jaettu kiinteisiin muinaisjäännöksiin (suojelukohteet, SM) ja muihin kohteisiin, jotka voivat olla mahdollisia muinaisjäännöksiä, tuhoutuneita muinaisjäännöksiä, hajalöytöpaikkoja tai muita kulttuurihistoriallisia jäännöksiä. "Muut kohteet" eivät ole inventoijan tulkinnan perusteella muinaismuistolain suojaamia kohteita. Kohteen virallisen suojelustatuksen määrittelee museoviranomainen.

Kaikki raportissa mainitut koordinaatit ovat ETRS-TM35FIN koordinaatteja (NE). Kohdekuvauksissa on lisäksi ykj koordinaatit (PI). Kartta- ja ilmakuvaukset on otettu Maanmittauslaitoksen avoimista aineistoista syksyllä v. 2015.

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjäännökset eri värisymbolein.

- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

AKAA

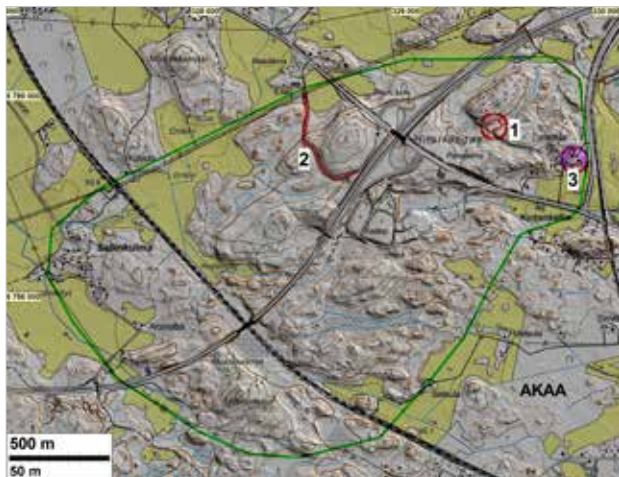
Akaan keskustan (Toijala) luoteispuolella ja Viialan taajaman kaakkoispuolella, Hirsikankaan alueella ja Kurjenkallion länsipuoleisella alueella suoritettiin muinaisjäännösinventointi 27.10.2015. Inventoinnin teki Timo Jussila. Alue sijoittuu karkeasti Turku–Tampere tien ympärille rajoittuen lounaassa Sallinkulmaan, ulottuen rautatien luoteispuolelle. Aiemmin alueella on inventoinut muinaisjäännöksiä Antti Bilund Pirkanmaan maakuntamuseon toimesta.

Alue on pääosin kallioista ja kumpareista metsämaata, jonka reunamilla on peltoja. Alueella ei ole vesistöjä ja pohjois-koillispuoleiset järvet eivät nykyään alueelle ulotu – aiemmin ovat ulottuneet alueen koillisosan reunamille. Nahkialanjoki, entinen Toivaslammi, Konhonselän lahti, sijaitsee 300 m etäisyydellä tutkitun alueen kaakkoisrajasta. Maaperä alueella on pääosin hienoaaineksista moreenia, kivikkoista ja kallioista. Kallioiden välisissä laaksojen pohjilla on märkäpohjaista metsää tai suomettsää. Alue sijoittuu 90-110 m korkeusvälille. Periaatteessa alueella voisi sijaita Itämeren Ancylysjärvivaiheen

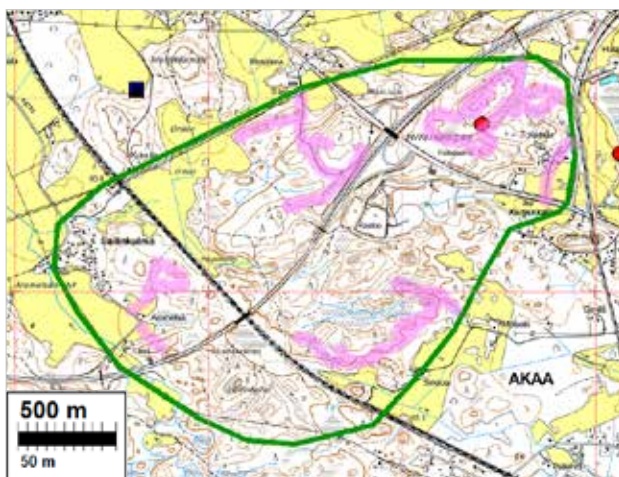
aikaisia kivikautisia asuinpaikkoja, mutta niille sopivaa maastoa alueella on hyvin niukasti jos ollenkaan. Tuon aikaiset rantatasot ovat myös varsin lyhytaikaisia johtuen nopeasta vedenlaskusta. Myöhemmät muinaisrannat eivät ole alueelle enää ulottuneet. (Kuva alla).

Yleiskuva alueesta. Maastoa Hirsikankaan kivikautisen asuinpaikan länsipuolella. Tyypillistä tutkitun alueen kalliomaastoa.

Yleiskatusta tutkitusta alueesta. Alueen rajausta vihreällä. Muinaisjäännökset punaisella ja raportin kohdenumeroin. Kohde nro 3 on Toivettulan vanha kylätontti joka ei ole kiinteä muinaisjäännös.

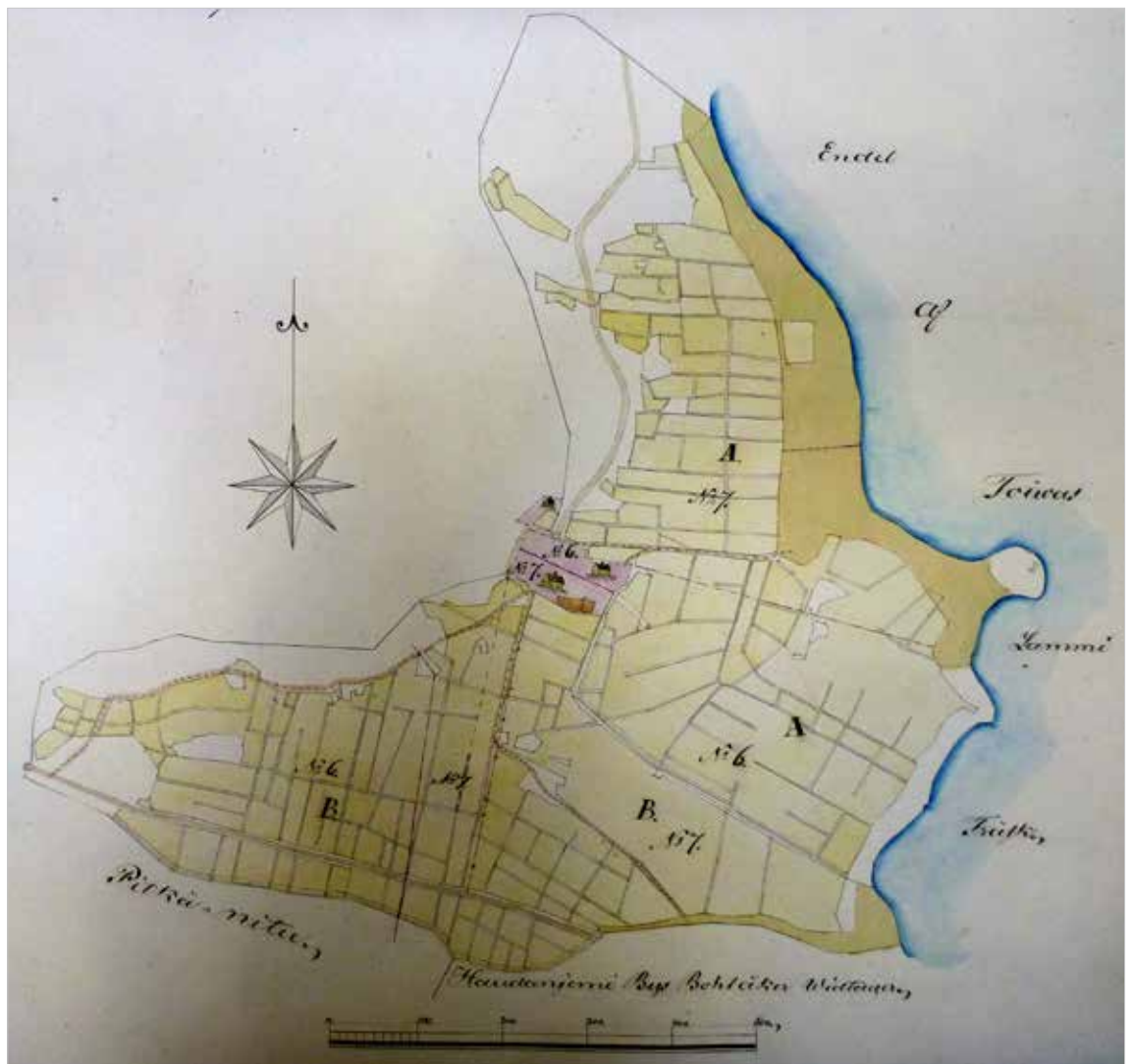

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

Alueen koillisosasta tunnetaan ennestään yksi kivikautinen asuinpaikka (raportin kohde nro 1). Alueen ulkopuolella, Jumusen ja Makkaraselän nykyisen rannan tuntumasta tunnetaan kivikautisia asuinpaikkoja. Lähimmät tunnetut rautakautiset muinaisjäännökset sijaitsevat Toijalan keskustan alueella, n. 3-4 km etäisyydellä. Alue sijoittuu puoliksi entisen Viialan ja Toijalan kuntien alueelle. Alue on ollut Akaan vanhojen kylien, Varrasniemen kylän (luoteessa) ja Toivettulan (koillisosa) ja Haudanniemen maita. Näistä Toivettulan vanha kylätontti sijoittuu alueen koillisosan laitamille. Maastosta ja maaperästä johtuen alue on ollut pääosin em. kylien takamaita – peltoja ja niittyjä on ollut vain alueen laitamilla ja jokunen niitty alueen sisällä.

Alue tarkastettiin eri menetelmin. Alueesta laadittiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti mahdollisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnanmuotoja. Aluetta kuvaavat vanhat kartat kuvattiin Kansallisarkistossa. Vanhat yleiskartat, kuten v. 1847 pitäjänkartta ja v. 1900 Senaatin kartta saatiin Kansallisarkiston digitaaliarkistosta. Näistä paikannettiin alueen vanhaa tiestöä ja asutuksen sijoittumista. Maastossa tarkastettiin erityisesti Hirsikankaan alue melko kattavasti ja alueen lounaisosaa muutamien pistokokein.

Alueella sijaitseva nuorakeraaminen asuinpaikka on mielenkiintoinen vaikkakin se on suureksi osaksi tuhoutunut. Sen sijainti on omalaatuinen – vaikeasti saavutettava ja suojainen, jopa varjainen. Paikalta otetusta hiekasta on saatu talteen myös kvartseja joten ei ole aivan mahdotonta etteikö samalla paikalla – lähialueen mahdollisesti ainoalla Ancyclusjärvivaiheen aikana paljaana olleella hiekkakerrostumalla – olisi voinut olla myös varhaismesoliittinen, kivikautinen asuinpaikka. Alueen halki on kulkenut merkittävä vanha tie, ns. Hiidentie Hämeenlinnasta Tampereelle, josta haaraantunut Viialassa tie Sastamalaan ja Vesilahdelle. Vanhasta tiestä on säilynyt käytöstä poistettuna n. 600 m mittainen osuus. Sitä voidaan pitää muinaisjäännöksenä. Alueen ainoa vanha kylätontti, v. 1775 kartalla kahden talon ja yhden torpan Toivettula on nykyään rakennetulla alueella eikä sitä nyt katsottu muinaisjäännöksi. Alueen maasto ja maaperä on sellaista, että sieltä tuskin on löydettävissä esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Tunnetun Hirsikankaan kivikautisen asuinpaikan sijainti on uniikki, eikä vastaavia hiekkakerrostumaisia maastoja alueella muualla havaittu. Alueella tuskin on myöskään löydettävissä historiallisen ajan elinkeinoin liittyviä muinaisjäännöksiä.

Ote Haudanniemen kylän kartasta vuodelta 1700 (signum H138:1/1). Kartan vasen puoli kuvaa tutkittua aluetta. Kylätontti jää tutkitusta alueesta n. 700 m itään.

Ote Toivettulan isojaon toimituskartasta v. 1775 (H138:1).

YHTEENVETO

Alueella on kaksi kiinteää muinaisjäännöstä, kivikautinen asuinpaikka ja vanha tiepohja.

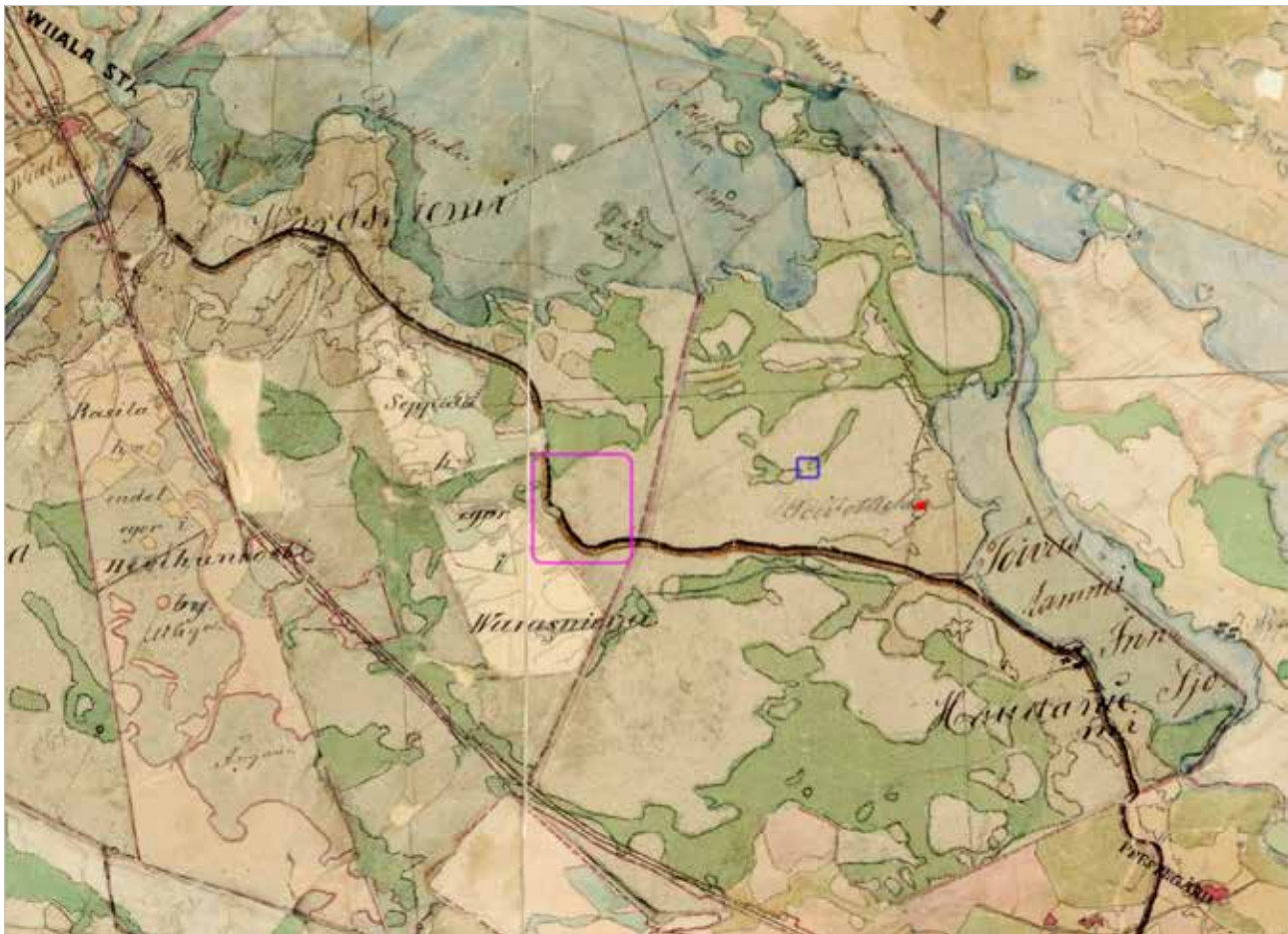
Inventoinnissa alueelta havaittiin yksi uusi muinaisjäännös (vanha tie), toinen on ennestään tunnettu.

Alueella on yksi 1700-luvun kartalta paikannettu kylätontti (Toivettula). Se sijaitsee rakennetulla alueella eikä ole muinaisjäännös.

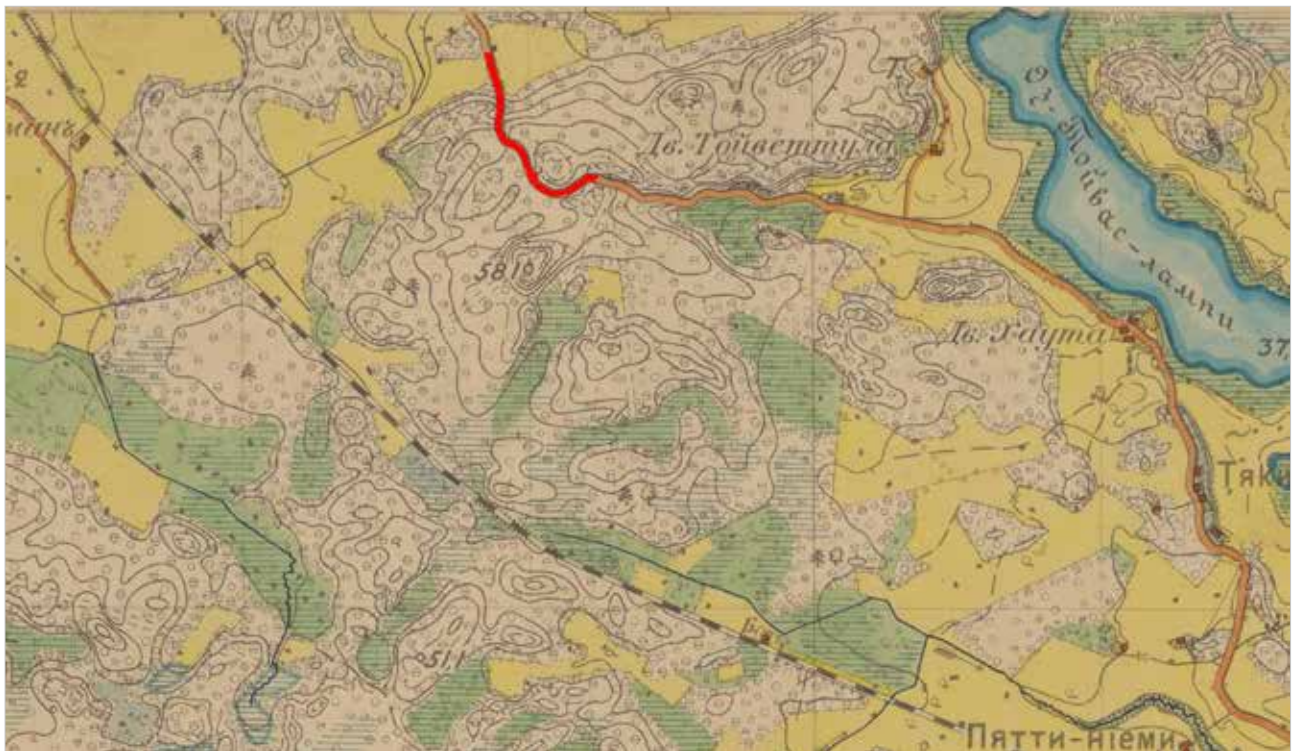
Arvio alueen muinaisjäännöspotentialista:

Alueen muinaisjäännöspotentiaali on alueen sijainnin, maaston ja maaperän takia vähäinen. Tunnettu kivikautinen asuinpaikka on sijainniltaan ja maastoltaan uniikki, poikkeava. Alueella ei Toivettulan ohella ole ollut historiallisella ajalla muuta 1800-luvun loppua vanhempaa asutusta. Toinen muinaisjäännös, vanha tielinja, on ainoa siitä alueella muinaisjäännöksenä säilynyt osuus.

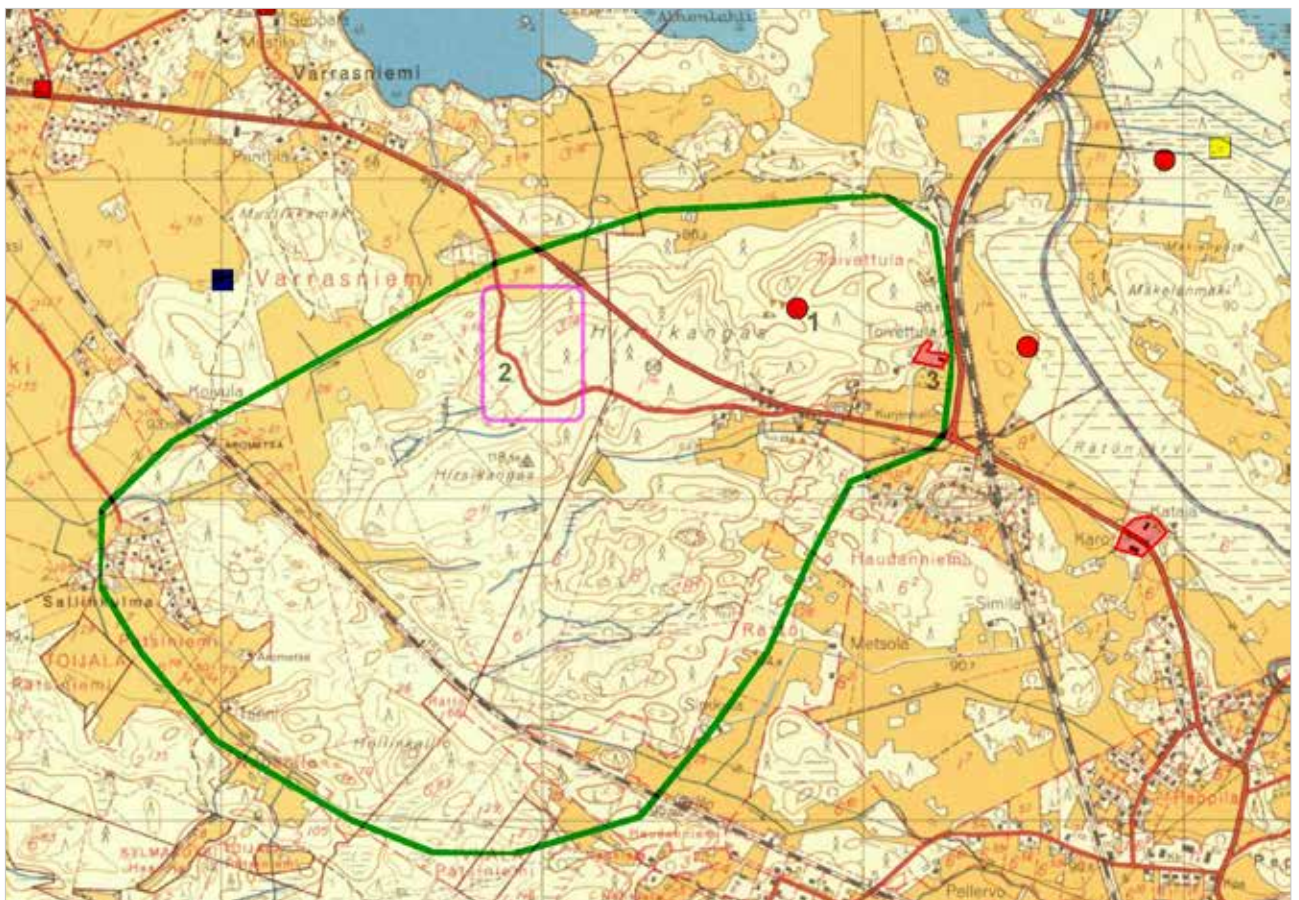
Tutkitun alueen koillisosa, uuden paloaseman pohjois- ja länsipuolella, eli Hirsikankaan alue, missä tunnetut muinaisjäännökset sijaitsevat, on näiden muinaisjäännösten ympäristössä vielä koskematon ja miljööltään hyvin säilynyttä antaen lisäarvoa muinaisjäännöksille.

Ote Akaan pitäjänkartasta v. 1843. Siihen on päälle merkitty sinipunaisella suorakaiteella nyt muinaisjäännöksi luokiteltu osuus vanhasta tiestä ja sinisellä neliöllä Hirsikankaan kivikautinen asuinpaikka. Toivettulan tässä vaiheessa yhden talon tontti punaisella pisteellä.

Tutkimusalueetta kuvaava ote ns. Senaatin kartasta vuodelta 1900. Punaisella merkitty nyt muinaisjäännökseksi todettu osuus vanhasta tielinjasta.

Ote peruskartasta v. 1959. Tutkimusalueen rajausta vihreällä. Muinaisjäännökset eri symbolein. Raportissa kuvatut kohteet 1-3 on numeroitu. Toivettulan ja Haudanniemen vanhat kyläontit on rajattu vaalean punaisella.

Kohdekartta, kohteet 1 ja 3.

Hirsikankaan kivikautinen asuinpaikka.
Asuinpaikan koillispuolelta kaakkoon.

1 AKAA HIRSIKANGAS

Mjtunnus: 864010004

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Kivikautinen

Laji: Asuinpaikka

Koordin: N: 6788 868 E: 329 421 Z: 100

X: 6787 594 Y: 2490 801

P: 6791 717 I: 3329 522

Tutkijat: Annikki Nisula 1943 inventointi,
Tuula Heikkurinen-Montell 1995 tarkastus,
Tampereen museot/Antti Bilund 1998
inventointi,
Timo Jussila 2015 inventointi

Sijainti: Akaan kirkosta 4 km luoteeseen.

Huomiot: **Muinaisjäännösrekisteri:** Asuinpaikka sijaitsee Toivettulan talosta 400 m länsiluoteeseen. Paikka on metsäalueella kallioisten mäkien välisessä notkossa. Maaperä asuinpaikan kohdalla on hiekkaa, muuten savea. Paikalla on myös vanha hiekkakuoppa ja sen lounaispuolelta pintamaa on kuorittu. Alue on entistä peltoa. Paikalta on löytynyt nuorakeramiikkaa ja kvartsia.

Jussila 2015:

Paikka sijaitsee ympäristöön nähden korkeiden kallioiden välisessä kapeassa laaksossa – kahden laakson risteyksessä. Laakso on koillis-lounaissuuntainen ja maaperältään kivikkoinen ja soinen, pohjaltaan 40–50 m leveä. Lounaispäässä laakson pohja hieman nousee ja maaperä muuttuu hiekkaiseksi ja myös vähäkivisemmäksi. Paikalle on Itämeren Ancyclusjärvivaiheessa veden virtaus kerrostanut hiekkaa – joka on reunoilta huuhtoutunut soraiseksi. Lounaispuolella laakso levenee ja laskee luoteeseen kaartuen. Maasto alueella on varsin vaikeakulkuista kivikkaisuuden ja louhikkoisuuden takia – paitsi juuri laakson päässä missä hiekkamaata. Laakson lounaispäästä lähtee kallioiden välissä toinen, kapeampi laakso itään, Toivettulan vanhaa kylätonttia kohden, joka on maastoltaan helppokulkuisempi. Laakson koillispäässä on jyrkähkö kivikkoinen rinne.

Nuorakeraaminen asuinpaikka on sijoittumiseltaan merkillinen ja mielenkiintoinen. Vettä ei ole lähellä, ei edes puroa – ehkä lännempänä leveämmässä laaksossa on voinut olla lähde, alueella jossa maaperä on märkää ja kivien juurilla on allikoita. Paikka on varjainen, avoimempi lounaaseen. Lähellä – n. 300 m säteellä – ei ole hyvää niittymaata karjanhoitoon, puhumattakaan viljelykelpoisesta maasta. Paikkaa ympäröi jyrkät ja kivikkoiset kalliot. Paikka vaikuttaa ”piilolta” – sinne ei helpolla eksy eikä löydä.

Pitäjänskartalla v. 1846 laakson pohjalle ja keskelle on merkitty erillinen kapea niitty ja niittynä paikka on ollut ilmeisesti myöhemminkin. Laakson hiekkaisesta päästä on otettu maata ja tästä maanottopaikasta ovat löydöt tulleet. Laakson lounaispäähän on tullut kapea tieura koillisesta, joka vielä juuri ja juuri erotuu maastossa.

Asuinpaikan maasto on varsin runneltua, runsaasti matalia, erikokoisia maanottokuoppia. Niiden välissä on kapeita, ilmeisesti vielä ehjiä alueita, samoin laakson laitamilla. Vaikka paikka on ilmeisesti pahoin tuhoutunut, siellä on todennäköisesti jäljellä vielä vähäisiä ehjiä ja tutkimuksellisesti mahdollisesti merkittäviä aloja. Paikan tunnelman, luonteen sekä sijoittumisen poikkeavuuden ymmärtämisen säilyttämiseksi muinaisjäänneksen suoja-alue voisi olla hyvinkin laaja, vähintään noin 150 m säde asuinpaikan keskipisteestä.

Hirsikankaan kivikautinen asuinpaikka.

Asuinpaikan maastoa – vanhoja hiekanottokuoppia.

Kohdekartta, kohde 2.

Yleiskartta alueesta. Ote ns. Kuninkaan kartastosta v. 1776-1804 (teoksesta Timo Alanen ja Saulo Kepsu, Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805, SKS 1989).

Tutkimusalueen sijainti on merkitty päälle sinipunaisella suorakaiteella. Kylät on vahvistettu punaisella. Kartassa näkyy vanha Hiidentie, jonka kalliomäkeä kiertävän mutkan osuus on nyt hylättynä metsätienä ja muinaisjäänös (raportin kohde nro 2).

Vanhaa 1950-luvulla käytöstä poistunutta "Hiidentietä". Tie on nyt kännykkämastolle johtava huoltotie.

2 AKAA HIRSIKANGAS W

Mj tunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Tie

Koordin: N: 6788 726 E: 328 537

P: 6791 575 I: 3328 638

Tutkijat: Timo Jussila 2015 inventointi

Sijainti: Akaan kirkosta 4,5 km luoteeseen, Tampere–Turku valtatie länsi-luoteispuolella, sen ja "seurojentalon" (Metsälinna) välisessä metsässä.

Huomiot: Hylätty ja käytöstä poistunut vanha tie, osa Hämeenlinnasta Tampereelle ja edelleen Pohjanmaalle sekä Hämeenlinnasta Vesilahdelle ja Tyrväeseen kulkenutta vanhaa päätieta, ns. Hiidentietä. Tietä pidetään Hämeen paikallisteistä vanhimpana ja merkittävimminä (Luoto: Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet – Karttaselvitys, Pirkanmaan maakuntamuseo. Sivu 23).

Hylätty tieosuus noudattaa jokseenkin täsmällisesti Kuninkaan kartastoon (1796-1804) piirrettyä tielinjausta joka on sama myöhemmissä kartoissa kuten v. 1846 pitäjänkartalla ja v. 1900 Senaatin kartalla. Tie on merkitty vielä yleisenä tienä v. 1959 peruskartalle mutta siinä on jo uusi ja nykyinen tielinja päätiestä. Tie on siis poistunut päätiekäytöstä 1950-luvulla. Tien on katkaissut uusi Tampere–Turku tie. Sen itäpuolella vanha tie on kaatopaikalle johtavana tienä, maanoton runtelemassa maastossa. Turku–Tampere tien länsipuolella hylätty tieosuus kulkee asumattomassa metsässä, kalliokumpareita kiertäen. Tie on nyt puomitettu ja siitä on tehty sen pohjoispuolella olevan kännykkämaston huoltotie. Tie on osin pengerrytetty suon laidalle, suon ja mäen reunamille. Tiepohjassa saattaa olla jäljellä kerrostumia vanhimmista tiepohjista. Tien ympäristössä ei ole mitään merkkejä mahdollisista vanhemmista ja myöhemmin oikaistuista tieosuuksista.

Hylätyn tieosuuden pituus on n. 600 m.

Kohdekartta, kohteet 1 ja 3.

3 MUUT KOHTEET

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Muu kultt. hist. kohde

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Asuinpaikka: kylätontti

Koordin: N: 6788 690 E: 329 832
P: 6791 539 I: 3329 934

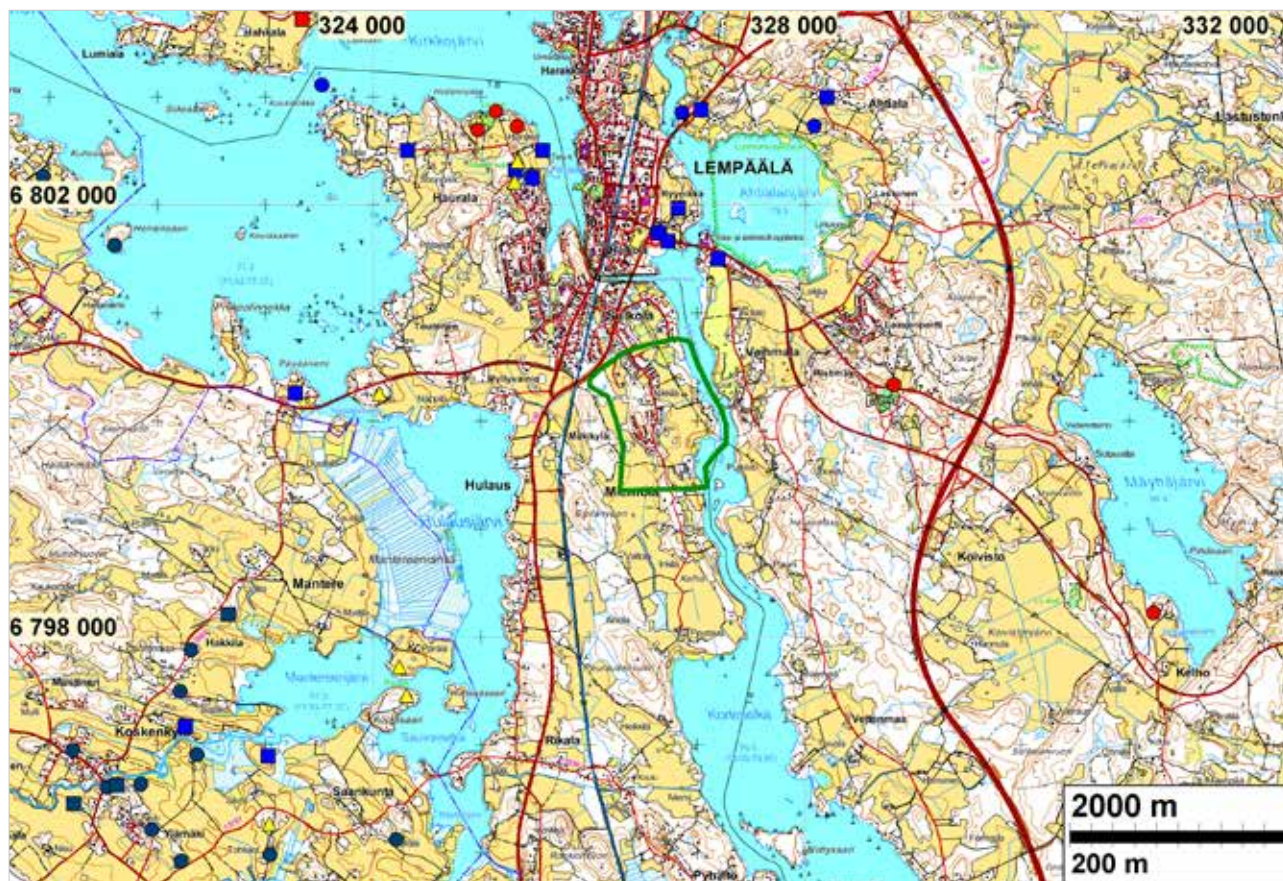
Tutkijat: Timo Jussila 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Akaan kirkosta 3,7 km luoteeseen.

Huomiot: Toivettulan vanha kylätontti, jossa v. 1775 kartalla kaksi taloa ja torppa. Paikka on edelleen asuttuna ja tilakeskuksena. V. 1959 peruskartalla on tontin alueella rakennuksia enemmän kuin nykyään. Paikkaa tarkasteltiin silmämääräisesti sen laidoilta (pihamaata). Alue vaikuttaa perusteellisesti ”käsitellyltä” ja on ilmeistä että jatkuva maankäyttö ja asutus on hävittänyt enimmät merkit ja kerrostumat vanhimmasta asutuksesta. Arkeologisessa mielessä kyseessä on tuhoutunut muinaisjäänös.

Imakuva (Mml) v. 1775 kartan mukaisesta Toivettulan kylätontin alueesta.

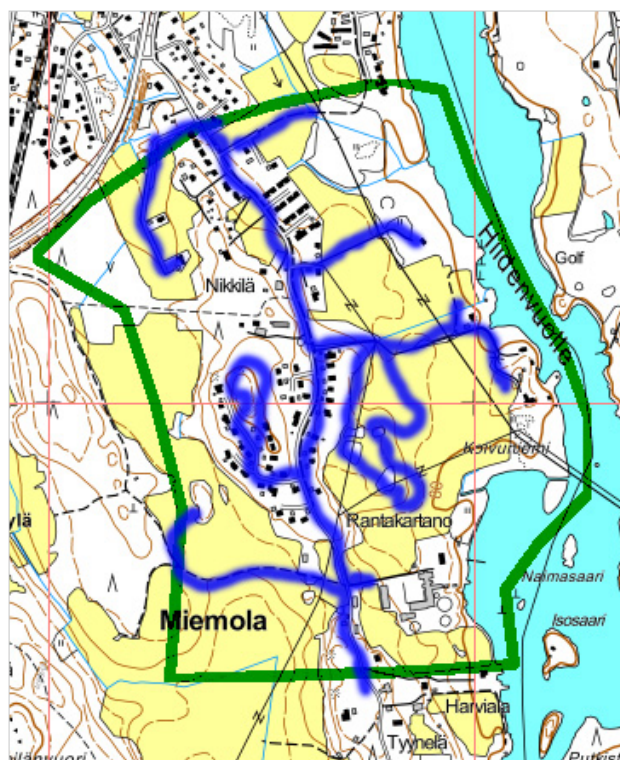

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjäännökset eri värisymbolein.

- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

LEMPÄÄLÄ

Miemolan alueella Lempäälässä suoritettiin muinaisjäännösinventointi 22.10.2015. Inventoinnin suoritti Teemu Tiainen. Alueella ei tiettävästi ole tehty aiemmin muita arkeologisia tutkimuksia kuin Lempäälän yleisinventointi vuonna 1994 (Marja Sipilä ja Juha-Matti Vuorinen). Alue rajautuu karkeasti pohjoisessa Sulkolan alueeseen, lännessä Mäkikylään, etelässä Harvialan tilaan ja idässä Hiidenvuolteen. Hiidenvuolteen pinnan korkeus on hieman yli 79 m mpy. Inventoidun alueen matalimmat kohdat ovat juuri Hiidenvuolteen rannat – korkein kohta on puolestaan Nikkilän eteläpuolella oleva mäki, jonka laki on hieman yli 100 m mpy. Inventoidulta alueelta ei tunneta entuudestaan kiinteitä muinaisjäännöksiä.

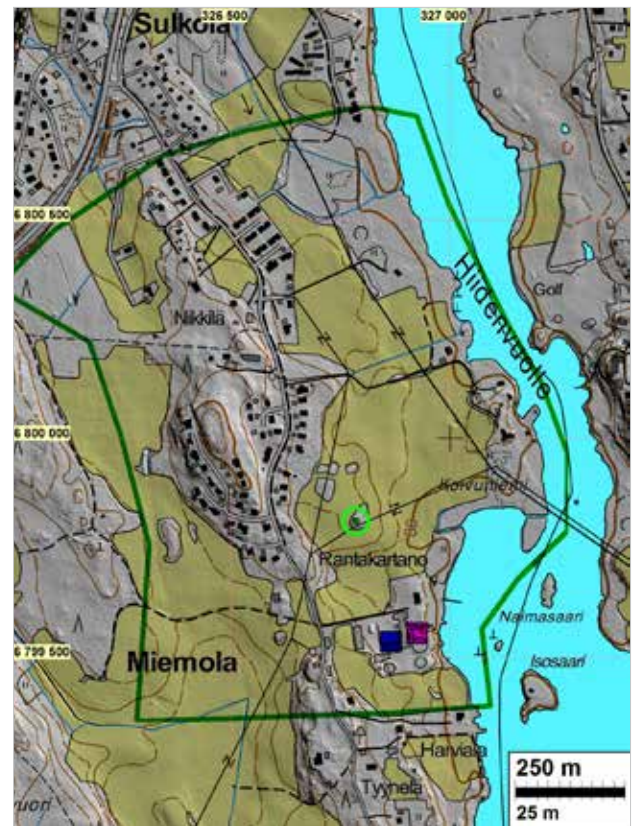
Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

Lähialueilta tunnetaan lukuisia eri-ikäisiä löytöpaikkoja sekä muinaisjäännöksiä. Lähin viite kivikaudesta sijaitsee noin kaksi km inventointialueesta länteen. Hulausjärven itärannalta on löydetty kivitaltta (Antila) noin 83 metrin korkeustasolta. Kivikauteen ajoittuva asuinpaikka sijaitsee inventointialueesta noin 3,3 km luoteeseen (Henneri II), joka niin ikään sijaitsee hieman alle 85 m mpy. Inventointialueelta alle kaksi km itään sijaitsee kivikautinen asuinpaikka Torisevankulma. Varhaismetallikauteen ajoittuvia kohteita ei inventointialueen läheisyydestä tunneta. Lähimmät tunnetut rautakautiset muinaisjäännökset sijaitsevat n. 2 km inventointialueelta pohjoiseen ja kauempaa alueen länsipuolelta tunnetaan useita rautakautisia muinaisjäännöksiä.

Lempäälän alueella asutus on vakiintunut jo varhain. On todennäköistä, että asutusjatkumo on paikoitellen ollut katkeamatonta rautakaudelta historialliselle ajalle ja nykypäivään saakka. Historiallisen ajan talon- ja kylänpaikkoja on inventointialueella yksi, Miemola (nykyisellä kartalla Rantakartano). Miemolasta etelään sijaitsee 1720-luvulla laadituissa isojakokartoissa talot samoissa paikoissa kuin nykyään: Peuraus, Inkilä ja Harviaala. Nykyisen Rantakartanon alueelta ei löydetty 1700-luvun isojakokarttoja Kansallisarkistosta. 1700-luvun alussa laadittu kartta päättyy nykyisen Harvialan tilan pohjoispuolelle. Tälle pohjoispuoliselle alueelle, varsinaisen kartan ulkopuolelle on merkattu yksi talo, joka sijoittuu nykyisen Rantakartanon tilan piha-alueelle. Kuninkaan kartastossa, joka on laadittu 1700-luvun lopussa, inventointialueen etelälaidan talojen paikoissa on ilmeisesti virhe: Miemolan talo on merkattu oikeaan paikkaan, sen eteläpuolella olevaa Harvialan taloa ei ole merkattu lainkaan ja tästä etelään oleva Inkilän talo on merkattu nimellä Miemola by (ote Kuninkaan kartastosta). Pitäjänkartassa vuodelta 1842 talot ovat oikeilla paikoillaan ja nimillään, samoin vuoden 1912 senaatin kartassa. Maankäyttö edellä mainituissa kartoissa on pysynyt miltei muuttumattomana: talot ovat samoilla paikoilla kuin nykypäivänä, talojen ympäristö on peltoa ja alueen pohjoisosa niittyä. Vuoden 1959 peruskartasta voidaan todeta, että pohjoisosan niityt on otettu peltokäyttöön ja taloja on ilmestynyt Koivuniemen koillisosaan sekä Nikkilän alueelle.

Kartta vuodelta 1729 (signum H42:31/1).
Sen pohjoisosassa on inventoidun alueen etelälaitaa.

Yleiskartta. Inventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. Kivijalan sijainti vaalean vihreän ympyrän sisällä. Miemolan kylätontin sijainti v. 1729 kartalta sinipunainen neliö ja sijainti v. 1842 pitäjänkartalla sininen neliö.

Ote Kuninkaan kartastosta 1796-1805 (Alanen & Kepsu 1989).

Ote Senaatin kartasta v. 1912.

Ote Lempäälän pitäjänkartasta v. 1842.

Peruskarttaote v. 1959. Inventoitu alue rajattu vihreällä viivalla. Havaitun kivijalan sijainti punaisen ympyrän sisällä. Kyseisellä paikalla tässä kartassa on talousrakennus.

Koko inventoitu alue tarkastettiin eri menetelmin. Alueesta laadittiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnanmuotoja. Maastossa tarkastettiin Rantakartanon pohjois- ja länsipuolen peltoja, peltosaarekkeen sekä alueen keskellä oleva mäki. Miemolantien itäpuolella olevia peltoja ei oltu kynnetty, joten niiden silmäääräinen havainnointi jäi kovin yleisluonteiseksi. Rantakartanon ja Miemolantien länsipuoleinen pelto oli sen sijaan kynnetty – sieltä ei havaittu mitään arkeologisesti mielenkiintoista (kuva vierellä). Rantakartanon tilakeskuksen luoteispuolella olevassa peltosaarekkeessa (N 6799811 E 326786) sijaitsee rakennuksen kivijalka (kuva vierellä alla). Kivijalan koko on noin 5 x 6 m. Rakennuksen S ja E puoleisia seinälinjoja on säilynyt enimmillään 5 lohkokivikertaa, muut seinät ovat näitä matalampia. 1700- ja 1800-lukujen kartoissa paikalle ei ole merkattu rakennuksia – vain metsää tai peltoa. Vuoden 1959 peruskartalla kyseiseen kohtaan on merkattu talousrakennus. Vanhojen karttojen ja kivijalan kiven porausjälkien perusteella kyseessä on 1900-luvulla tehdyn rakennuksen kivijalan raunio, joka ei ole kiinteä muinaisjäänös.

Vaikka alueella nyt tehdyssä muinaisjäänösinventoinnissa ei havaittu muinaisjäänöksiä, niiden olemassa oloa alueella ei täysin varmasti voida sulkea pois. Lähialueelta tunnettujen kiinteiden muinaisjäänösten sekä alueen maaston ja topografian perusteella Hiidenvuolteen rannan tuntuman alueelta voisi periaatteessa löytyä vielä kivi- tai rautakautisia kohteita.

YHTEENVETO

Alueella ei ole kiinteitä muinaisjäänöksiä.

Alueella on yksi 1700-luvun kartalta paikannettu talonpaikka, mikä sijaitsee nykyisen Rantakartanon tilan kohdalla. Se sijaitsee rakennetulla alueella eikä ole muinaisjäänös.

Arvio alueen muinaisjäänöspotentialista:

Periaatteessa alueella voi sijaita kivikauteen ajoittuvia rantasidonlaisia muinaisjäänöksiä noin 82,5-85 metrin korkeustasoilla. Myös rautakauteen ajoittuvia jäänteitä voi alueelta olla löydettävissä. Alueella on kohtalainen muinaisjäänöspotentialiaali.

Rantakartanon länsipuoleista savista peltoaukeaa. Etelään.

Rantakartanon pohjoispuolella sijaitsevalla peltosaarekkeella sijaitseva rakennuksen perusta. Koilliseen.

MUU KOHDE

1 LEMPÄÄLÄ MIEMOLAN TALOTONTTI

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Muu kulttuurihistoriallinen kohde /
tuhoutunut

Ajoitus: Historiallinen

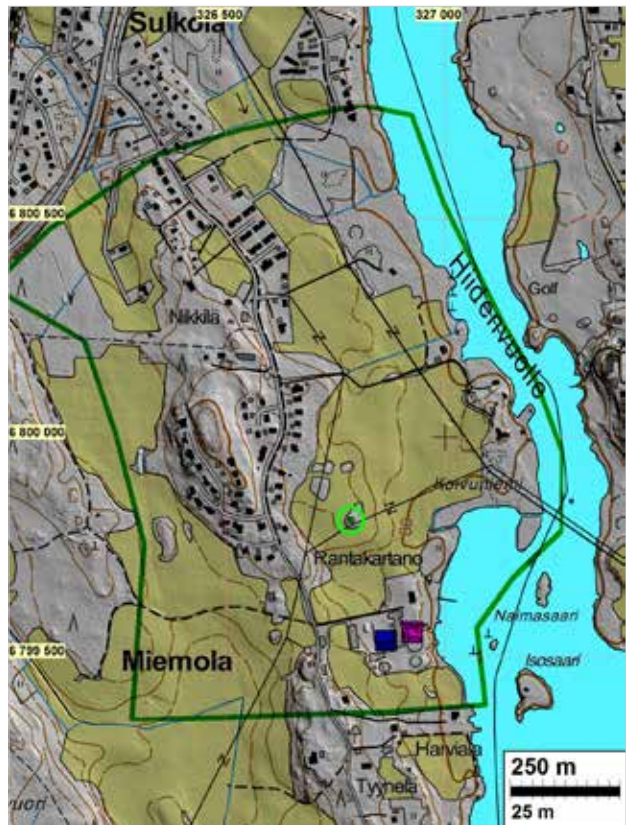
Laji: Asuinpaikka: talotontti

Koordin: N: 6799 557 E: 326 915
P: 6802 410 I: 3327 015

Tutkijat: Teemu Tiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Lempäälän kirkosta
2,6 km etelään.

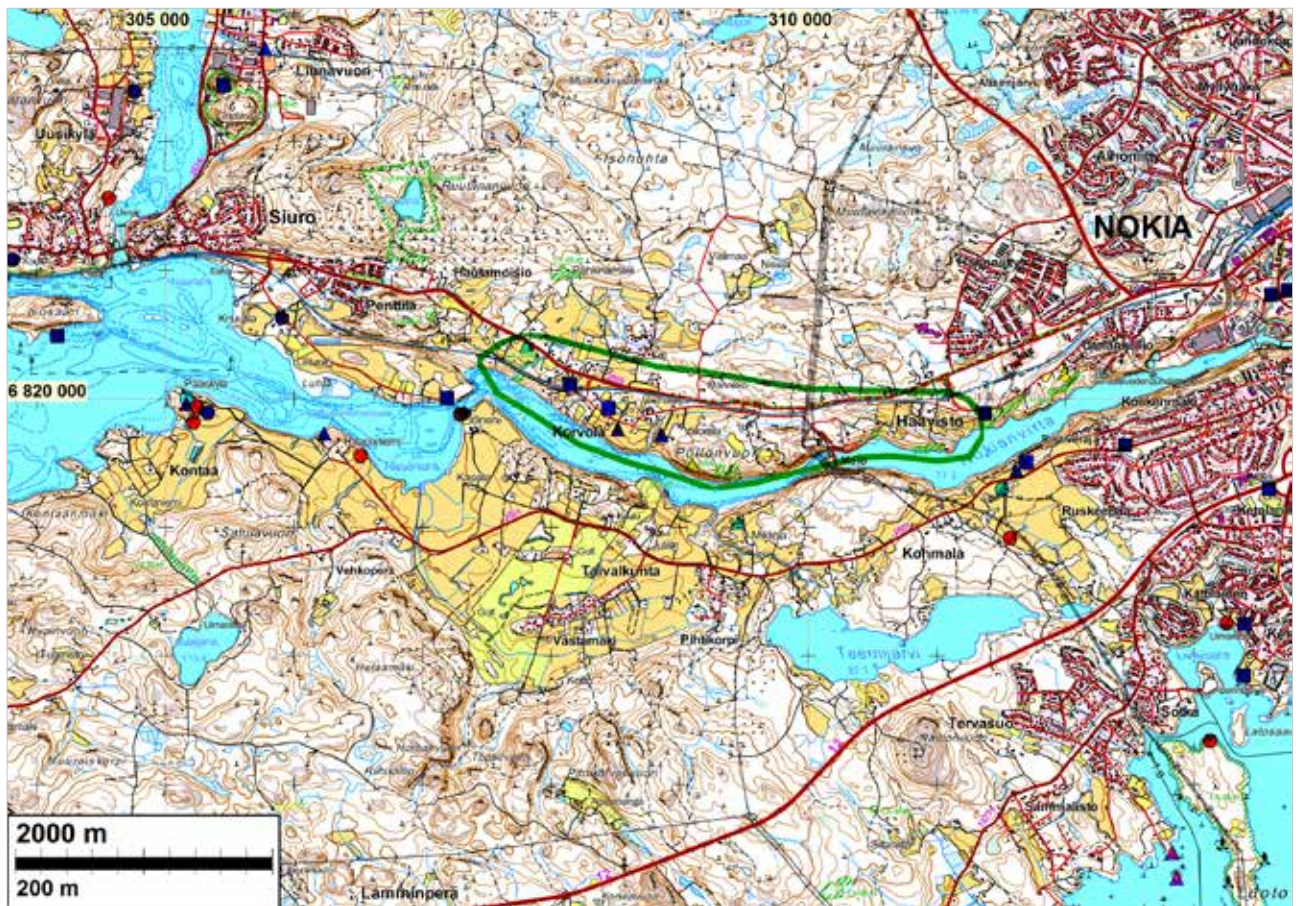
Huomiot: *Tiainen 2015:* Nykyisen Rantakartanon alueelta ei löydetty 1700-luvun isojakokarttoja Kansallisarkistosta. Vuonna 1729 laadittu kartta päättyy nykyisen Harvialan tilan pohjoispuolelle, juuri Miemolan talon eteläpuolelle. Kartoittamattomalle ”valkealle kartalle” on merkattu Miemolan talo, jonka paikantamisen tarkkuus on arviolta +- 50 metriä. Vanha talotontti sijoittuu näinkin karkealla paikannuksella kokonaisuudessaan Miemolan (nykyinen Rantakartano) tilan talouspihaan, rakennetulle alueelle.

Yleiskartta. Inventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. Kivijalan sijainti vaalean vihreän ympyrän sisällä. Miemolan kylätontin sijainti v. 1729 kartalta sinipunainen neliö ja sijainti v. 1842 pitäjänkartalta sininen neliö.

Isojakokartalta paikannettu talotontti sijoittuu nykyisen tilakeskuksen kohdalle.

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjäännökset eri värisymbolein.

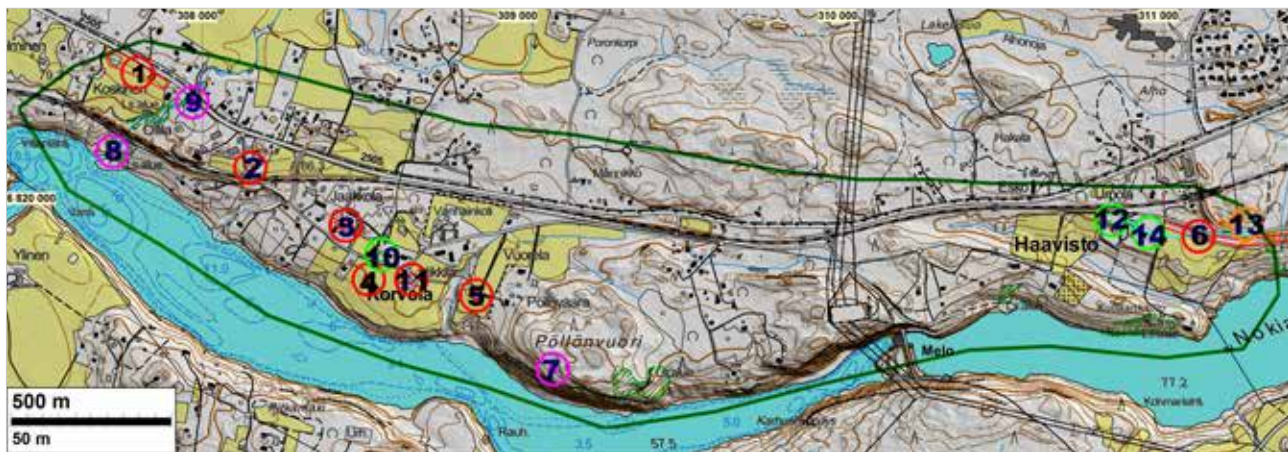
- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

NOKIA

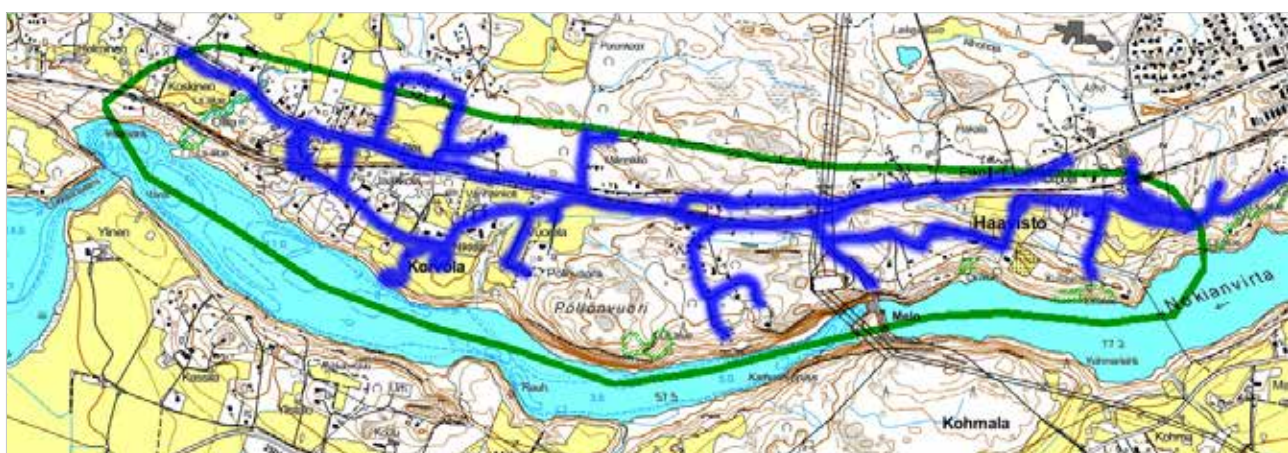
Nokian Korvolan ja Haaviston alueiden muinaisjäännösinventoinnin maastotyö suoritettiin 21.10.2015. Inventoinnin tekivät Hannu Poutiainen ja Teemu Tiainen. Ensimmäinen arkeologinen tutkimus alueella on tehty vuonna 1882 (A. O. Heikel). Alueella ovat sen jälkeen inventoineet A. Erä-Esko (1948), E. Renvall (1985), V. Adel (2000) sekä T. Jussila (2002). Inventointien lisäksi alueella on tehty useita yksittäisiä tarkastuksia ja kaivaustutkimuksia. Inventointialue on yli neljän kilometrin pituinen alue, jonka leveys pohjois-eteläsuunnassa jää alle yhteen kilometriin. Etelässä aluetta rajaa Nokianvirta. Pohjoisreuna inventointialueella noudattelee Siuronvaltatietä sekä Tampere–Pori junarataa ulottuen sen pohjoispuolelle (alueen länsiosassa) noin 200 metriä. Lännessä alue ulottuu Intianlahden tasalle ja idässä Koskivaaraan. Nokianvirrassa, inventointialueen keskiosan

länsipuolella on Melon voimala. Voimalan itäpuolella veden pinnan keskikorkeus on 77,2 metriä ja länsipuolella 57,5 metriä. Nokianvirrasta maasto nousee pohjoiseen jyrkästi, erityisesti heti voimalan länsipuolella Pöllönvuoren kohdalla, missä veden ja vuoren laen välinen ero on yli 50 metriä. Pöllönvuoren ja voimalan molemmilla puolin on asutusta ja peltoja.

Koko tutkimusalue tarkastettiin kokonaisuudessaan eri menetelmin. Alueelta laadittiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti mahdollisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnanmuotoja. Maastoinventoinnin aikana alueelta tarkastettiin 1760-luvun isojakokartoilta paikannetut talonpaikat sekä alueen tunnetut muinaisjäännökset.

Yleiskartta. Tutkimusalue on rajattu vihreällä viivalla. Kohteet on merkattu raportin kohdenumeroin ja ympyröillä. Punainen ympyrä = kiinteä muinaisjäänös, sinipunainen ympyrä = mahdollinen muinaisjäänös, oranssi ympyrä = muu kulttuuriperintökohde, vihreä ympyrä = isojakokartalta paikannettu, tuhoutunut kohde.

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

Inventointialueelta ei tunneta kivilauteen ajoittuvia kiinteitä muinaisjäänöksiä. Lähin mainittuun ajanjaksoon ajoittuva muinaisjäänös sijaitsee inventointialueen länsiosan lounaispuolella, Nokianvirran vastarannalla Haapaniemessä. Kyseinen kivilauteen kohde sijaitsee 43-60 metrin korkeustasolla. Varhaismetallikauteen ajoittuvia kohteita ei inventointialueelta tai sen läheisyydestä tunneta. Alueelta tunnetaan viisi rautakauteen ajoittuvaa muinaisjäänöstä, jotka kaikki sijaitsevat Pöllönvuoren länsipuolella Korvolassa. Kohteet ovat 1 Ollila (kivirakenne), 2 Kalmaanmäen kallio (polttokeittäkalmisto), 3 Laurila (polttokeittäkalmisto), 4 Nikkilä (röykkiö) sekä 5 Vuorela (röykkiö). Kohteet tarkastettiin pintapuolisesti maastotöiden aikana ja niiden kunto vastaa muinaisjäänösrekisterissä kuvattua.

Tutkimusalueen itälaidalla sijaitsee tunnettu kiinteä muinaisjäänös 6 Haavisto Harjuniitty. Kyseessä on vanha ja hylätty Tampere–Pori junaradan ratapohja, noin 900 metrin mittainen ja noin 10 metriä leveä tasainen maavalli, joka kulkee Haavistontien eteläpuolella tien mukaisesti. Pöllönvuoren lounaisosasta sijaitsee mahdollinen muinaisjäänös (7 Pöllönvuori). Paikalla on kolme kuoppaa, joiden ikää tai käyttötarkoitusta ei ole tarkemmin selvitetty. Kohdetta ei tarkastettu maastotöiden yhteydessä.

1760-luvun isojakokartoilta paikannettiin Korvolan ja Haaviston alueilta kahdeksan talonpaikkaa, viisi torppaa sekä yksi mylly.

Korvolan alueen isojakokartalle (v. 1767) on merkattu neljä taloa, kaksi torppaa sekä mylly. Mylly sijaitsee tutkimusalueen länsireunalla koillisesta lounaaseen laskevan puron suulla. Kohdetta ei tarkastettu maastossa. Mylly on merkattu myös vuoden 1847 pitäjänkartalle, mutta vuoden 1903 pitäjänkartassa sitä ei enää näy. Tarkastamaton kohde on mahdollinen muinaisjäänös (8 Intianlahden mylly). Myllystä noin 270 metriä koilliseen isojakokartalle on merkattu kaksi torppaa, joista toinen on sotilastorppa, toisella torpalla ei ole tunnistetta. Vuoden 1847 pitäjänkartassa torppien paikalla on pelto. Torppien paikkaa ei tarkastettu maastossa. Tarkastamattomat torpanpaikat ovat mahdollisia muinaisjäänöksiä (9 Korvolan torpat).

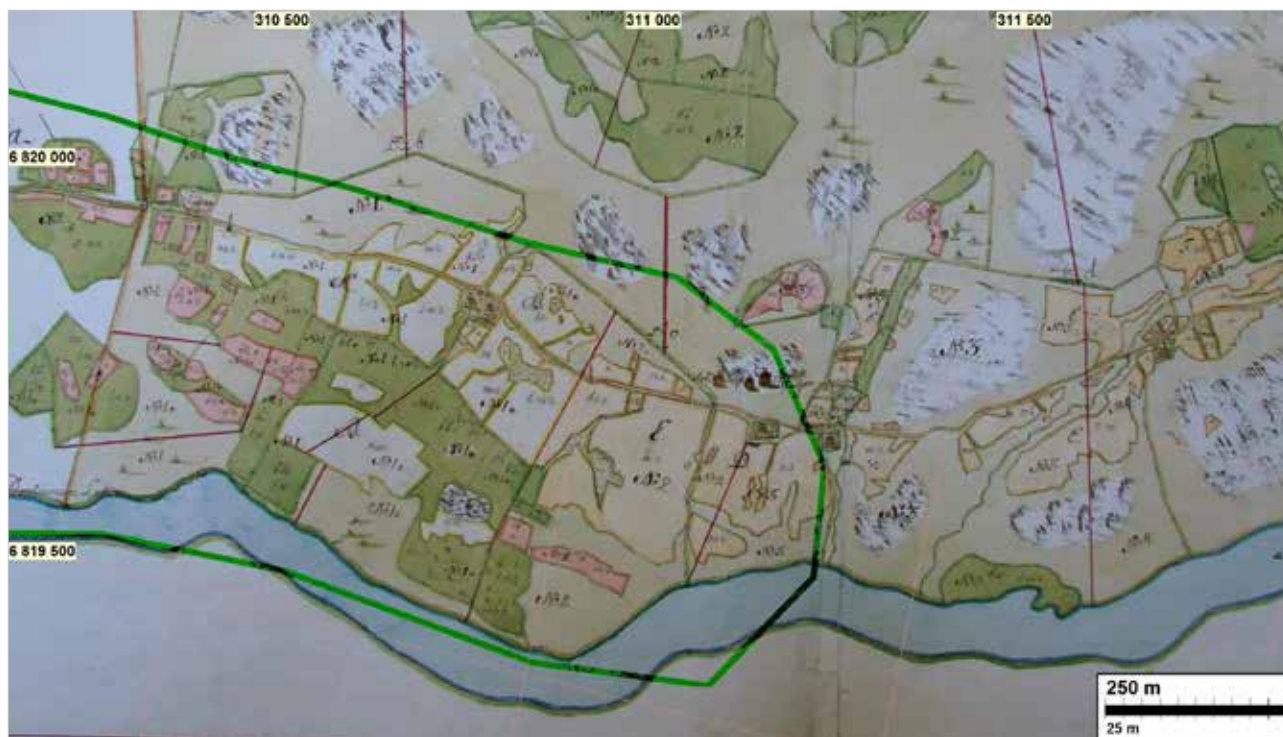
Korvolantien Nikkilänmutkassa on 1760-luvulla sijainnut neljä taloa – joista kolme yhdessä ryhmässä. Hieman muista erillään oleva talotontti (talo nro 1 v. 1767 kartalla) sijaitsee nykyisinkin asutussa piha-äärissä, eikä se ole muinaisjäänös (10 Nikkilä-Laurila). Kolmen talon ryhmä (talot nro 3, 2 ja 4 v. 1767 kartalla) sijaitsee nykyisen suulin kohdalla. Kolmen

talon ryhmä ulottuu suulin molemmiin puolin. Kohdalla on peltoa sekä suulin pihaa. Kohde on kiinteä muinaisjäänös. Kohde nro 11 Korvola by on nimetty vuoden 1847 pitäjänkartan mukaan – jolloin paikalla oli edelleen kolme taloa.

Pöllönvuoren itäpuolelle, Haaviston alueelle vuoden 1768 isojakokartalle on merkattu neljä taloa, sotilastorppa sekä kaksi mäkitupaa. Kaksi läntisintä taloa (kohde 12 Urpola) sijaitsevat nykyisen pieneteollisuushallin kohdalla ja pihassa. Piha-aluetta on muokattu voimakkaasti viime vuosikymmeninä, mistä syystä kohdetta ei esitetä kiinteäksi muinaisjäänökseksi.

Ote isojakokartasta (H6:12/1-11) vuodelta 1767. Kartalla näkyy inventointialueen länsiosa, joka on rajattu vihreällä viivalla.

Ote isojakokartasta (H5:3/9-4) vuodelta 1768. Kartalla näkyy inventointialueen itäosa, joka on rajattu vihreällä viivalla.

Ote pitäjänkartasta v. 1847. Nokianvirran pohjoisosa on kartoitettu vuonna 1847, Nokianvirran eteläosa tätä myöhemmin 1800-luvulla.

Ote v. 1903 pitäjänkartasta.

Alueen kaksi muuta taloa (v. 1768 kartan talot 2 ja 3) ovat sijainneet välittömästi Haavistontien eteläpuolella. Kohta on nykyään rakentamatonta. Vanhojen talotonttien etelälaidan päältä on kulkenut vanha Tampere–Pori junarata. Läntisemmän talon (nro 2) kohdalla havaittiin noin 18 x 12 m kokoisen rakennuksen harkkokivistä tehty kivijalka. Kivijalan välittömässä läheisyydessä on betonin muruja sekä kattotiiliä. Edellä mainitun kohteen ja Haavistontien pohjoispuolella isojakokartalla on sotilastorppa sekä kaksi mäkitupaa. Alue on nykyisin rakentamatonta, mutta maastossa paikalla havaittiin useita betonisia rakenteita, joista osa on voimajohtolinjojen tms. rakenteita. Vuoden 1903 pitäjänkartalla mäkitupien ja torpan kohdalle on merkattu Heikkilän tila ja niiden eteläpuolisten kahden talotontin paikalle Sipilän tila. Vuoden 1954 peruskartalla torppien ja talojen paikalla on asuin- ja talousrakennuksia. Kohdetta esitetään muuksi kulttuuriperintökohteeksi (13 Haaviston talot ja torpat) paikan nykyisen rakentamattomuuden ja 1900-luvulla tapahtuneen maankäytön perusteella. Kohteesta 13 Haaviston talot ja torpat länteen johtanut tie on kulkenut eri linjausta vuoden 1768 kartalla verrattuna nykyiseen tiehen. Vanhasta tielinjauksesta (kohde 14 Haavisto vanha tie) ei tehty havaintoja maastotöiden aikana.

Muinaisjäännösinventoinnin yhteydessä havaittiin yksi uusi muinaisjäännös 11 Korvola by, kolmen talon kylätontti. Mahdollisiksi muinaisjäännöksiksi todettiin isojakokartoilta paikannettuja, mutta maastossa tarkastamattomia kahden torpan (9 Korvolan torpat) sekä myllyn paikkaa (8 Intianlahden mylly). Kivi- ja pronssikauden kohteiden löytymistä alueelta ei pidetä todennäköisenä, joskaan niiden löytymisen ei ole mahdotonta. Rautakautisia, keskiaikaisia tai historiallisen ajan kohteita alueelta, lähialueen löytöhistoria huomioiden, sen sijaan on jopa todennäköistä löytää intensiivisellä inventoinnilla.

YHTEENVETO

Alueella sijaitsee 7 kiinteää muinaisjäännöstä, joista yksi tuli esiin tässä inventoinnissa (Korvolan kylätontti).

Alueelta tunnetaan lisäksi neljä muuta kohdetta, joista kolme on mahdollista muinaisjäännöstä ja yksi muu kohde. Nämä eivät ole suojelukohdetta

Arvio alueen muinaisjäännöspotentialista:

Alueelta on hyvä mahdollisuus löytää uusia rautakautteen ja keskiaikaan ajoittuvia muinaisjäännöksiä. Myös uusien historialliseen aikaan ajoittuvien kohteiden löytäminen on edelleen mahdollista. Alueen muinaisjäännöspotentialin arvioimme suureksi.

Yhdistelmä v. 1954 ja 1953 peruskartoista. Inventoitu on alue rajattu vihreällä viivalla.

1 NOKIA OLLILA

Mjtnnns: 536010003

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: Esihistoriallinen

Laji: Röykkiö

Koordin: N: 6820 416 E: 307 808 Z: 88
P: 6823 279 I: 3307 901

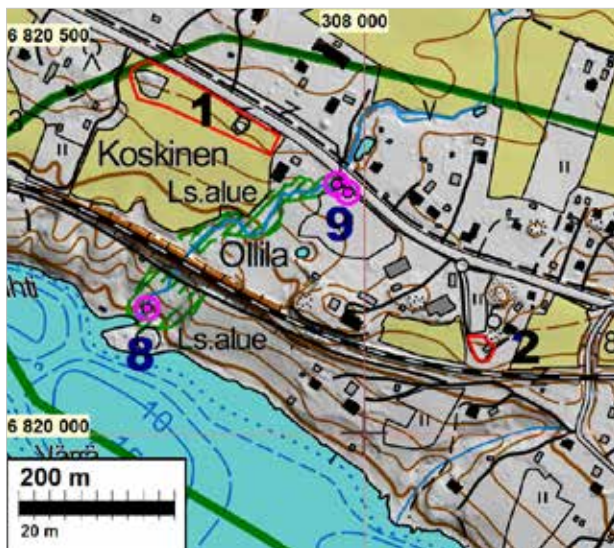
Tutkijat: E. Nikkilä 1936 tarkastus,
Aarni Erä-Esko 1948 inventointi,
Erkki Renvall 1985 inventointi,
Olli Soininen 1993 tarkastus,
Vadim Adel 2000 inventointi,
Tuula Heikkurinen-Montell 2005 tarkastus,
Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: **Muinaisjäänösrekisteri:** Röykkiöt sijaitsevat Nokianvirran pohjoispuolella, Ollilan talosta 300-400 m luoteeseen peltosaarekkeilta, Porin-Tampereen maantien ja rautatien välissä. Vuoden 1948 inventoinnissa paikalta todettiin kolme kiven- ja maasekaista röykkiötä tai kumpua. Vuonna 1993 todettiin yhden röykkiön tuhoutuneen. Vuoden 2000 inventoinnissa löydettiin uusi, ennestään tuntematon röykkiö sekä historiallisen ajan kivi- ja maa-rakenteita.

Röykkiö 1 on peltosaarekkeella Nokianvirralle vievästä pikkutiestä itäkaakkoon. Röykkiön koko on 10 x 17 m. Röykkiön päälle ja reunoille on kasattu pellosta siirrettyjä kiviä. Röykkiön päällä on jossakin vaiheessa ollut rakennus, jonka kivisistä perustuksista on jäljellä vielä merkkejä. Röykkiö 2 on kokonaan tuhoutunut pellon raivauksessa. Sen halkaisija on ollut 5 m ja korkeus noin metrin. Röykkiö 3 sijaitsee Ollilan Pajavainiolla, röykkiöstä 1 120 m kaakkoon peltotiehaaran kohdalla peltosaarekkeessa. Röykkiön koko on noin 11 x 15 m. Röykkiön profiili on kupera. Pinnalle on näkyvissä muutamia sammaloituneita kiviä. Röykkiön eteläreunassa on sorakuoppaleikkaus, josta vuoden 2000 inventoinnissa poimittiin rautakauden keramiikkaa, palanutta luuta, kuonaa ja kvartsi-iskos. Röykkiö 4 sijaitsee edellisestä 70 m itäkaakkoon, tien lounaispuolella, pellon reunassa. Röykkiö on maan- ja kivensekainen kooltaan 12,5 x 8 m. Korkeus on noin 1,5 m. Kummun profiili on kupera. Vuoden 2000 inventoinnin yhteydessä kumpareeseen kaivettiin koekuoppa, josta löydettiin kivikautisen (?) saviastian pala, kvartsiydin ja -iskos.

Poutiainen & Tiainen 2015:

Ei uusia havaintoja.

Kohdekartta. Inventointialueen ja samalla Korvolan länsilaita. Punaisella rajattu kiinteät muinaisjäänökset: 1 Ollila ja 2 Kalmanmäen kallio. Sinipunaisten ympyröiden sisällä on vanhoilta kartoilta paikannetut kohteet, jotka ovat mahdollisia muinaisjäänöksiä: 8 mylly Intianlahti ja 9 Korvolan torpat.

Kiviröykkiötä peltosaarekkeissa. Kaakkoon.

2 NOKIA KALMAANMÄENKALLIO

Mjtunnus: 536010004

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Rautakautinen

Laji: Hautaus: polttohautaus

Koordin: N: 6820 110 E: 308 145 Z: 90
P: 6822 973 I: 3308 238

Tutkijat: Alfred Hackman 1928 tarkastus,
Aarni Erä-Esko 1948 inventointi,
Erkki Renvall 1985 inventointi,
Vadim Adel 2000 inventointi,
Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: ***Muinaisjäännösrekisteri:*** Kalmisto sijaitsee Tampereen–Porin rautatiestä 15 m pohjoiseen, vanhan radanylistyspaikan kohdalla, Nokianvirran pohjoispuolella, Ollilan talosta 250 m koilliseen. Paikka on pienellä metsäniemekkeellä itärajanaan pihatie. Paikalla on myös vanhoja sorakuoppia. Ensimmäiset löydöt paikalta ovat tulleet radan rakentamisen yhteydessä vuonna 1891. Kohteen esinelöydöt, joista mainittakoon mm. useat keihäänkärjet, kaksi miekkaa, väkipuukko, rautainen ns. ruoskanvarsi, kaksi kilvenkupuraa ajoittuvat mero-vingiaikaan. Vuoden 2000 inventoinnin perusteella kalmistoa on arveltu olevan jäljellä vielä 20 x 20 m laajuinen alue kalliopohjaisen mäen etelälounaispuolella.

Poutiainen & Tiainen 2015:

Ei uusia havaintoja.

Kalmaankallio, rautakautisen polttokenttäkalmiston aluetta. Itään.

3 NOKIA LAURILA

Mjtunnus: 536010005

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Rautakautinen

Laji: Hautaus: polttohauta

Koordin: N: 6819 926 E: 308 447 Z: 85
P: 6822 789 I: 3308 540

Tutkijat: Julius Ailio 1924 tarkastus,
Aarni Erä-Esko 1948 inventointi,
Erkki Renvall 1985 inventointi,
Vadim Adel 2000 inventointi,
Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: **Muinaisjäännösrekisteri:** Kalmisto sijaitsee Tampere–Pori radasta noin 130 m etelään, Korvolantiestä noin 40 m koilliseen, Laurilan talon pihapiirissä, Nokianvirran pohjoispuolella. Paikalta on löydetty erilaisten rakennustöiden yhteydessä merovingiajan esineistöä, kaksi keihäänkärkeä, kaksi angoa ja palanutta luuta.

Vuoden 2000 inventoinnin yhteydessä pihamaalle kaivetuista koekuopista löydettiin mm. pronssi- ja rautaesineiden kappaleita, saviastianpaloja, palanutta luuta ja kvartsi-iskoksia. Pääosa polttokenttäkalmistosta on tuhoutunut rakennustöiden yhteydessä, mutta sitä on säilynyt pesäkkeinä noin 70 x 20 m laajuisella alueella loivalla etelärinteellä.

Poutiainen & Tiainen 2015:

Ei uusia havaintoja.

Kohdekartta. Korvolan itälaita. Kiinteät muinaisjäännökset on rajattu punaisella viivalla: 3 Laurila, 4 Nikkilä, 5 Vuorela ja 11 Korvola by. Sinipunainen ympyrä on mahdollinen muinaisjäännös 7 Pöllönvuori. Vihreä raja 10 Nikkilä-Laurila, v. 1767 kartalta paikannettu talotontti, joka ei ole muinaisjäännös.

4 NOKIA NIKKILÄ

Mjtunnus: 536010006

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Rautakautinen

Laji: Röykkiö

Koordin: N: 6819 762 E: 308 519 Z: 80
P: 6822 625 I: 3308 613

Tutkijat: Aarni Erä-Esko 1948 inventointi,
Erkki Renvall 1985 inventointi,
Vadim Adel 2000 inventointi,
Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: ***Muinaisjäännösrekisteri:*** Kohde sijaitsee Nokianvirtaan viettävällä lounaisrinteellä, Korvolantiestä 60 m lounaaseen ja Nikkilän talosta 100 m lounaaseen. Röykkiö on turpeen peittämä kiven- ja maansekainen kumpu, jonka koko on noin 11,5 x 10,5 m ja korkeus on 1,5 - 3,0 m. Röykkiön kunto on hyvä, vain reunoille on kasattu kiviä pellolta.

Poutiainen & Tiainen 2015:

Ei uusia havaintoja.

Nikkilä, rautakautinen röykkiö peltosaarekkeessa. Lounaaseen.

5 NOKIA VUORELA

Mjtunnus: 536010007

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Rautakautinen

Laji: Röykkiö

Koordin: N: 6819 717 E: 308 858 Z: 86
P: 6822 579 I: 3308 951

Tutkijat: Aarni Erä-Esko 1948 inventointi,
Erkki Renvall 1985 inventointi,
Olli Soininen 1993 hoito,
Vadim Adel 2000 inventointi,
Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: ***Muinaisjäännösrekisteri:*** Kiven- ja maansekainen röykkiö sijaitsee Nokianvirran pohjoispuolella Pöllövaaran talolle vievän tien laidassa peltosaarekkeella. Kumpumaisen röykkiön pituus on 13 m ja leveys 12 m sekä korkeus 1,5 m. Röykkiön päällä kasvaa isoja koivuja ja siinä on näkyvissä muutamia isoja kiviä.

Poutiainen & Tiainen 2015:

Ei uusia havaintoja.

Vuorela, rautakautinen röykkiö peltosaarekkeessa. Lounaaseen.

6 NOKIA HAAVISTO HARJUNIITTY

Mjtunnus: 1000001957

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Tie

Koordin: N: 6819 887 E: 311 375
P: 6822 750 I: 3311 470

Tutkijat: Vadim Adel 2000 inventointi,
Timo Jussila/Pirkanmaan mj. 2002
inventointi,
Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: **Muinaisjäännösrekisteri:** Vanha rata-
pohja erottuu maastossa keskimäärin 10 m leveänä
maavallina, jonka laki on hyvin tasainen, leveydel-
tään n. 5 m, tai leikkauksena, yhteensä n. 900 m
matkalla. Sen keskiosassa on kivilta ja kivinen
ramppi. Sillan mitat ovat 13 x 5,5 x 4,5 m.

Poutiainen & Tiainen 2015:

Ei uusia havaintoja.

*Haavisto Harjuniitty, vanhaa Tampere–Pori junaradan ratapohjaa.
Luoteeseen.*

11 NOKIA KORVOLA BY

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Asuinpaikka: kylätontti

Koordin: N: 6819 763 E: 308 635
P: 6822 625 I: 3308 728

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: **Poutiainen & Tiainen 2015:** Korvolan-
tien Nikkilänmutkassa on 1760-luvulla sijainnut
neljä taloa, joista kolme yhdessä ryhmässä. Kolmen
talon ryhmä (talot nro 3, 2 ja 4 v. 1767 kartalla) sijait-
see nykyisen suulin kohdalla. Kolmen talon ryhmä
ulottuu asemoinnin mukaan (asemoinnin tarkkuus
arviolta ± 15 m) suulin molemmin puolin. Kohdalla
on peltoa (ei kynnetyt maastotöiden aikana) sekä
suulin pihaa. Vanhoja karttojen mukaan talotonttien
kohdalla ei ole ollut muuttuvaa maankäyttöä. Kohde
on kiinteä muinaisjäännös. Kohde 11 Korvola by on
nimetty vuoden 1847 pitäjänkartan mukaan – jolloin
paikalla oli edelleen kolme taloa ja nimi Korvola by.

*Korvola by, kylätonttia ladon kohdalla ja vieressä. Taustalla
peltosaarekkeessa Nikkilän raukautinen röykkiö. Lounaaseen.*

MUUT KOHTEET

7 NOKIA PÖLLÖNVUORI

Mjtunnus: 1000007489
Rauh.lk: Muu kohde
Ajoitus: Ajoittamaton
Laji: Tunnistamaton: maarakenne
Koordin: N: 6819 488 E: 309 096
P: 6822 350 I: 3309 190
Tutkijat: Vadim Adel 2000 inventointi,
Timo Jussila 2002 inventointi

Huomiot: ***Muinaisjäännösrekisteri:*** Pöllönvuoren SW-osassa olevan tasanteen eteläreunalla on kaksi kuoppaa, joiden mitat ovat 6,7 x 4,7 x 1,3 m ja 2,6 x 1,5 x 0,9 m. Isomman kuopan lounaisreunaan on kasattu kiviä n. 2,5 x 1,5 m kokoiseksi röykkiöksi. Kuoppien tarkoitus on epäselvä. Vuoren NW-rinteellä, navetasta n. 70 m ESE on lähes suorakulmainen kuoppa, mitat n. 4 x 4 x 1 m joka lienee säilytys- tai kellarikuoppa.

Poutiainen & Tiainen 2015:

Kohdetta ei tarkastettu inventoinnin yhteydessä.

9 NOKIA KORVOLAN TORPAT

Mjtunnus: Uusi kohde
Rauh.lk: Mahdollinen muinaisjäännös
Ajoitus: Historiallinen
Laji: Asuinpaikka: torppa
Koordin: N: 6820 319 E: 307 966
P: 6823 181 I: 3308 059

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: ***Poutiainen & Tiainen 2015:*** Korvolan alueen isojakokartalle (v. 1767) on merkattu neljä taloa, kaksi torppaa sekä mylly. Mylly sijaitsee tutkimusalueen länsireunalla koillisesta lounaaseen laskevan puron suulla. Kohdetta ei tarkastettu maastossa. Mylly on merkattu myös vuoden 1847 pitäjänkartalle, mutta vuoden 1903 pitäjänkartassa sitä ei enää näy. Myllystä noin 270 metriä koilliseen isojakokartalle on merkattu kaksi torppaa, joista toinen on identifioitu sotilastorpaksi, toisella torpalla ei ole tunnistetta. Vuoden 1847 pitäjänkartassa torppien paikalla on pelto. Torppien paikkaa ei tarkastettu maastossa.

8 NOKIA INTIANLAHDEN MYLLY

Mjtunnus: Uusi kohde
Rauh.lk: Mahdollinen muinaisjäännös
Ajoitus: Historiallinen
Laji: Valmistus: mylly
Koordin: N: 6820 160 E: 307 723
P: 6823 022 I: 3307 816

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: ***Poutiainen & Tiainen 2015:*** Korvolan alueen isojakokartalle (v. 1767) on merkattu neljä taloa, kaksi torppaa sekä mylly. Mylly sijaitsee tutkimusalueen länsireunalla koillisesta lounaaseen laskevan puron suulla. Kohdetta ei tarkastettu maastossa. Mylly on merkattu myös vuoden 1847 pitäjänkartalle, mutta vuoden 1903 pitäjänkartassa sitä ei enää näy.

13 NOKIA HAAVISTON TALOT JA TORPAT

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Muu kulttuuriperintökohde

Ajoitus: Historiallinen

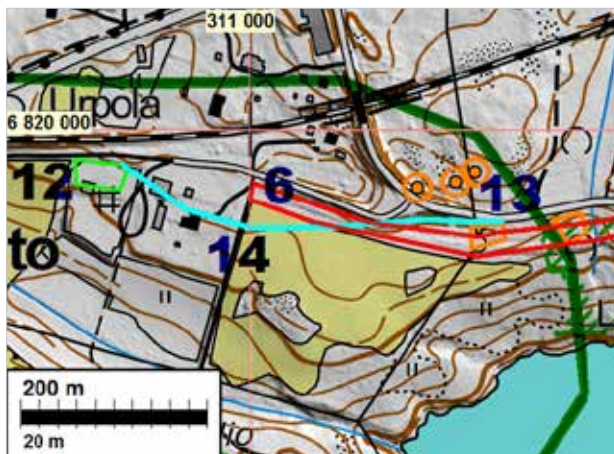
Laji: Asuinpaikka: kylätontti

Koordin: N: 6819 887 E: 311 347

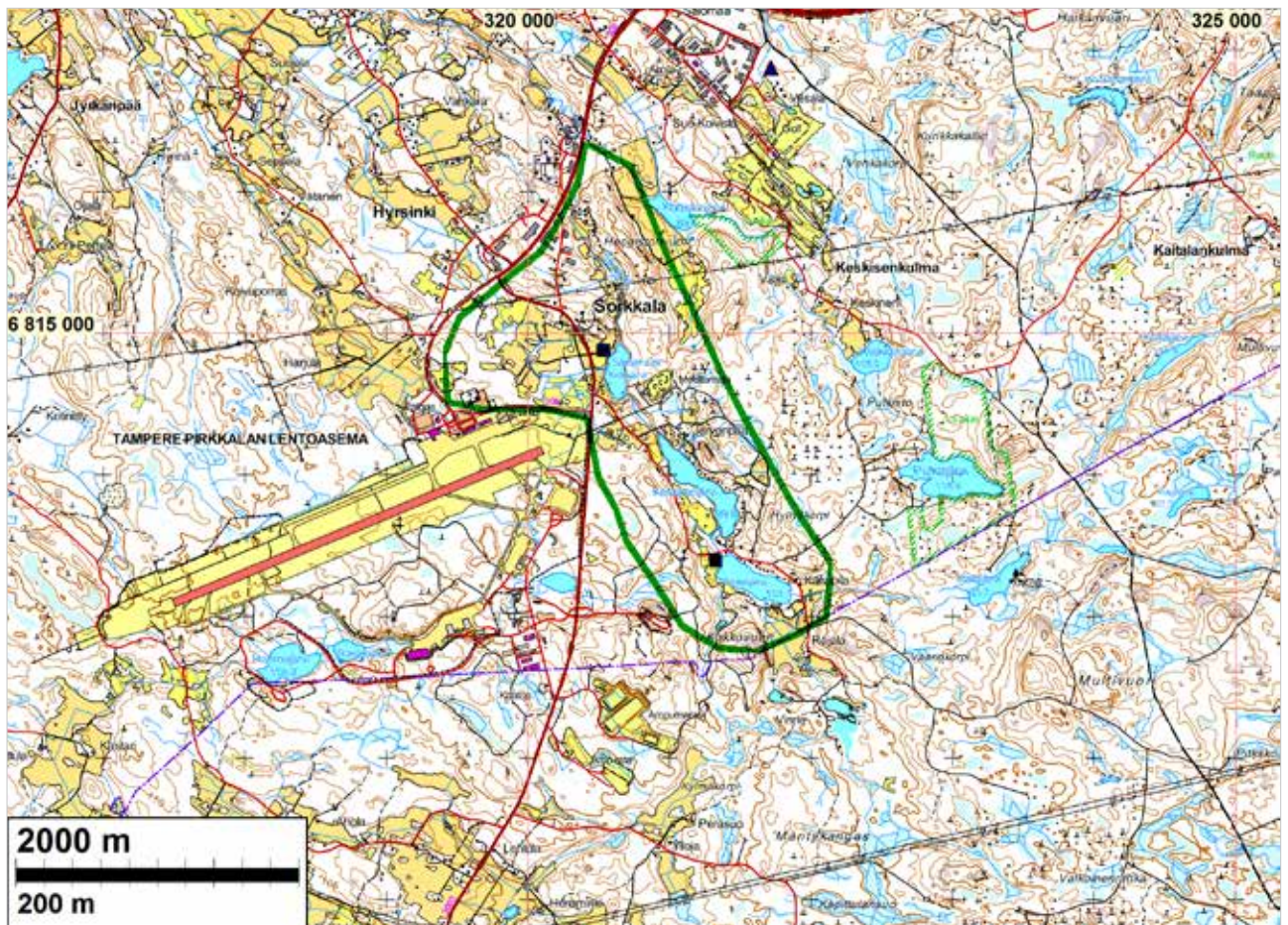
P: 6822 749 I: 3311 441

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: *Poutiainen & Tiainen 2015:* Vuoden 1768 isojakokartan talot 2 ja 3 ovat sijainneet välittömästi Haavistontien eteläpuolella. Kohta on nykyään rakentamatonta. Vanhojen talotonttien (asemoinnin tarkkuus arviolta ± 15 m) etelälaidan päältä on kulkenut vanha Tampere–Pori junarata. Läntisemmän talon (nro 2) kohdalla havaittiin noin 18 x 12 m kokoisen rakennuksen harkkokivistä tehty kivijalka. Kivijalan välittömässä läheisyydessä on betonin mureja sekä kattotiiliä. Edellä mainitun kohteen ja Haavistontien pohjoispuolella isojakokartalla on sotilastorppa sekä kaksi mäkitupaa. Alue on nykyisin rakentamatonta, mutta maastossa paikalla havaittiin useita betonisia rakenteita, joista osa on voimajohtolinjojen tms. rakenteita. Vuoden 1903 pitäjänkartalla mäkitupien ja torpan kohdalle on merkattu Heikkilän tila ja niiden eteläpuolisten kahden talotontin paikalle Sipilän tila. Vuoden 1954 peruskartalla torppien ja talojen paikalla on asuin- ja talousrakennuksia.

Kohdekartta. Tutkimusalueen itäosa, alueen raja on merkattu tumman vihreällä viivalla. Punaisella viivalla on rajattu kiinteä muinaisjäännös on 6 Haavisto Harjuniitty. Vihreä raja, kohde 12 Urpola, on isojakokartalta paikannettu kahden talon tontti – ei muinaisjäännös. Sininen viiva on isojakokartan mukainen vanha tien linjaus (14 Haavisto vanha tie) – ei muinaisjäännös. Haavistontien pohjoispuolella olevat oranssit pallot merkkavat sotilastorppaa ja kahta mäkitupaa, tien eteläpuolella olevat oranssit rajaukset kaksi talotonttia – muu kulttuuriperintökohde 13 Haaviston talot ja torpat.

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjäännökset eri värisymbolein.

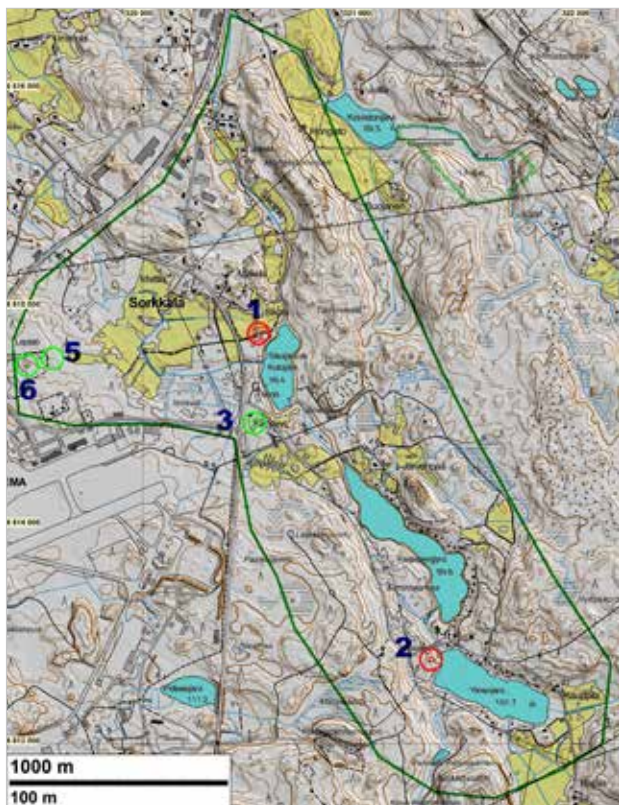
- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

PIRKKALA

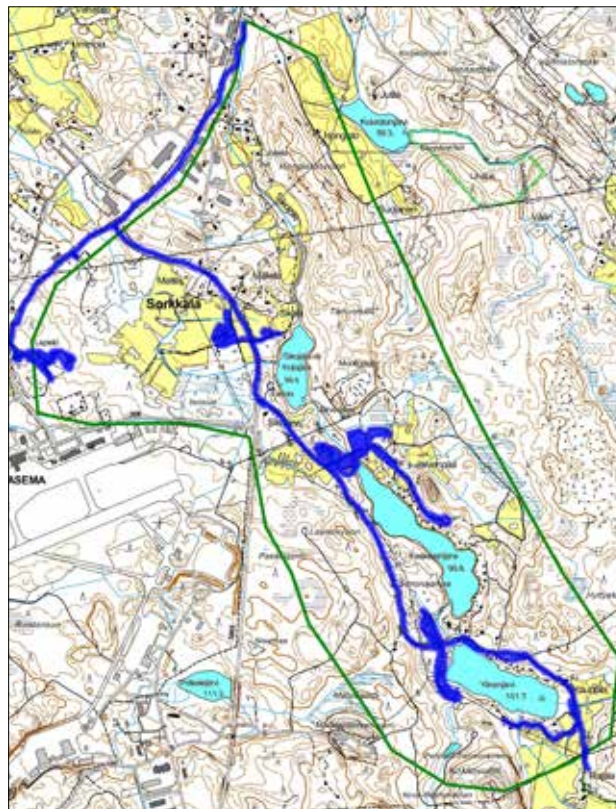
Pirkkalassa, Tampere-Pirkkalan lentoaseman itä- ja osin pohjoispuolella tehtiin muinaisjäännösinventointi 22.10.2015. Inventoinnin teki Hannu Poutiainen. Pirkkalassa on tehty arkeologisia inventointeja vuonna 1945 (A. Erä-Esko) ja 1971 (P. Miettinen). Näiden inventointien kohdalla ei ole varmuutta siitä, liikkuivatko arkeologit tuolloin nyt tutkitulla alueella. Aluetta on tutkittu vuonna 2008, jolloin T. Jusila laati Pirkkalan kylätonttiselvityksen. Nyt tutkittu alue sijoittuu Sikojärven (eli Kotojärven, 99,4 m mpy.), Keskisenjärven (99,8 m mpy.) ja Ylisenjärven (101,7 m mpy.) ympäristöön sekä lentoaseman koillis-itä puolelle. Inventoidun alueen matalimmat kohdat (100–105 m mpy) ovat Sikojärven ranta-alueet ja Sorkkalan kylän peltoalueet. Korkein kohta on tutkimusalueen eteläosassa oleva mäki-alue, Kokkovuori, jonka laki on noin 140 m mpy.

Kiviväijämainen rakenne Lepistön talon alueella. Kaakkoon.

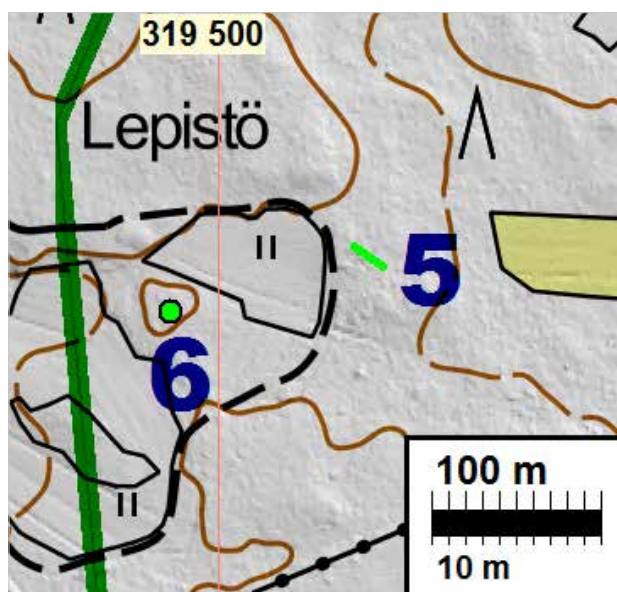
Yleiskartta. Inventointialue on rajattu vihreällä viivalla. Kiinteät muinaisjäännökset ovat punaisen ympyrän sisällä: 1 Sikala ja 2 Ylinenjärvi. Vihreät ympyrät eivät ole suojelukohteita: 3 Sikala 2, 5 Lepistö 2 sekä 6 Lepistö 3.

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

Alue sijaitsee etäällä isommista vesistöistä eikä alueelle ole ulottunut mikään jääkauden jälkeinen, ihmisasutuksen aikainen vesistövaihe. Inventoidulta alueelta ja sen lähiympäristöstä ei tunnettu entuudestaan esihistoriallisia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tutkimusalueelta on kaksi historiallisen ajan muinaisjäännökseksi luokiteltua talotonttia.

Talotontti nro 1, Sikala (mj-rek. 1000020980) sijaitsee Kotojärven luoteispuolella. Paikalle on vuoden 1768 isojakokartalle merkitty kaksi taloa. Toinen, kiinteäksi historiallisen ajan muinaisjäännökseksi määritelty talotontti nro 2, Ylinenjärvi (mj-rek. 1000020981), sijaitsee Ylinenjärven luoteispuolella peltoharjanteella. Kolmas isojakokartalle merkitty talotontti sijaitsee Kotojärven lounaispuolella (nro 3). Se ei ole kiinteä muinaisjäännös. Sen paikka todettiin v. 2008 inventoinnissa arkeologin näkökulmasta täysin tuhoutuneeksi.

Kohdekartta. Numero 5 on Lepistö 2, kiviaita. Numero 6 Lepistö 3, rajakivi. Kiviaita liittyy verrattain nuoreen pellonraivaukseen, rajakiveä maastosta ei löydetty – kohteet eivät ole muinaisjäännöksiä.

Ote Sorkkalan Sionkylän isojakokartasta v. 1768.

Ote Kuninkaan kartastosta v. 1800.

Tutkimusalueesta on saatu yleisöilmoituksena tieto vanhasta kiviaidasta (kartalla nro 5) ja merkkikivestä (kartalla nro 6) sekä lahjoituksena rautainen vanha kirves (kartalla nro 4). Niiden ilmoitetut löytöpaikat tarkastettiin. Kirveen löytöpaikalta ei silmänvaraisessa tarkastuksessa ja inventoinnissa tehdyssä metallinilmaisinsinnässä saatu uusia havaintoja. Kirveen löytöpaikka on parikymmentä metriä raportin kohteiden 2 ja 5 länsipuolella. Paikka on hyvin kivinen, maaperältään hiekkamoreenia, ja siellä on metsittynyt sorakuoppa. Ilmoitetun "merkkikiven" (kartalla nro 6) havaintopaikalla todettiin vain luontaisia ja ihmisen siirtelemiä kiviä.

Vanhan kiviaidan ilmoitetulla havaintopaikalla todettiin pitkänomainen ja osin keskeneräinen kivilatomus. Se on kolmisenkymmentä metriä pitkä, luoteispäästä noin metrin korkuinen, ja enimmäkseen kolmen metrin levyinen. Kaakkoispäästä se on hajanainen, lähes maantasainen ja selvästi keskeneräinen. Kyse ei ole varsinaisesta kiviaidasta vaan peltokivien raivauksen ja kasaamisen yhteydessä syntyneestä kivirakenteesta. Alueella on talo vuoden 1909 senaatinkartalla mutta ei vuoden 1847 pitäjänkartalla eikä vuoden 1768 isojakokartalla, joten asutus paikalla on nuorta perua, eikä sitä esitetä kiinteäksi muinaisjäännekseksi tai muuksi kulttuuri-perintökohteeksi. Vuoden 1954 karttaan verrattuna kivirakenne asettuu varsin lähelle silloista pellonreunaa Lepistön tilalla.

Ote pitäjänkartasta v. 1847.

Ote Senaatin kartasta v. 1909.

Ote v. 1953 peruskartasta.

Koko inventoitu alue tarkastettiin eri menetelmin. Alueesta laadittiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnanmuotoja. Maastossa tarkastettiin osa peltoalueista, varsinkin niiden peltosaarekkeet, sekä purojen ja alueella sijaitsevien pienten järvien rakentamattomat rannat ja otoksin järvien pohjoiseen laskevan lasku-uoman Sikojoen liepeitä. Lisäksi tarkastettiin ennestään tunnetut historiallisen ajan muinaisjäännökset, joiden todettiin olevan ennallaan. Pelloalueita lukuun ottamatta alue on kivistä ja jopa lohkareista, monin paikoin myös jyrkkäpiirteistä, ja arkeologian näkökulmasta varsin epätodennäköistä uusien kohteiden löytymistä ajatellen.

YHTEENVETO

Alueella on kaksi muinaisjäännöstä (Sikala ja Ylinenjärvi), molemmat historiallisen ajan talotontteja.

Alueelta ei löytynyt uusia muinaisjäännöksiä.

Arvio alueen muinaisjäännöspotentialista:

Vähäinen.

1 PIRKKALA SIKALA

Mjtunnus: 1000020980

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Asuinpaikka: talotontti

Koordin: N: 6814 870 E: 320 531
P: 6817 730 I: 3320 629

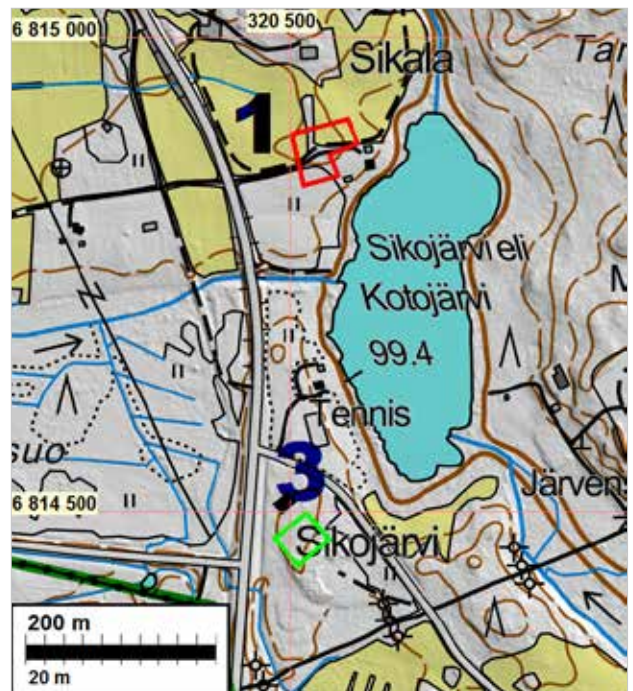
Tutkijat: Jussila 2008 inventointi,
Poutiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pirkkalan vanhasta kirkosta 5,3 km kaakkoon.

Huomiot: ***Muinaisjäännösrekisteri:*** Sikojärven (Kotojärvi) luoteispuolella on ollut kaksi taloa (Sikalaa) ja lounaispuolella (Sikojärvi y 2480710 x 6812765) yksi talo isojakokartassa vuodelta 1767. Paikantuvat ilmeisesti hyvin. Lounaispuolen talonpaikka on nykyisen autioituneen talon alla ja pihamaalla, joka vaikutti kovin muokatulta, osin täytemaalta. Järven luoteispuoleinen talonpaikka on osin melkein luonnontilaista pihamaata, missä ei selviä silmin havaittavia jälkiä vanhoista talonpaikoista. Inventoinnissa ei kaivettu koekuoppia.

Poutiainen 2015:

Ei uusia havaintoja.

Kohdekartta. Kiinteä muinaisjäännös 1 Sikaala on rajattu punaisella viivalla. Kohde numero 3 on vanha talotontti, jota ei vuoden 2008 kylätonttiselvityksessä luokiteltu muinaisjäännöksi.

Sikalan talotontin aluetta. Itään.

2 PIRKKALA YLINENJÄRVI

Mjtunnus: 1000020981

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Asuinpaikka: talotontti

Koordin: N: 6813 391 E: 321 321
P: 6816 250 I: 3321 419

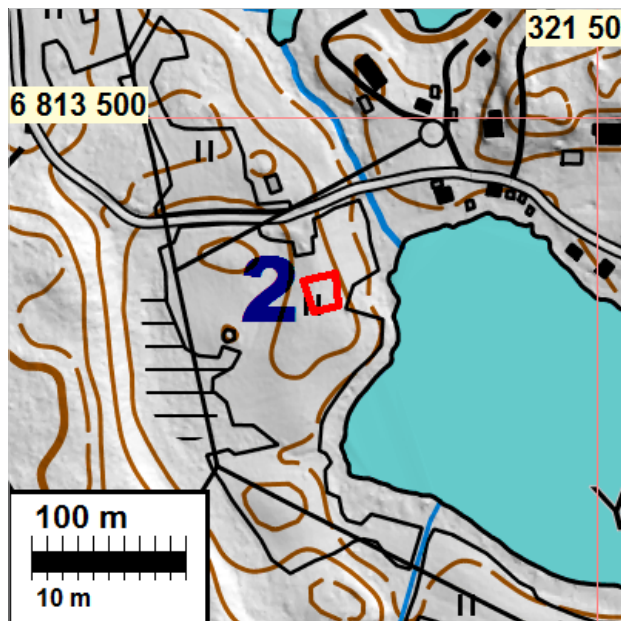
Tutkijat: Jussila 2008 inventointi.
Poutiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pirkkalan vanhasta kirkosta 7,0 km kaakkoon.

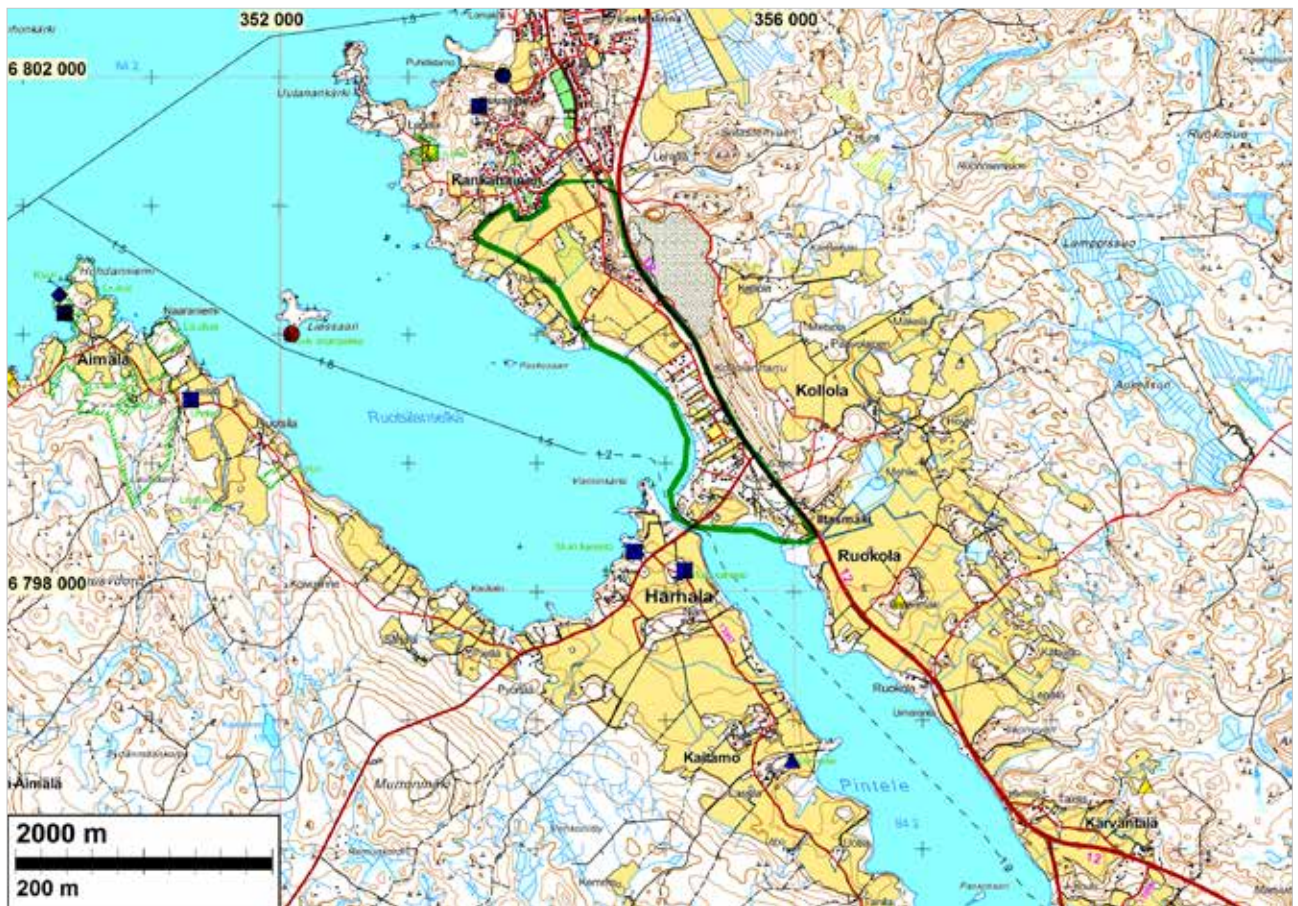
Huomiot: **Muinaisjäännösrekisteri:** Isojakokartalla tällä alueella, nykyisin peltona, on talo. Pelto oli heinällä maastotarkastuksen aikana, joten tarkkaa talonpaikkaa ei voitu määrittää. Paikalla on tasalaken kumpare järven rannassa.

Poutiainen 2015:

Ei uusia havaintoja.

Kohdekartta . Kiinteä muinaisjäännös 2 Ylinenjärvi on rajattu punaisella viivalla.

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjännökset eri värisymbolein.

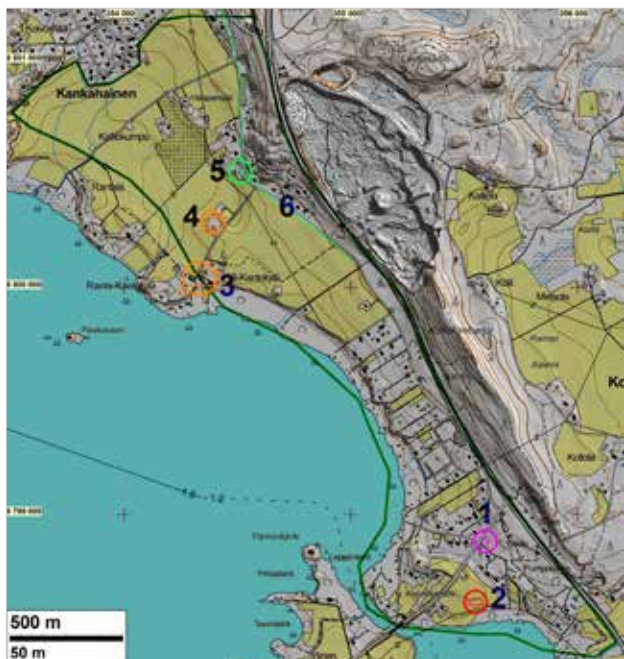
- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

PÄLKÄNE

Iltasmäen alueella Pälkäneellä tehtiin muinaisjännösinventointi 24.10.2015. Inventoinnin teki Hannu Poutiainen. Pälkäneellä on suoritettu arkeologisia inventointeja vuosina 1947 (A. Erä-Esko) 1995 (J-M Vuorinen, J. Pukkila ja V. Laakso) sekä 2000 (R. Saarinen). Näiden lisäksi osin nyt tutkitulle alueelle on ulottunut vuoden 2012 (K. Luoto) vesihuoltolinjan suunnittelualueen inventointi. Alue rajautuu lännessä Mallasveden itärantaan, etelässä Pinteletjärven pohjoisrantaan, idässä Lahdentiehen ja pohjoisessa Kankahaisen kylän pientaloalueeseen. Mallasveden keskivedenpinnan korkeus on nykyisin 84.2 m mpy. Valkeakoskea perkaamalla järven vedenpintaa laskettiin 1820-luvulla jonkin verran. (Kuva vierellä).

Yleiskuva. Vanha rantatörmä Ranta-Kantokylän tilan luoteispuoleisella pellolla. Taustalla Mallasvettä. Luoteeseen.

Yleiskartta. Inventointialue on rajattu tumman vihreällä viivalla. Sinipunainen ympyrä on mahdollinen muinaisjäänös 1 Pajula. Punainen ympyrä on kiinteä muinaisjäänös 2 Kaijakkamäki. Oranssit ympyrät ovat muita kulttuuriperintökohteita 3 Ranta-Kantokylä ja 4 Kantokylä. Vaalean vihreä ympyrä ja viiva on kohde 5 Kotimäki. Nro 6 vanha Pälkäne–Hämeenlinna tie – linjaukseltaan muinaisjäänös.

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

Inventoidun alueen matalimmat kohdat ovat Mal-lasveden ja Pinteleen vesijätöllä olevat rannat noin 84,5 metrin korkeustasolla. Korkein kohta on tutkimusalueen itäosassa, Lahdentien ja Kantokyläntien välissä oleva mäki-alue, jonka laki on noin 125 m mpy. Alueelta ei tunneta entuudestaan varmoja kiinteitä muinaisjäänöksiä, mutta lähialueilta on tiedossa muutamia eri-ikäisiä muinaisjäänöksiä.

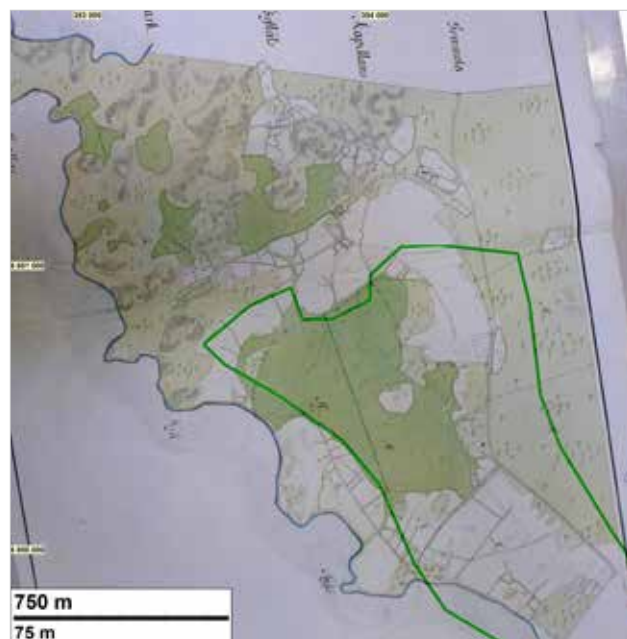
Lähin kivilauteen ajoittuva asuinpaikka sijaitsee inventointialueesta puolitoista kilometriä länteen (Liessaari), joka sijaitsee noin 85 m mpy. korkeus-tasolla. Varhaismetallikauteen ajoittuvia kohteita ei inventointialueen liepeiltä ole tiedossa. Lähimmät rautakautiset muinaisjäänökset, kaksi kalmistoa, sijaitsevat inventointialueesta puolisen kilometriä lounaaseen. Pälkäneeltä on viime vuosina löydetty metallinilmaisetsinnöissä rautakautisia esineitä mutta ei tiettävästi kuitenkaan tässä käsiteltävältä tutkimusalueelta.

Historialliseen aikaan ajoittuva mahdollinen muinaisjäänös (tämän raportin kohde nro 1) Pajula (mj-rek. 1000024446) sijaitsee tutkimusalueella pienessä metsikössä Pintele-järven pohjoisrannan, Valkeakoskentien ja Lahdentien rajaamalla alueella. (Yleiskartta, kohdekartta 1 ja kartta Harhalan ja Kaitamon kylistä). Kohde 1 Pajula on vanha talotontti, joka on ensimmäisen kerran mainittu kirjallisissa lähteissä vuonna 1510 yksinäistalona ja joka näyttäisi autoituneen jossain vaiheessa 1800-luvulla. Vuoden 1835 kartalla kyseiselle paikalle ”Pajula hemman” on merkitty kaksi taloa (kartta Harhalan ja Kaitamon kylistä ja kohdekartta 1). Pajulan alueelta ei löydetty tarkkoja isojakokarttoja Kansallisarkistosta, eikä kohdetta tarkastettu maastossa. Kohteen paikannus on muinaisjäänösrekisterin mukainen.

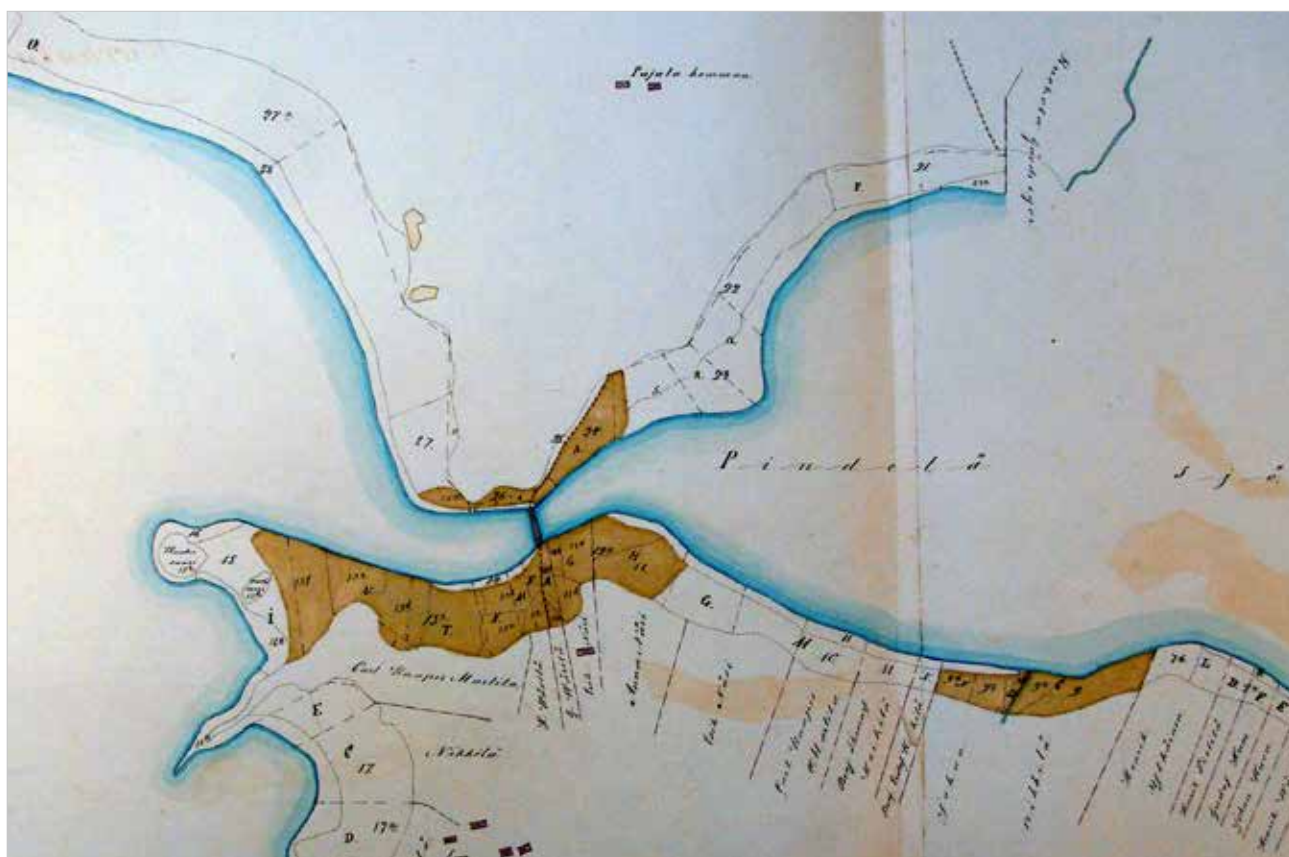
Tutkimusalueella on kolme vanhaa talotonttia, jotka on paikannettu vuoden 1785 isojakokartalta. Talotontit 3 Ranta-Kantokylä ja 4 Kantokylä sijaitsevat edelleen asuttujen kiinteistöjen pihamaalla ja rakennettua aluetta – nämä vanhat tontit eivät ole muinaisjäänöksiä. Vanha talotontti 5 Kotimäki on yksittäistalo, joka sijaitsee nykyisen omakotitalon kohdalla ja pihassa. Paikka vaikuttaa ”myllätyltä”, eikä se ole suojeltava kohde. Vanhojen talotonttien lisäksi alueella on kulkenut vanha Tammerkoski–Pälkäne–Hämeenlinna maantie (raportin kohde 6), joka noudattelee kuitenkin tarkasti nykyisen Kantokyläntien linjausta – tien linjaus on muinaisjäänös, tiepohja ei ole.

Ote Kantokylän maakirjakartasta v. 1691 (H61:8/1).

Ote isojakokartasta (H61:8/2-4) vuodelta 1785.
Inventointialue on rajattu vihreällä viivalla.

Kartta Harhalan ja Kaitamon kylistä v. 1835

Topografian sekä ennestään tunnettujen rautakautisten ja historiallisen ajan kohteiden perusteella valittiin tarkkaan, mutta samalla suhteellisen paljon aikaa vievään metallinilmaisintään alue Pintelejärven pohjoisrannalta. Sänkipellolta löytyi muutamia pronssiartefaktien – korun, pronssipellin ja sulaneen pronssin – katkelmia. Sellaiset ovat tyypillisiä löytöjä sekä rautakautisessa että varhaishistoriallisessa kontekstissa.

Kyseinen kohde, jolle annettiin nimi Kaijakkamäki (raportin kohde nro 2), lienee historiallisen ajan asuinpaikka, mutta sen mahdollista rautakautisuuttaakaan ei voida sulkea pois (vastarannalta tunnetaan kaksi rautakautista kalmistoa). Lisäksi on syytä pitää mielessä, että jossain samalla alueella on sijainnut jo vuonna 1510 asiakirjalähteissä mainittu Pajulan yksinäistalo, jonka tarkkaa sijaintia ei ole saatu selville. Inventoinnissa löytynyt paikka on peltoa v. 1956 peruskartalla, v. 1912 Senaatin kartalla, v. 1835 kartalla ja v. 1842 pitäjänkartalla. (kuva s. 46).

Koko inventoitu alue tarkastettiin eri menetelmin. Alueesta laadittiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnanmuotoja. Maastossa tarkastettiin muokatut peltoalueet, joita alueella oli avoimella mulloksella huomattavan laajalti. Kyntämisen jälkeen pellot eivät kuitenkaan olleet ehtineet huuhtoutua sateissa riittävästi, jotta pintahavaintojen perusteella tehtäviä päätelmiä alueen arkeologisesta potentiaalista voisi pitää luotettavina. Lisäksi osa pelloista oli peitteisiä, joko kesannolla, nurmella tai sängellä, joten pintahavaintoja niiltä ei ollut mahdollista tehdä. (kuvat s. 48).

YHTEENVETO

Alueella on yksi kiinteä muinaisjäänös, joka havaittiin tässä inventoinnissa. Lisäksi alueella on vanha tie jonka linjaus on muinaisjäänös.

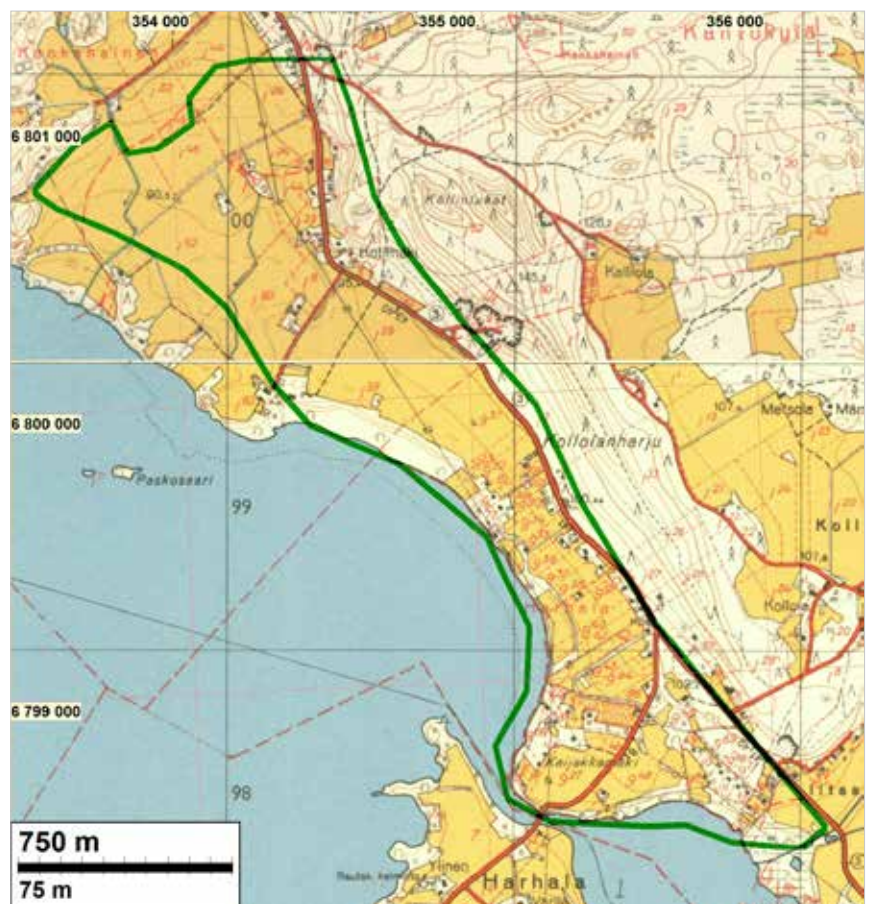
Alueella on kolme muuta kohdetta, mahdollinen muinaisjäänös ja kaksi muuta kulttuurihistoriallista jäännöstä (jotka eivät ole suojelukohteita).

Arvio alueen muinaisjäänöspotentiaalista:

Alueella voi sijaita vielä havaitsemattomia rautakaudelle ja historialliselle ajalle ajoittuvia muinaisjäänöksiä. Alueen muinaisjäänöspotentiaali on hyvä.

Ote vuoden 1842 pitäjänkartasta.

2 PÄLKÄNE KAIJAKKAMÄKI

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Historiallinen - rautakautinen

Laji: Asuinpaikka: talonpaikka

Koordin: N: 6798 614 E: 355 548
P: 6801 467 I: 3355 660

Tutkijat: Poutiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pälkäneen kirkosta
5,3 km etelään.

Huomiot: **Poutiainen 2015:** Sänkipellolta löytyi muutamia pronssiartefaktien – korun, pronssipellin ja sulaneen pronssin – katkelmia. Sellaiset ovat tyyppillisiä löytöjä sekä rautakautisessa että varhaishistoriallisessa kontekstissa.

Paikalla on ilmeisesti historiallisen ajan asuinpaikka, mutta sen mahdollista rautakautisuutta ei voida sulkea pois. Tunnetaanhan vastarannalta kaksi rautakautista kalmistoa. Lisäksi on syytä pitää mielessä, että jossain samalla alueella on sijainnut jo vuonna 1510 asiakirjalähteissä mainittu Pajulan yksinäistalo. Inventoinnissa löytynyt paikka on peltoa v. 1956 peruskartalla, v. 1912 Senaatin kartalla, v. 1835 kartalla ja v. 1842 pitäjänkartalla.

Kaijakkamäen löytöaluetta pellolla matalan kumpareen kohdalla. Taustalla Pintele-järveä. Kuva etelään.

MUUT KOHTEET

1 PÄLKÄNE PAJULA (PAJULA)

Mjtunnus: 1000024446

Rauh.lk: Mahdollinen muinaisjäännös

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Asuinpaikka: talotontti

Koordin: N: 6798 883 E: 355 592
P: 6801 736 I: 3355 704

Tutkijat: Kirsi Luoto 2012 inventointi,
Poutiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pälkäneen kirkosta
5,1 km eteläkaakkoon.

Huomiot: ***Muinaisjäännösrekisteri:*** Kohde sijaitsee maantie 307 kaakkoispuolella, metsikössä, aivan tien vieressä. Pajula mainitaan ensimmäisen kerran kirjallisissa lähteissä vuonna 1510 yksinäistalona. Karttojen perusteella Pajula näyttäisi autioituneen jossain vaiheessa 1800-lukua.

Poutiainen 2015:

Kohdetta ei tarkastettu inventoinnin yhteydessä.

Kohdekartta. Mahdollinen historiallinen ajan asuinpaikka 1 Pajula on rajattu sinipunaisella viivalla. Inventoinnissa löytynyt muinaisjäännös 2 Kajakkamäki on rajattu punaisella viivalla.

3 PÄLKÄNE RANTA-KANTOKYLÄ

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Muu kulttuuriperintökohde

Ajoitus: Historiallinen

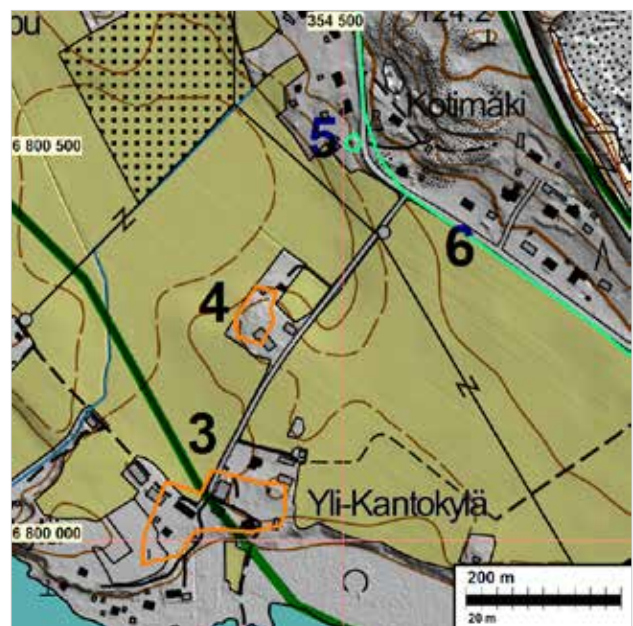
Laji: Asuinpaikka: talotontti

Koordin: N: 6800 041 E: 354 343
P: 6802 895 I: 3354 455

Tutkijat: Poutiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pälkäneen kirkosta
3,6 km etelään.

Huomiot: ***Poutiainen 2015:*** Talotontti, joka on paikannettu vuoden 1785 isojakokartalta. Rakennettua aluetta. Tontin alue on ilmeisesti arkeologisessa mielessä tuhoutunut.

Kohdekartta. Vuoden 1785 isojakokartalta paikannetut kohteet 3 Ranta-Kantokylä ja 4 Kantokylä (oranssi rajaus) – eivät ole muinaisjäännöksiä. Kohteet 5 Kotimäki ei ole suojelukohde vaan muu havainto. Pälkäne-Hämeenlinna tie (vaalean vihreä viiva) on linjaukseltaan muinaisjäännös.

4 PÄLKÄNE KANTOKYLÄ

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Muu kulttuuriperintökohde

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Asuinpaikka: talotontti

Koordin: N: 6800 288 E: 354 343
P: 6803 142 I: 3354 455

Tutkijat: Poutiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pälkäneen kirkosta
3,4 km etelään.

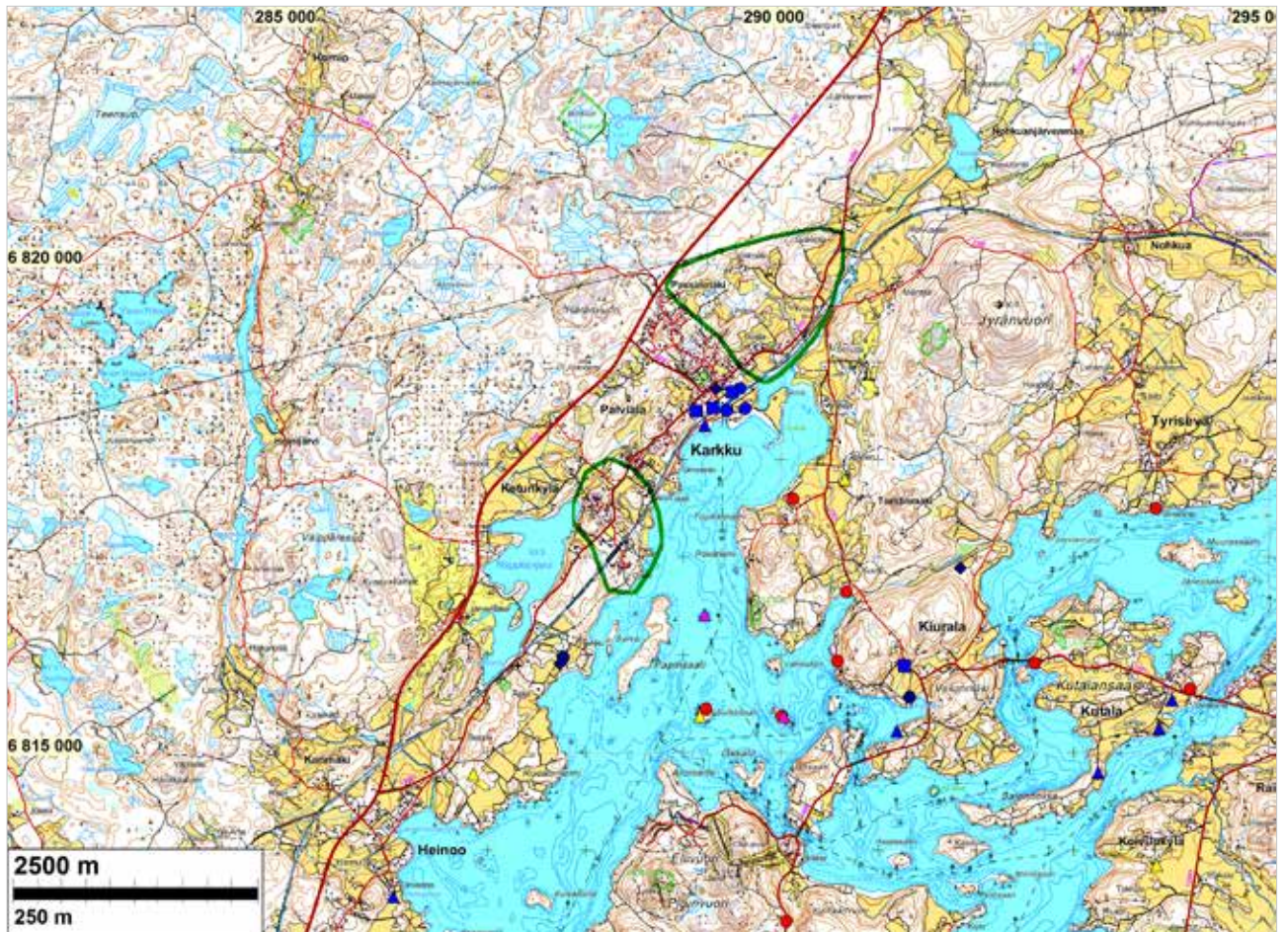
Huomiot: **Poutiainen 2015:** Talotontti, joka on paikannettu vuoden 1785 isojakokartalta. Rakennettua aluetta. Tontin alue on ilmeisesti arkeologisessa mielessä tuhoutunut.

Yleiskuva. Nurmella olevaa peltoa Kantokyläntien ja Rantatien länsipuolella. Taustalla Mallasvettä. Luoteeseen.

Yleiskuva. Kynnettyä peltomaisemaa Kantokyläntien ja Rantatien länsipuolella. Lounaaseen.

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjäännökset eri värisymbolein.

- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

SASTAMALA KARKKU

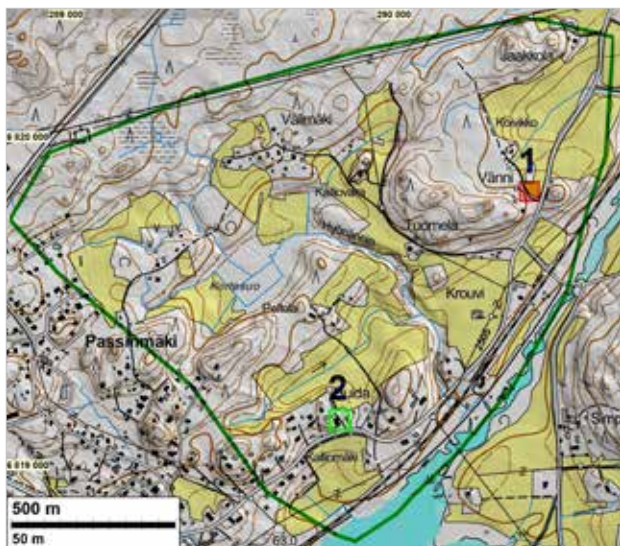
Hannu Poutiainen ja Teemu Tiainen tekivät Sastamalan Karkussa muinaisjäännösinventoinnin 16.10.2015. Alueella on aiemmin inventoitu vuosina 1949 (A. Erä-Esko) ja 1996 (U. Rajala). Yleisinventointien lisäksi alueella on tehty lukuisia pienempiä tutkimuksia. Inventoitu alue jakautui kahteen osaan: eteläisempään Ketunkylän alueeseen sekä pohjoisempaan Passinmäen itäpuoleiseen alueeseen. Alueita kutsutaan tästä eteenpäin nimillä Karkku S (Ketunkylän alue) ja Karkku N (Passinmäen itäpuoli). (Lähestymiskartta).

Karkku N alue rajautuu kaakossa ja etelässä Rautaveteen ja siihen laskevaan Nohkuanojaan. Lounaassa alue rajautuu Passinmäen pientalovaltaiseen alueeseen ja pohjoisessa Välimäen pohjoispuoleiseen soiseen metsään. Karkku N alueen kaakkoislaita myötäilee Maakunnantietä ja rautatietä. Alueen korkeimpien mäkien laet ovat hieman alle sadan metrin

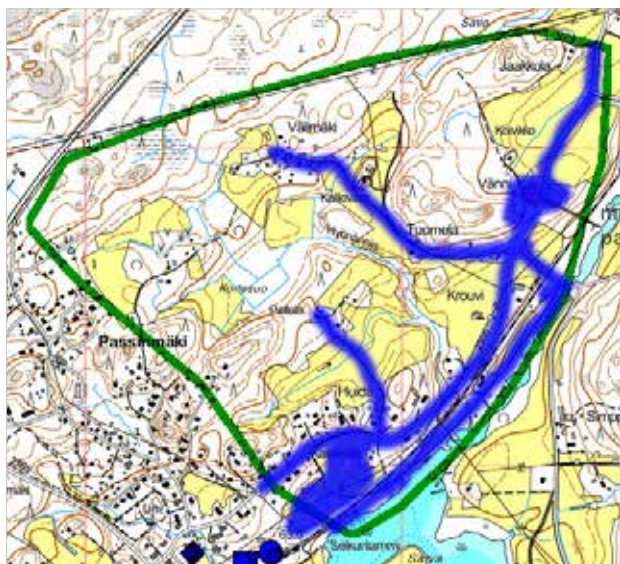
korkeudella. Alueen asutus ja pellot sijaitsivat alemmilla tasoilla keskittyen teiden ja puron varsiin (yleiskartta Karkku N).

Karkku S rajautuu idässä Rautaveteen, jonka keskimääräinen pinnankorkeus on 57,5 metriä. Etelässä ja lounaassa alue rajautuu linjalle opisto – Mäkipään pellot. Luoteessa Karkku S rajautuu Riippilänjärven koillisosaan. Inventoidun alueen sisälle jäävät pohjoisessa ammattioppilaitos, Jaakkolan talo sekä osin emäntäkoulu. Korkein kohta Karkku S:n alueella on ammattioppilaitoksen eteläpuolella oleva mäki, jonka laki on hieman yli sadan metrin korkeudella. Alueen halki koillis-lounassuunnassa kulkee Riippiläntie, samoin junarata tien kaakkoispuolella (yleiskartta Karkku S).

Kummaltakaan alueelta ei entuudestaan tunnettu kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Yleiskartta alueesta Karkku N. Inventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. 1 Huidan teilipaikka on merkattu punaisella neliöllä. Numero 2 ja vaalean vihreä neliö osoittaa v. 1792 kartalta paikannetun talotontin paikkaa jota ei katsottu muinaisjäännökseksi.

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

Lähin kivikauteen ajoittuva kohde (Myllyvainio) sijaitsee Rautaveden vastarannalla, noin 1,5 km itään Karkku S ja etelään Karkku N alueista. Myllyvainion kivikautinen asuinpaikka sijaitsee noin 65 metrin korkeustasolla. Lähin metallikautinen muinaisjäänös (Ikossaari) sijaitsee tutkimusalueiden eteläpuolella, Ikossaassa. Saaressa on 17 kiviröykkiötä ja ne on ajoitettu pronssikautisiksi – rautakautisiksi.

Karkku S ja Karkku N alueiden väliin jäävältä, noin 1,5 km levyiseltä alueelta tunnetaan useita rautakauteen ajoittuvia muinaisjäänöksiä. Näistä mainittakoon muinaisjäänösryhmä Louhilinna-Kotiranta (asuinpaikka ja polttokenttäkalmisto) sekä Tulonen (polttokenttäkalmisto). Alueen rautakautisia kohteita on aiemmissa tutkimuksissa ajoitettu lähinnä rautakauden loppuun, mutta muun muassa Louhilinna-Kotiranta kohteen tutkimuksissa sen vanhin osa on ajoitettu noin 500-luvulle. Myöhempi maankäyttö, erityisesti 1890-luvulla rakennettu Tampere–Pori juna-rata on vahingoittanut alueen muinaisjäänöksiä.

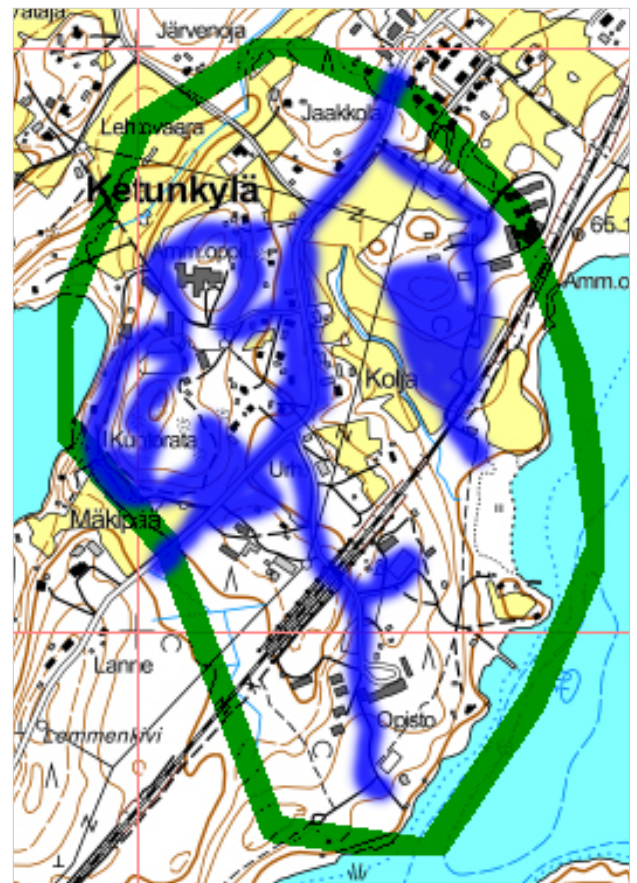
Historiallisen ajan kylän- ja talonpaikat paikannettiin vuonna 1792 laadituilta isojakokartoilta. Karkku S alueella oli tuolloin kuusi taloa ja Karkku N alueella yksi talo sekä teilipaikka ("afrättnings platsen").

Tämän raportin kohde 1 Huidan teilipaikka (nimetty vanhan maarekisterikylän mukaan) sijaitsee alueen pohjoisosassa, nykyisen Vännin talon itäpuolella, kahden mäen välisellä alueella. Teilipaikoilla on harvoin säilynyt kiinteitä rakenteita. Huidan teilipaikka ei muodosta sen suhteen poikkeusta. Kohde on kuitenkin Museoviraston ohjeiden mukaisesti kiinteä muinaisjäänös. Karkku N alueella sijaitseva vanha talotontti (tämän raportin kohde numero 2 Kalliomäki) sijaitsee nykyisen talon kohdalla ja pihapiirissä, alueella joka on arkeologisessa mielessä tuhoutunut.

Karkku S koillislaitaan on merkitty isojakokartoille kaksi talotonttia (pitäjänkartalla Aluskylä by). Suurin osa Aluskylän vanhoista talotonteista sijaitsee nyt rakentamattomalla alueella. Tonttien luoteispuolella, mäen rinteessä ja päällä havaittiin noin 250 metriä pitkä kiviaita, joka kiertää mäen lakea. Kiviaidan leveys ja korkeus vaihtelevat alle puolesta metristä yli metriin. Kiviaidan itälaita on osin tuhoutunut myöhemmän maankäytön seurauksena. Kiviaidan rajaamalla sisäpuolisella alueella on neljä suurta kiviröykkiötä (suurin noin 10 x 8 m, korkeus noin 2 m) sekä pohja-alaltaan 6 x 5 metrisen rakennuksen lohkokivinen kivijalka. Myöhemmillä vanhoilla kartoilla samalla kohdalla on vain pellon reunaa ja metsää

Yleiskartta alueesta Karkku S. Inventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. Kohde nro 3 Kolja on rajattu punaisella viivalla. Kohde nro 4 Kettus by on rajattu vaalean vihreällä viivoilla. Kohde nro 5 Mäkipään länsipuoli (muinaisjäännös) on rajattu punaisella viivalla ja itäpuoli (ei suojeltava osa) kirkkaan vihreällä viivalla. Kohde nro 6 Karkku Ketunkylä, vanha ratapohja on mahdollinen muinaisjäännös, joka on merkattu oranssilla viivalla.

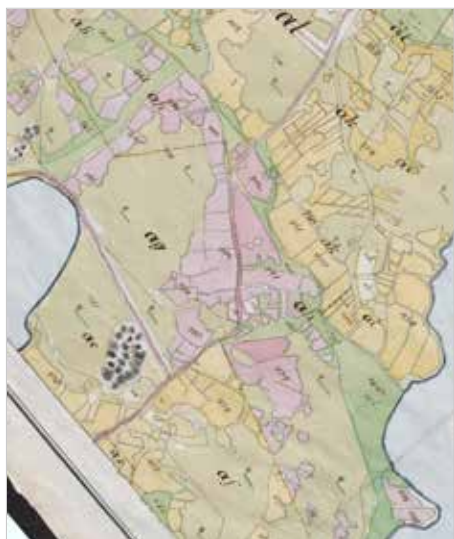

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

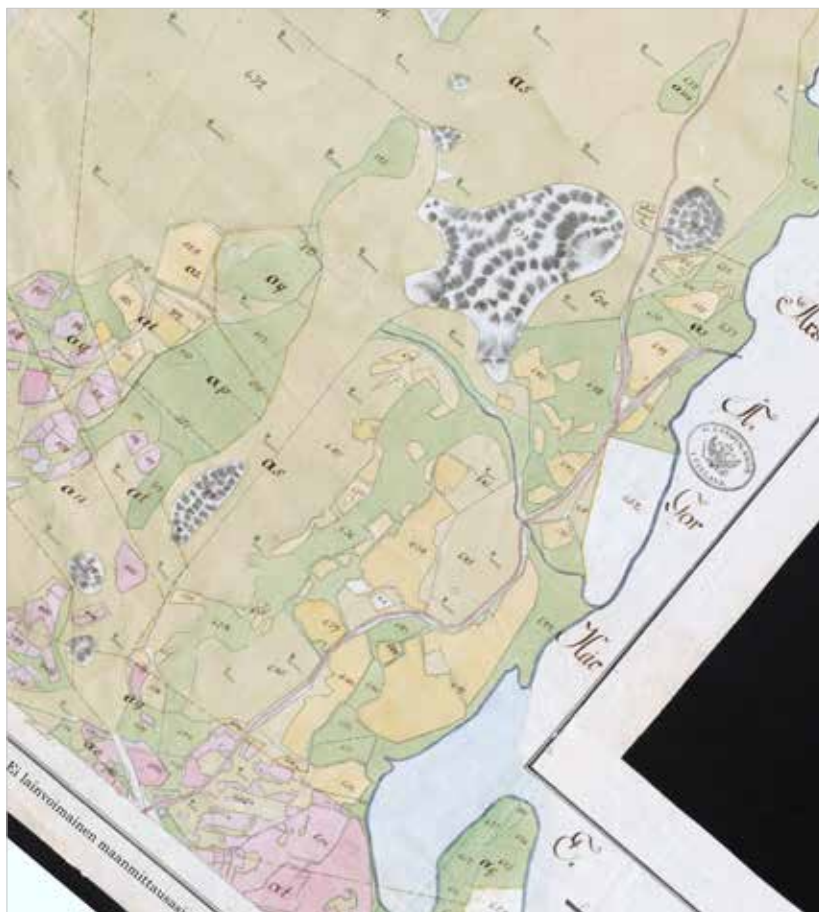
sekä 1960-luvun peruskartalla myös emäntäkoulun puutarhaa. Nämä em. kylätontit ja sekä niiden pohjoispuoleinen kiviaita ja röykkiö ovat kokonaisuutena kiinteä muinaisjäännös, raportin kohde nro 3 Kolja.

Alueella Karkku S sijaitsee kuusi isojakokartoille merkittyä talotonttia. Alueen keskellä sijainneet vanhat tontit sijaitsivat nykyisin asutulla ja rakennetulla alueella (Kettus by pitäjänkartalla). Paikallisen asukkaan mukaan molempien tonttien aluetta on myllätty 1900-luvulla, erityisesti lännen puoleista tonttia, josta maita on viety pois ja uusia tuotu tilalle. Kyseiset kaksi vanhaa tonttia (tämän raportin kohde 4 Kettus by) eivät ole muinaisjäännöksiä.

Inventointialueen lounaisosassa sijainneesta kahdesta tontista itäisempi sijoittuu myös asutulle alueelle, eikä sitä esitetä muinaisjäännökseksi. Sen sijaan näistä kahdesta läntisempi tontti ei ole nykyisin asutulla alueella. Sen pohjoispuolelta havaittiin noin 12 metrin mittainen kivirakenne sekä 3 x 3,5 m kokoinen kivröykkiö. Pitäjänkartalla v. 1847 kyseinen tontti on jo autioituneena. Kohteelle on annettu pitäjänkartalla olevan nimen pohjalta nimi Mäkipää (raportin kohde nro 5) ja kahden tontin läntisempää osaa esitetään kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Ote isojakokartasta A28:1/1-30c v. 1792–1801.

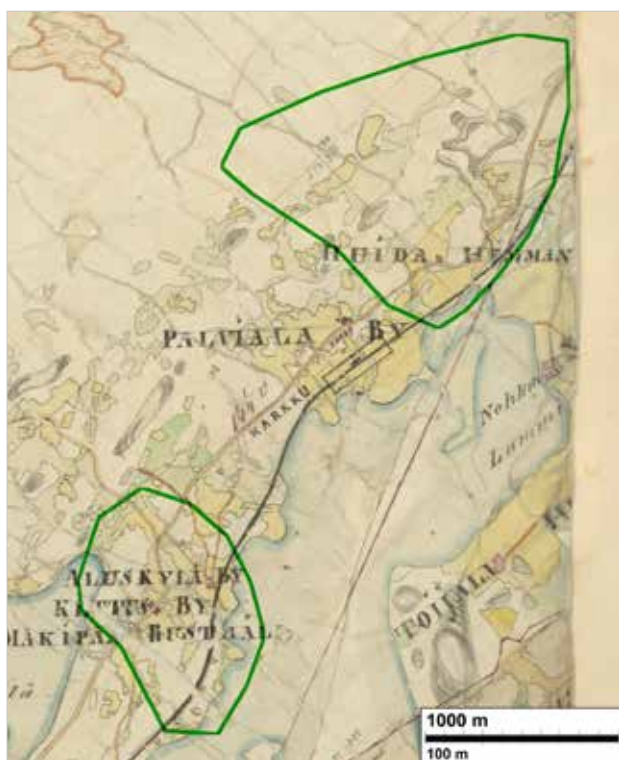

Ote isojakokartasta A28:1/1-30c v. 1792–1801.

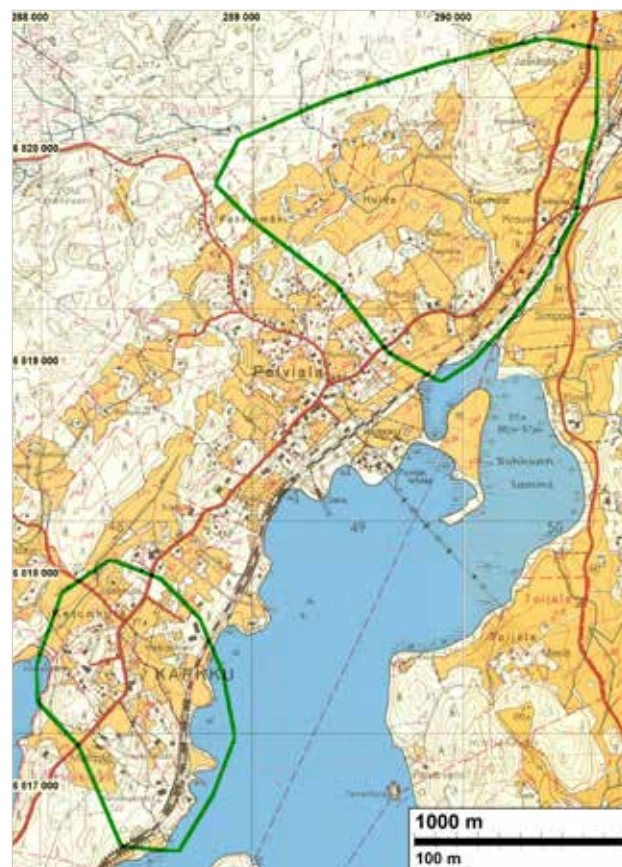
Tampere–Pori junarata on rakennettu 1890-luvulla. Karkun alueella rataa on oikaistu 1980-luvulla. Inventointialueen kaakkoisosassa on noin 750 metrin mittainen osuus vanhaa ratapohjaa. Kohdetta ei tarkastettu inventoinnin yhteydessä joten se on mahdollinen muinaisjäännös, raportissa kohde nro 6 Karkku Ketunkylä.

Inventoidut alueet tarkastettiin kokonaisuudessaan eri menetelmin. Alueilta laadittiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta maastomallit, joista pyrittiin paikantamaan arkeologisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnanmuotoja. Maastossa tarkastettiin 1790-luvun kartoilta paikannetut talojen paikat, Karkku N alueella sijainnut teilipaikka sekä alueen kynnetyt pellot. Näiden lisäksi Karkku S alueella etsittiin ensimmäiseen maailmasotaan ajoittuvia puolustusvarustuksia, joista paikalliset asukkaat tiesivät kertoa. Puolustusvarustuksista ei kuitenkaan saatu havaintoja maastossa eikä laserkeilausaineiston avulla.

Muinaisjäännösinventoinnin yhteydessä havaittiin kaksi uutta kiinteää muinaisjäännöstä, Karkku N alueen Huidan teilipaikka (nro 1) sekä Karkku S alueen Koljan talotontit ja kivirakenteet (nro 3) ja Mäkipään talotontti (nro 5). Kohde nro 6, Karkku Ketunkylä on käytöstä pois jäänyt ratapohja, joka on mahdollinen muinaisjäännös. Näiden lisäksi alueella on neljä talotonttia, jotka sijaitsevat rakennetulla alueella, eivätkä ne täytä kiinteän muinaisjäännöksen kriteerejä. On varsin mahdollista, että myös tämän inventoinnin kahdelta alueelta löytyy vielä merkkejä rautakaudesta.

Ote pitäjänkartasta 2121 08 + 07 vuodelta 1842.
Inventointialueet on rajattu vihreillä viivoilla.

Yhdistelmä vuoden 1961 peruskartoista 2121 08 ja 2121 11.
Tarkemmin inventoidut alueet on rajattu vihreillä viivoilla.

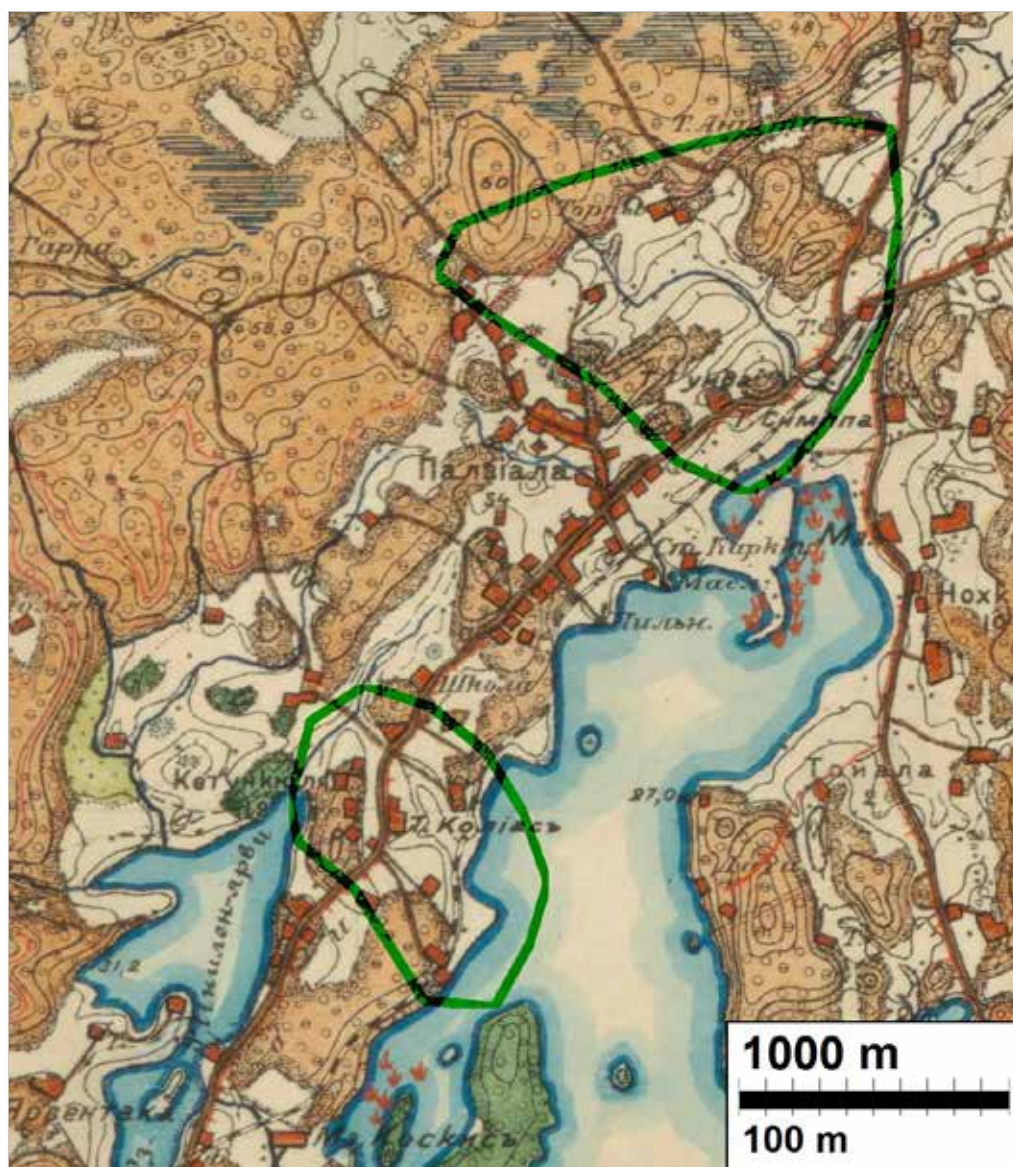
YHTEENVETO

Alueella on kolme kiinteää muinaisjäännöstä (1 Huidan teilipaikka, 3 Kolja ja 5 Mäkipää) ja yksi mahdollinen muinaisjäännös (6 Karkku Ketunkylä, vanha ratapohja).

Alueella sijaitsee seitsemän vuoden 1792 isojakokartalta paikannettua talonpaikkaa, joista neljä todettiin tuhoutuneiksi ja joista kolme katsottiin muinaisjäännöksi.

Arvio alueen muinaisjäännöspotentiaalista:

Periaatteessa alueella voi sijaita vielä havaitsemattomia esihistoriallisia rantasidonnoisia muinaisjäännöksiä. Rautakautisia ja keskiaikaan ajoittuvia jäänteitä alueelta on ehkä vielä löydettävissä. Karkun alueen muinaisjäännöspotentiaalin arvioimme suureksi.

1 SASTAMALA HUIDAN TEILIPAikka

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

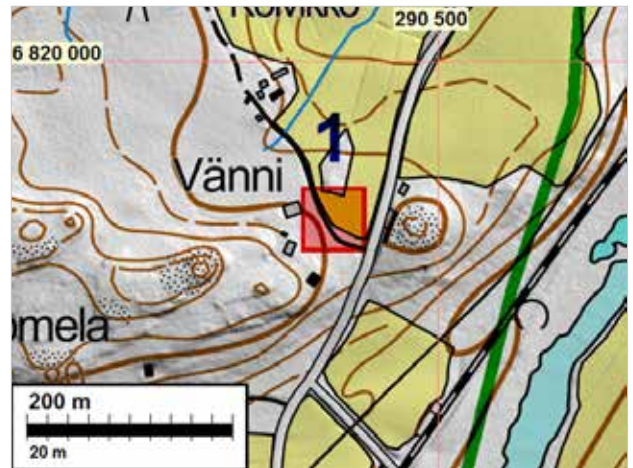
Ajoitus: Historiallinen

Laji: Muu: teilipaikka

Koordin: N: 6819 846 E: 290 399
P: 6822 708 I: 3290 485

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: *Poutiainen & Tiainen 2015:* Huidan teilipaikka (nimetty vanhan maarekisterikylän mukaan) sijaitsee Karkun kylän koillispuolella, nykyisen Vännin talon itäpuolella, kahden mäen välisellä alueella. Teilipaikoilla on harvoin säilynyt kiinteitä rakenteita. Huidan teilipaikka (afrättnings platsen) ei muodosta sen suhteen poikkeusta. Kohdetta on Museoviraston ohjeiden mukaisesti kiinteä muinaisjäännös. Teilipaikan paikannustarkkuudeksi arvioidaan ± 30 m ja se sijoittuu piha-alueen itälaitaan, paikallistien kohdalle ja pellonlaitaan.

Kohdekartta. Punainen neliö osoittaa kohteen 1 Huidan teilipaikka sijainnin.

Huidan teilipaikan alue. Lounaaseen.

3 SASTAMALA KOLJA

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäänös

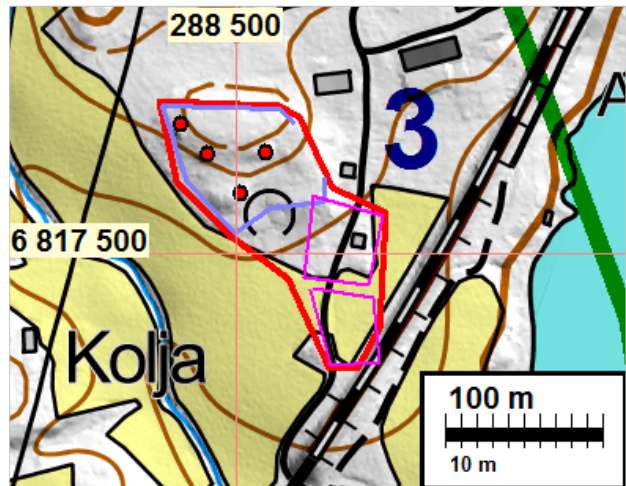
Ajoitus: Historiallinen

Laji: Asuinpaikka: talotontit

Koordin: N: 6817 524 E: 288 545
P: 6820 385 I: 3288 630

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: **Poutiainen & Tiainen 2015:** Karkun nykyisen taajaman lounaislaitaan on merkitty vuoden 1792 isojakokartalle kaksi talotonttia ak ja ai (pitäjänkartalla Aluskylä by). Tontit sijaitsevat nyt rakentamattomalla alueella. Tonttien luoteispuolella, mäen rinteessä ja päällä havaittiin noin 250 metriä pitkä kiviaita, joka kiertää mäen lakea. Kiviaidan leveys ja korkeus vaihtelevat alle puolesta metristä yli metriin. Kiviaidan itälaita on osin tuhoutunut myöhemmän maankäytön seurauksena. Kiviaidan rajaamalla alueella on neljä suurta kiviröykkiötä (suurin noin 10 x 8 m, korkeus noin 2 m) sekä pohja-alaltaan 6 x 5 metrisen rakennuksen lohkokivinen kivijalka. Myöhemmillä vanhoilla kartoilla samalla kohdalla on vain pellon reunaa ja metsää sekä 1960-luvun peruskartalla myös emäntäkoulun puutarhaa. Muinaisjäänösrajausten sisällä ovat sekä kaksi vanhaa talotonttia että niiden luoteispuolella havaitut kivirakenteet.

Kohdekartta. Kohde 3 Koljan muinaisjäänösrajaus on merkattu punaisella viivalla. Rajauksen sisällä on kaksi talotonttia (vaalean punaiset viivat), mäen laella ja rinteellä havaitut röykkiöt (punaiset pisteet) sekä kiviaita (sinipunainen viiva).

Koljan muinaisjäänösalue. Metsänreunassa oikealla kaksi talotonttia. Kiviaita ja raivausröykkiöt taustalla olevassa metsässä. Koilliseen.

Rakennuksen harmaakiviperustusta Koljan muinaisjäänösalueella. Etelään.

Massiivinen raivausröykkiö Koljan muinaisjäänösalueella. Pohjoiseen.

5 SASTAMALA MÄKIPÄÄ

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Historiallinen

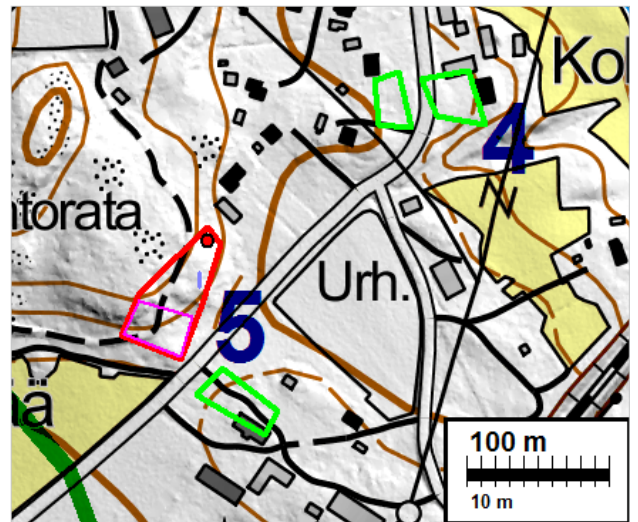
Laji: Asuinpaikka: talotontit

Koordin: N: 6817 264 E: 288 129
P: 6820 125 I: 3288 214

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: *Poutiainen & Tiainen 2015:* Karkun kylän lounaisosassa, Ketunkylässä, on vuoden 1792 isojakokartalla sijainnut kuusi taloa kahden talon ryhmässä. Vuoden 1792 kartan tontit al ja af (v. 1842 kartan Mäkipää rusthåll) ovat alueen lounaisimmat. Näistä itäisempi tontti af sijaitsee asutun talon ja sinne johtavan tien kohdalle, eikä kyseinen osa kahden talon kylätontista ole muinaisjäännös.

Läntisempi talotontti (v. 1792 kartan al) sen sijaan sijoittuu nykyisin rakentamattomalle alueelle. Isojakokartalta paikannetun tontin pohjoispuolelta havaittiin noin 12 metrin mittainen keskeneräinen kivirakenne sekä 3 x 3,5 m kokoinen kiviroykkiö. Mainittakoon vielä, että pitäjänkartalla kyseinen tontti on jo autioituneena. Kohteelle on annettu pitäjänkartalla olevan nimen pohjalta nimi Mäkipää. Kahden tontin läntisempää osa on kiinteä muinaisjäännös. Muinaisjäännösrajausten sisällä ovat asemoitu talotontti sekä sen pohjoispuolelta havaitut kiviaidan teelmä ja kiviroykkiö.

Kohdekartta. Kohde 4 Kettus by:n kaksi talotonttia rajattu vihreällä viivalla – ei suojeltavia kohteita. Kohteen 5 Mäkipään idän puoleinen tontti rajattu vihreällä viivalla – ei suojeltava kohde. 5 Mäkipään lännen puoleinen muinaisjäännösalue rajattu punaisella viivalla, jonka sisälle on merkattu talotontin raja (violettia rajaus) sekä maastossa havaittu kiviaita (violettia viiva) ja röykkiö (punainen piste).

Mäkipään pitkänomaista kivirakennetta. Pohjoiseen.

MUUT KOHTEET

6 SASTAMALA KARKKU KETUNKYLÄ

Mjtunnus: Uusi kohde
Rauh.lk: Mahdollinen muinaisjäännös
Ajoitus: Historiallinen
Laji: Rautatie

Koordin: N: 6817 190 E: 288 564
P: 6820 051 I: 3288 649

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: *Poutiainen & Tiainen 2015:* Tampere–Pori junarata on rakennettu 1890-luvulla. Karkun alueella rataa on oikaistu 1980-luvulla. Karkun taajaman kaakkoispuolella on noin 750 metrin mittainen osuus vanhaa ratapohjaa. Kohdetta ei tarkastettu v. 2015 inventoinnin yhteydessä.

Sastamala Karkku. Kiviaitaa Koljan muinaisjäännösalueella. Luoteeseen.

2 SASTAMALA KALLIOMÄKI

Mjtunnus: Uusi kohde
Rauh.lk: Tuhoutunut kohde
Ajoitus: Historiallinen
Laji: Asuinpaikka: talotontti

Koordin: N: 6819 149 E: 289 820
P: 6822 011 I: 3289 906

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: *Poutiainen & Tiainen 2015:* Vuoden 1792 isojakokartalta paikannettu talotontti ”as”. Tontti sijaitsee rakennetulla alueella.

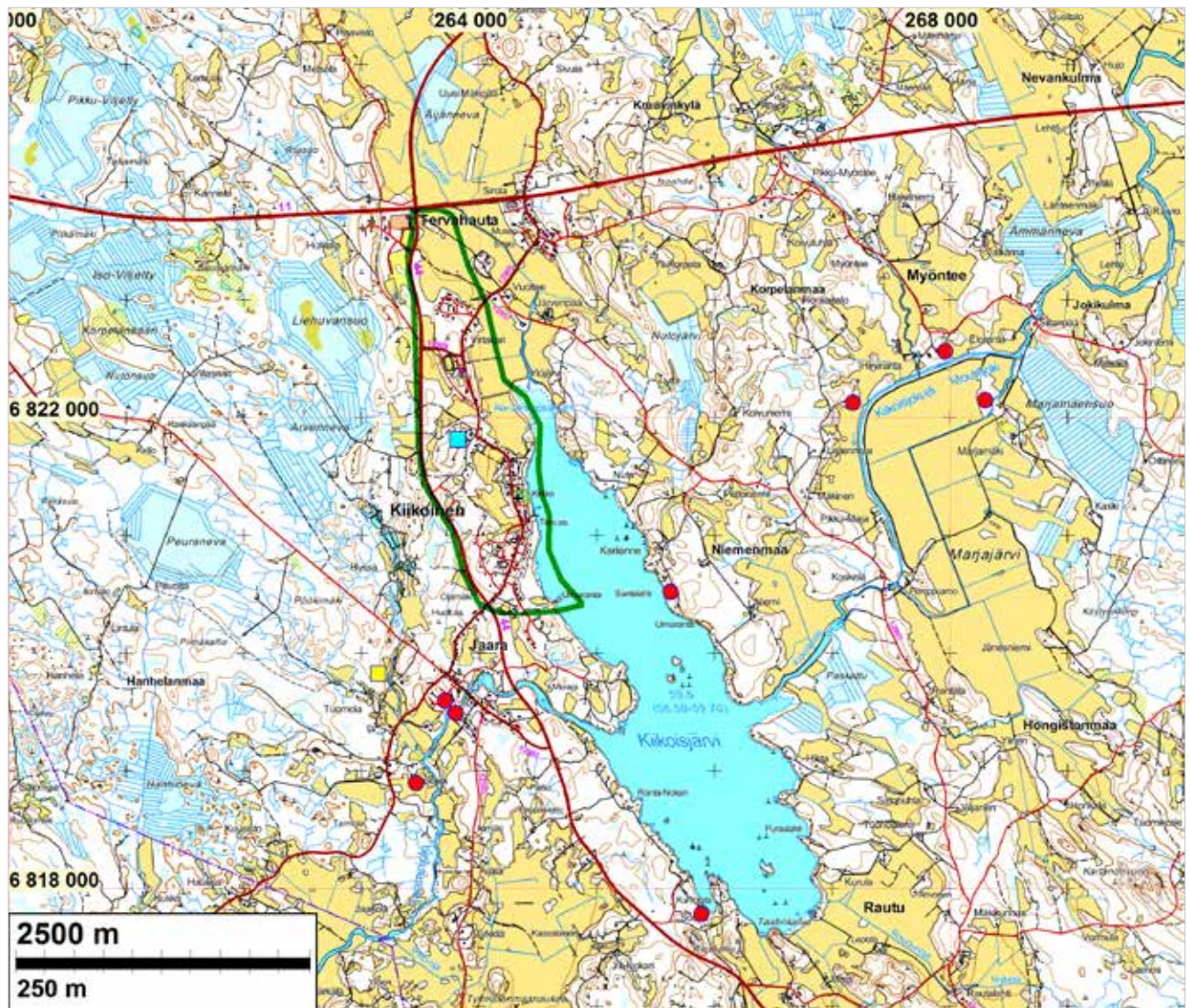
4 SASTAMALA KETTUS BY

Mjtunnus: Uusi kohde
Rauh.lk: Tuhoutunut kohde
Ajoitus: Historiallinen
Laji: Asuinpaikka: talotontti

Koordin: N: 6817 420 E: 288 267
P: 6820 281 I: 3288 352

Tutkijat: Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: *Poutiainen & Tiainen 2015:* Vuoden 1792 isojakokartalta paikannetut kaksi vierekkäistä talotonttia (tontit ag ja ah) sijaitsevat rakennetulla alueella.

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjäännökset eri värisymbolein.

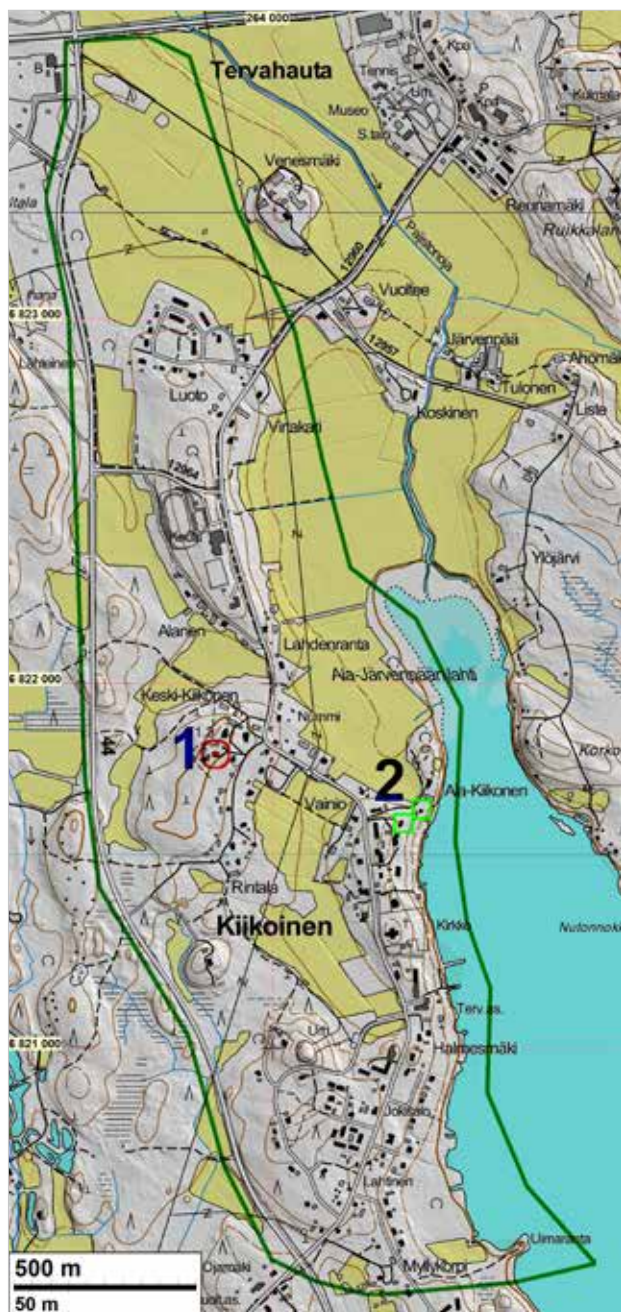
- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

SASTAMALA KIIKOINEN

Sastamalan Kiikoisten maastoinventointi suoritettiin 20.10.2015. Inventoinnin teki Teemu Tiainen. Päivi Kankkunen on tarkastanut Kiikoisissa v. 1996 tuolloin tiedossa olleita muinaisjäännöksiä. Muutoin aluetta ei ole aiemmin tutkittu. Tutkimusalue rajautuu kaakossa Kiikoisjärveen, koillisessa järveen laskevaan Pajiston-ojaan, pohjoisessa vt 11:sta, lännessä Äetsäntiehen ja etelässä Myllykorven alueeseen. Alueen itäpuolella olevan Kiikoisjärven vedenpinnan keskikorkeus on 59,6 m mpy. Alueen korkein kohta on Linkkitorninmäki, jonka korkeus on hieman yli 84 m mpy. Nykyinen kirkonkylä on kymmenisen metriä korkeammalla kuin viereinen järvi – kirkonkylän asutuksen ja järven välissä on jyrkähkö rinne, joka on pääosin rakennettua

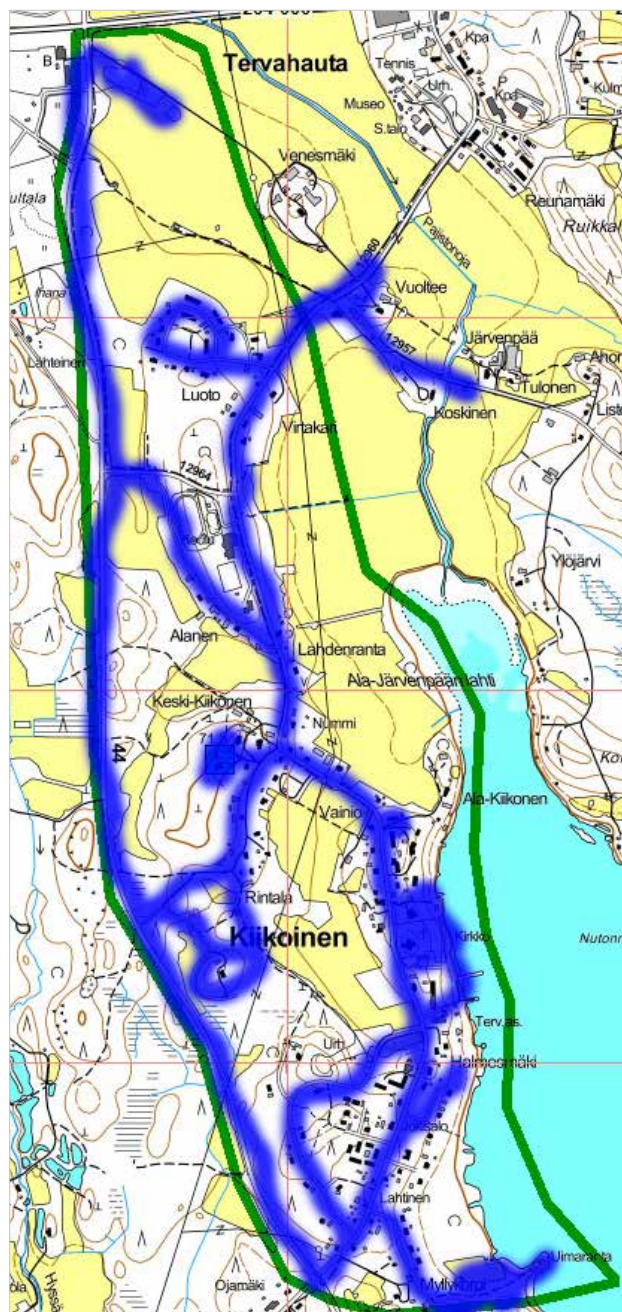
ja hoidettua aluetta. Alueen pohjoisosassa on alavaa ja tasaista peltoa, joka inventoinnin maastotyön aikana oli heinällä.

Inventoitu alue tarkastettiin kokonaisuudessaan eri menetelmin. Alueesta laadittiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti kiinnostavia maa-rakenteita ja pinnanmuotoja. Maastossa alueelta tarkastettiin alueen pohjoisosan peltota ja peltosaarekkeita, tutkimusalueen keskiosassa sijaitsevaa mäkeä, keskustan ranta-alueita sekä Myllykorven aluetta (kuva s. 62).

Yleiskartta. Inventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. Muinaisjäänne 1 Linkkitorninmäki on punaisen ympyrän sisällä. Vaalean vihreät neliöt ja numero 2 ovat vuoden 1796 isojakokartoilta paikannettuja talonpaikkoja.

Inventointialueelta ei tunneta kivikauteen ajoittuvia kiinteitä muinaisjäänneksiä. Kaksi lähintä kiviautista asuinpaikkaa ovat: Santalahti Kiikoisjärven vastarannalla, noin 65 metrin korkeustasolla sekä Yli-Jaara, joka sijaitsee alueen eteläpuolella, Kiikoisjärvestä laskevan Jaaranjoen pohjoisrannalla noin 63–65 metrin korkeustasolla. Kirkonkylällä sijaitsevan kotiseutumuseon vitriinissä on kymmenen kivikauteen ajoitettavaa esinettä. Yksi esineistä on vasarakirves, joka esineluettelon mukaan on löydetty Hyssän sorakuopasta. Kyseinen sorakuoppa on ilmeisesti sijain-

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

nut välittömästi inventointialueen lounaispuolella, etelään kohti Jaaranjokea laskevan puron varressa. Kotiseutumuseossa on lisäksi hioinkivi ja tasataltta, jotka on löydetty Halmisen pellostä ja pihasta. Vanhojen karttojen perusteella Halmisen pelto on sijainnut terveysaseman eteläpuolella Halmesmäellä. Topografisesti juuri Halmesmäen eteläosat, Myllykorvesta etelään kohti Jaaranjokea ja inventointialueen lounaan puoleiset alueet ovat potentiaalisia kivikauden jäänteiden löytämistä ajatellen.

Isojakokartta (A37:6/2) vuodelta 1796. Alueelle sijainneet talotontit ovat kartan keskivaiheilla tien mutkassa lähellä rantaa.

Ote pitäjänkartasta v. 1895.

Pronssi- tai rautakautisia kohteita ei inventointialueelta tai sen lähistöltä tunneta. Alueen keskivaiheilla, Laaksomäen pohjoisosassa sijaitsee entuudestaan tunnettu kiinteä muinaisjäänös Linkkitorninmäki (mj-rek 254010012). Kohde on pyöreähkö, halkaisijaltaan noin kuusi metriä oleva kiviröykkiö. Röykkiön korkeus on hieman alle metri ja sen keskellä on noin 80 cm halkaisijaltaan oleva parikymmen senttinen vajoama. Röykkiön päällä on paksult sammalta. Maa röykkiön ympärillä on kivistä ja maanoton rikkomaa. Alle viisi metriä röykkiöstä suuntaa N ja NE on näkyvissä selviä maanoton jälkiä, joskaan ei aivan viime vuosilta. Muinaisjäänösrekisterissä röykkiön ajoitus on esihistoriallinen. Röykkiön koordinaatit ja korjattiin: uusi keskikoordinaatti on N 6821807 E 263844.

Vuoden 1796 isojakokartan (talot nro 1 ja 2) ja vuoden 1895 pitäjänkartan mukaan nykyisen kirkonkylän alueella on ollut kaksi taloa (tämän raportin kohde 2 Ala-Kiikonen). Talot sijaitsivat molemmilla kartoilla samoissa paikoissa, nykyisestä kirkosta noin 370 metriä pohjoiseen. Paikalla on nykyisin asuin- ja piharakennuksia sekä hoidettua pihamaata. Vanhojen talotonttien paikat todettiin arkeologisessa mielessä tuhoutuneiksi eivätkä ne ole muinaisjäänöksiä.

Kiikoisten muinaisjäänösinventoinnin yhteydessä ei havaittu uusia muinaisjäänöksiä. Historialliseen aikaan ajoittuvien uusien muinaisjäänösten, kuten myös rautakautisten muinaisjäänösten löytymistä alueelta ei pidetä kovinkaan todennäköisenä. Sen sijaan esihistoriallisia pyyntikulttuurin muinaisjäänöksiä voisi vielä löytyä alueen etelälaidalta, järven ja purojen rannan tuntumasta noin 62,5–70 metrin korkeustasoilta.

Ote vuoden 1961 peruskartasta (2121 02). Inventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. Alueen ainoa kiinteä muinaisjäännös on punaisen ympyrän sisällä.

YHTEENVETO

Alueella sijaitsee yksi kiinteä muinaisjäännös (1 Linkkitorninmäki).

Alueella on kaksi 1790-luvun kartalta paikannettua talonpaikkaa (2 Ala-Kiikonen), jotka eivät ole muinaisjäännöksiä.

Arvio alueen muinaisjäännöspotentialista:

Alueen muinaisjäännöspotentiaali on kohtalainen, erityisesti esihistorian osalta.

Näkymä Pajistonojan yli lounaaseen.

Kiikoisten kirkon länsipuolella sijaitseva hautausmaa. Kaakkoon.

1 SASTAMALA LINKKITORNIN- MÄKI

Mjtunnus: 254010012

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: Esihistoriallinen

Laji: Kivirakenteet: rökkiöt

Koordin: N: 6821 807 E: 263 844 Z: 81
P: 6824 670 I: 3263 919

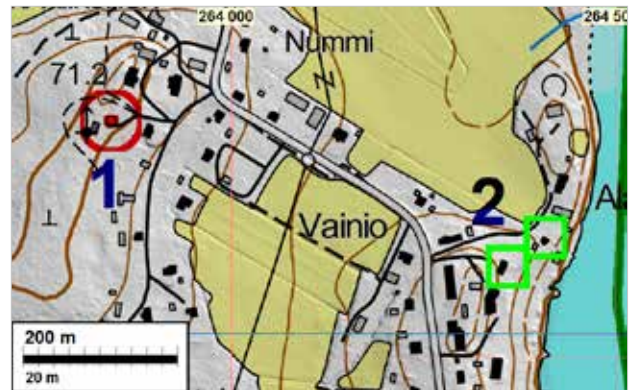
Tutkijat: Päivi Kankkunen 1996 tarkastus,
Tiainen 2015 inventointi

Sijainti: Kiikoisten kirkosta 700 m luoteeseen.

Huomiot: **Muinaisjäänösrekisteri:** Rökkiö sijaitsee Kiikoisjärvestä noin 600 m länteen, tien pohjoispuolella, linkkitornista noin 50 m koilliseen kivikoisella kukkulalla. Rökkiö on muodoltaan pyöreä, halkaisija on noin 6 m, kumpumainen. Se on toiselta reunalta hieman rikkoutunut, sammaleen peittämä.

Tiainen 2015:

Kohde on pyöreähkö, halkaisijaltaan noin kuusi metriä oleva kivirökkiö. Rökkiön korkeus on hieman alle metri ja sen keskellä on noin 80 cm halkaisijaltaan oleva parikymmen senttinen vajoama. Rökkiön päällä on paksusti sammalta. Maa rökkiön ympärillä on kivistä ja maanoton rikkomaa. Alle viisi metriä rökkiöstä suuntaa N ja NE on näkyvissä selviä maanoton jälkiä, joskaan ei aivan viime vuosilta. Muinaisjäänösrekisterissä rökkiön ajoitus on esihistoriallinen. Rökkiön koordinaatit on korjattu nyt tehdyn gps-mittauksen mukaisiksi.

Kohdekartta. Entuudestaan tunnettu kiinteä muinaisjäänös 1 Linkkitorninmäki on merkattu punaisella pallolla ja ympyröity punaisella ympyrällä. Numero 2 ja vaalean vihreät neliöt osoittavat kahden v. 1790 talotontin paikat – ne eivät ole muinaisjäänöksiä.

Linkkitorninmäki, entuudestaan tunnettu rökkiö. Lounaaseen.

2 SASTAMALA ALA-KIIKONEN

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Ei suojelukohde / tuhoutunut kohde

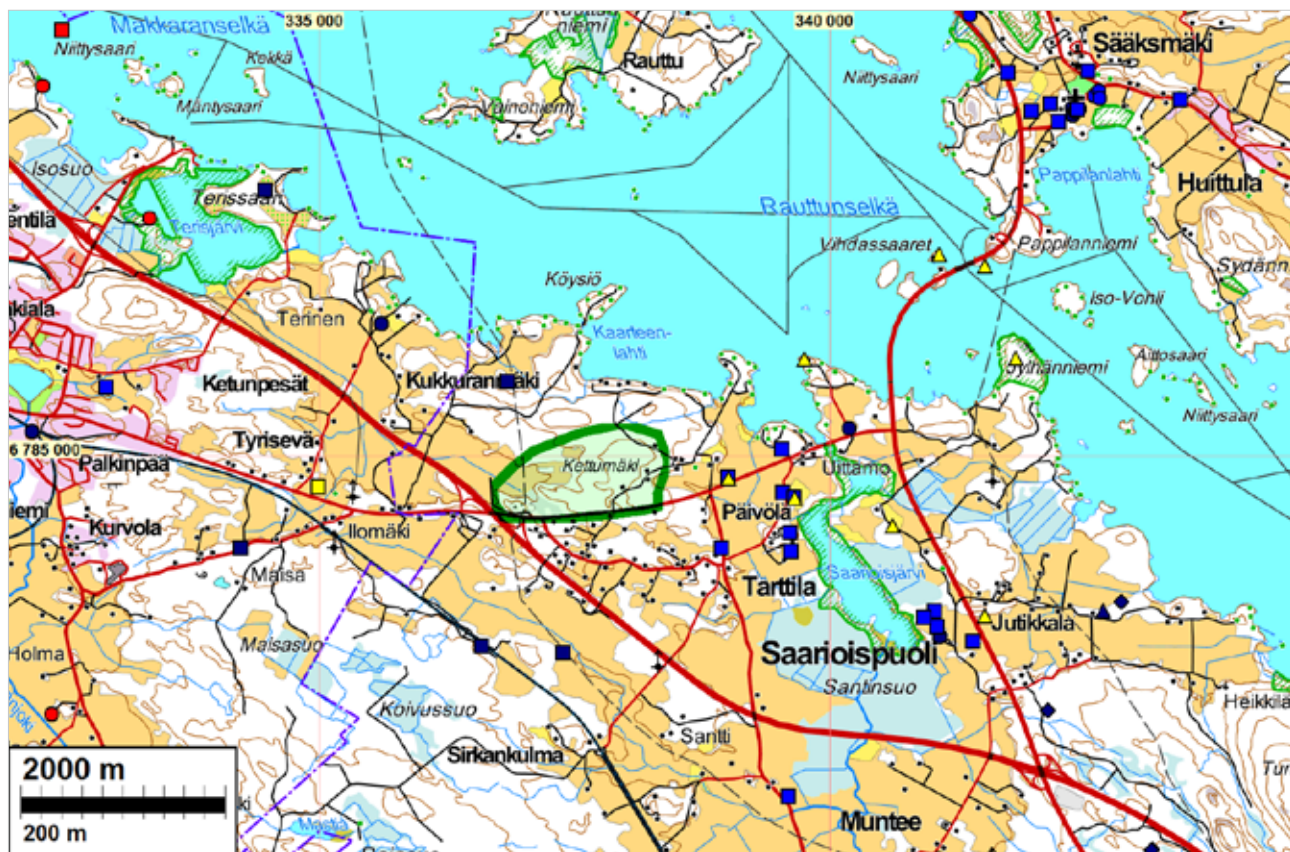
Ajoitus: Historiallinen

Laji: Asuinpaikka: talotontit

Koordin: N: 6821 617 E: 264 360
P: 6824 480 I: 3264 435

Tutkijat: Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: **Tiainen 2015:** Vuoden 1796 isojakokartalta paikannetut kaksi taloa (nrot 1 ja 2) sijaitsevat rakennetulla alueella.

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjäännökset eri värisymbolein.

- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

VALKEAKOSKI

Valkeakosken eteläosassa, Sääksmäen Saarioispuolen länsiosassa, Tarttilan luoteispuolella, Kettumäen alueella suoritettiin muinaisjäännösinventointi 26.10.2015. Alue sijoittuu valtatie 3:n itäpuolelle ja tien 303 pohjoispuolelle. Alueella ei tiettävästi ole aiemmin inventoitu muinaisjäännöksiä muualla kuin sen länsipään halki kulkevalla maakaasuputkilinjalla, jota inventoi Jouni Taivainen v. 2007.

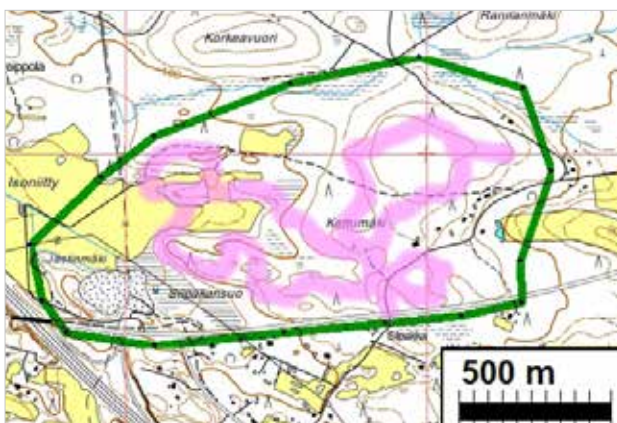
Alue on pääosin metsämaata, jonka länsipuolella on peltoa. Alueen lounaisosassa on kallioista ja jyrkäpiirteisempää maastoa. Siellä on myös laaja kivilouhosalue. Alueen itäisempi osa, kettumäen alue on topografialtaan pienipiirteistä. Alueella on siellä täällä vanhoja, pienehköjä maanottopaikkoja. Kettumäen maaperä on alemmilla osilla hienoaineksista moreenia, ylempänä hiekaista moreenia. Pinta-maaperä on kaikkialla varsin kivikko. Länsiosan peltojen keskellä ja liepeillä on moreenikumpareita, joissa liki kaikissa on jälkiä nykyaikaisesta maan otosta. Länsiosan halki kulkee maakaasuputkilinja.

Yleiskuva alueesta. Kettumäen länsipuolen maastoa peltojen äärellä.

Yleiskartta tutkitusta alueesta. alueen rajaus vihreällä.

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

Alueella ei ole vesistöjä eikä puroja. Alue sijoittuu 90-115 m korkeusvälille ja alle 95 m korkeustasot ovat tasaista peltoa. Periaatteessa alueella voisi sijaita Itämeren Ancylysjärvivaiheen (sen varhaisvaiheen) aikaisia kivikautisia asuinpaikkoja, mutta niille sopivaa maastoa ei alueella havaittu kuten ei myöskään merkkejä muinaisrannoista. Tuon aikaiset rantatasot ovat myös varsin lyhytaikaisia johtuen nopeasta vedenlaskusta. Myöhemmät muinaisrannat eivät ole alueelle enää ulottuneet.

Alueelta ja sen läheisyydestä ei ennestään tunneta muinaisjäännöksiä. Vajaan kilometrin alueesta itään tunnetaan useita rautakautisia muinaisjäännöksiä Saarioisjärven tuntumasta. Kivikautta ei lähiseudulta tunneta lainkaan. Alueella ei ole ollut asutusta ennen 1900-lukua. Sillantaan kylä ja kylätontti sijoittuu n. 600 m etäisyydelle alueen itäpuolelle, Tarttila vielä kauemmaksi kaakon suuntaan.

Yleiskuva alueesta. Kettumäen maastoa.

Ote Kuninkaan kartastosta v. 1776-1805 (teoksesta Timo Alanen ja Saulo Kepsu, Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805, SKS 1989). Tutkimusalueen sijainti on merkitty päälle vihreällä suorakaiteella. Kylät on vahvistettu punaisella.

Alue tarkastettiin eri menetelmin. Alueesta laadittiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti mahdollisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnanmuotoja. Aluetta kuvaavat vanhat kartat – Tarttilan ja Sillantaan kylän isojakokartat – kuvattiin Kansallisarkistossa. Vanhat yleiskartat, kuten v. 1847 pitäjänkartta (vain alueen itäosasta) saatiin Kansallisarkiston digitaaliarkistosta. Näistä paikannettiin alueen vanhaa tiestöä ja asutuksen sijoittumista. Maastossa tarkasteltiin alueen lounaisosan kallioaluetta ja länsisosan peltojen liepeillä olevia kumpareita. Kettumäen alueella tehtiin kävelykierros. Laserkeilausaineistossa ei alueelta havaittu mitään mielenkiintoista eikä maastossakaan havaittu mitään mainittavaa.

Ote Sillantaan kylän kartasta vuodelta 1877 (signum H74:9). Kartan länsiosa (kylästä vasemmalle alaspäin) kuvaa nyt tutkitun alueen itäpuoliskoa.

YHTEENVETO

Alueella ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä muita kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

Alueelle ei sijoitu vanhoja kylä- tai talotontteja.

Arvio alueen muinaisjäännöspotentialista:

Alueen muinaisjäännöspotentiaali on hyvin vähäinen.

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjäännökset eri värisymbolein.

- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

VESILAHTI

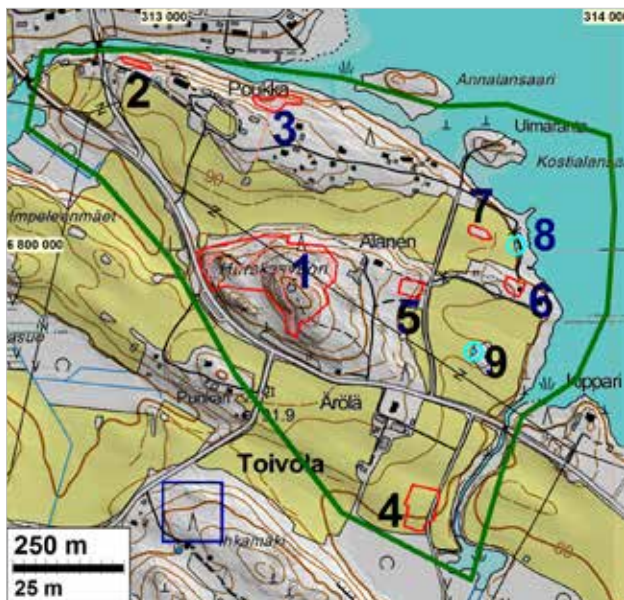
Vesilahden Toivolan alueella tehtiin muinaisjään-
nösinventointi 22.10.2015. Inventoinnin teki Teemu
Tiainen. Vesilahdella on suoritettu koko kunnan kat-
tava arkeologinen inventointi kahdesti: V. Maajoki
v. 1939 sekä J-M Vuorinen, J. Pukkila & V. Laakso
v. 1995. Suppeamman alueen tutkimuksia on Hurs-
kasvuoren alueella tehty useita, ensimmäinen jo
vuonna 1930 (H. Salmo). Viimeisin tutkimus alueel-
la on ollut Hurskasvuoren maalinnoitteiden kartoitus
v. 2002 (T. Jussila).

Alue sijaitsee Narvan etelä-kaakkoispuolella ja rajau-
tuu pohjoisessa Naarvanjokeen, lännessä Impeleen-
mäkeen, etelässä Ihkamäen pohjoispuolen peltoihin
ja Vesilahden tiehen sekä idässä Väärästenlahteen
sekä siihen etelästä laskevaan pieneen jokeen (lä-
hestymiskartta). Pyhäjärven vesistöön kuuluvan
Alhonselän keskikorkeus on 77,2 m mpy. – veden
korkeus on kutakuinkin sama inventointialueen ym-
päriällä aina Naarvanjoesta Väärästenlahteen. Alueen
kallioinen pohjoisreuna laskee jyrkästi Naarvanjoen
suulle. Koillisessa ja idässä maasto laskee tasaises-
ti kohti Alhonselkää. Itäosan rannat ovat kosteita ja

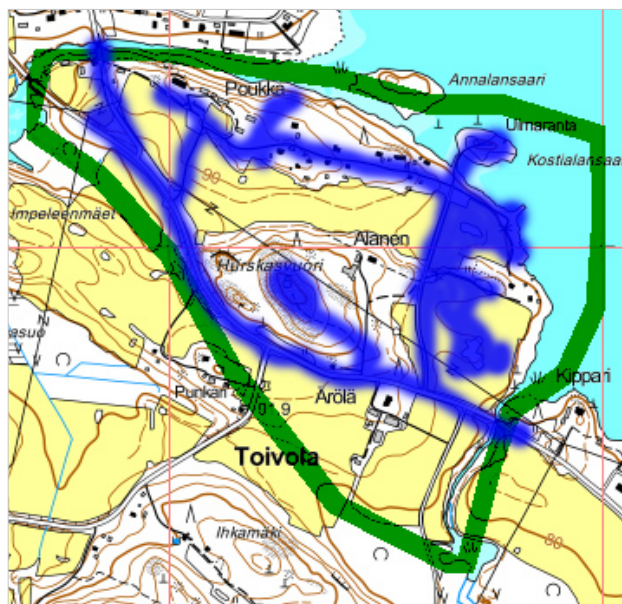
ryteikköisiä – kuivempi maa alkaa noin 80 metrin
korkeuden jälkeen. Inventoidun alueen korkein koh-
ta on sen keskellä sijaitseva kallioinen Hurskasvuori.
Sen laki kohoaa yli 120 metrin korkeudelle.

Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laa-
dittiin maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan
arkeologisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnan-
muotoja. Alueelta tarkastettiin maastossa kynnök-
sellä olleet pellot sekä peltosaarekkeet.

Lähialueelta ei tunneta kivikautisia muinaisjään-
nöksiä. Lähimmät rautakautinen muinaisjään-
nös on Hiidennokka (4 rökkiötä), joka sijaitsee noin kilo-
metrin päässä inventointialueelta itään, Väärästen-
lahden itärannalla. Tutkitun alueen pohjoispuolella,
noin 1,3 km päässä sijaitsevassa itään työntyvässä
niemessä, sijaitsee 29 rökkiötä käsittävä kalmisto-
alue Karholannokka.

Yleiskartta. Inventointialue on rajattu vihreällä viivalla. Punaisella on rajattu kiinteät muinaisjäännökset: 1 Hurskasvuori, 2 Poukka 1, 3 Poukka 2, 4 Toivola by, 5 Kostiala by 1, 6 Kostiala by 2 sekä 7 Kostiala. Turkoosien ympyröiden sisällä olevat pallot ovat metallinilmais löytöpaikat 8 Kostiala ja 9 Kotiranta. Kartan eteläosassa tutkimusalueen ulkopuolella oleva sininen neliö osoittaa laserkeilausaineistosta havaitut puolustusvarustukset – niitä ei tarkastettu maastossa.

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

Metallinilmaisinharrastajat ovat tehneet inventointialueelta tällä vuosikymmenellä kaksi löytöä: Kostiala (raportin kohde nro 8, mj-rek 1000023847) ja Kotiranta (nro 9, mj-rek 1000023887). Kohteesta 9 Kotiranta on löydetty rautakauteen viittaavia pronsiketjun katkelmia. Ketjun kappaleet ovat löytyneet peltosaarekkeen länsipuolelta. Kohteelta 8 Kostiala on löydetty ketjunjakaja.

Em. löytökohtia maastossa nyt tarkastettaessa ei paikoilla havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Ilmoitetusta löytökohdasta noin 100 m länteen sijaitsee noin 55 x 25 m kokoinen kivikkoinen peltosaareke, johon tehtiin neljä koekuoppaa. Kolmesta koekuopasta löytyi yhteensä 16 pientä palaa palanutta luuta, kaksi palaa palanutta savea sekä pieni pala keramiikkaa. Osa saarekkeen kivikkoisuudesta johtuu pellowraivauksesta johtuvaksi. Kohteen topografian, lähialueen kohteiden ja löytöjen sekä koekuoppatulosten perusteella kohdetta on syytä pitää rautakautisena kalmistona (raportin kohde nro 7 Kostiala).

Isojakokartoilta paikannettuja talotontteja alueella on kolme. Toivolan tontti (kohde nro 4 Toivola by) sijaitsee alueen koillisosassa, nykyisen Koivistalhon tien varressa, paikassa missä 80 metrin korkeuskäyrä rajaa kaakkoon osoittavan peltotörmän. Kostialan kylätontti on kaksiosainen. Längisempi osa sijaitsee nykyisen Alasen talosta noin 100 metriä itään (kohde nro 5 Kostiala by 1. Kostialan tontin itäisempi osa (kohde nro 6 Kostiala by 2) sijaitsee edellisestä noin 230 m itään, nykyisen kesäasunnon kohdalla ja länsipuolella. Vuoden 1995 arkeologisessa inventoinnissa (Vuorinen, Pukkila & Laakso) tehtiin muinaisjäännökseen viittaavia havaintoja Kostialan kylätontin itäisemmän osan länsipuolelta. Tuolloin paikalta löydettiin kvartsi- ja pii-iskoksia ja palanutta savea (v. 1995 raportin kohde 70).

Vuonna 1848 laaditussa pitäjänkartassa tontit ovat samat kuin isojakokartassa sillä erotuksella, että Narvan kylän eteläpuolelle, Naarvanjoen etelärannalle on ilmestynyt asuintontti, joka sijoittuu edelleen asutun talon kohdalle. Vuoden 1912 Senaatin kartassa Toivolan tila on siirtynyt nykyiselle paikalleen (Ärölän talo), Kostialan idän puoleinen tontti on hävinnyt ja lännen puoleinen tontti on siirtynyt Vesilahden tien varteen. Vuoden 1959 peruskartalla tonttien tilanne vastaa miltei nykypäivää: Kostialan kaksiosaisen kylätontin molemmat osat ovat autoituneet, samoin kuin Toivolan tontti. Kaikki kolme talotonttia ovat muinaisjäännöksiä.

Inventointialueen keskellä olevalla 1 Hurskasvuorella on entuudestaan tunnettu ja v. 2003 kartoitettu 1. maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia (Hurskasvuoren maalinnoitus mj-rek 922000001). Vuonna 2003 havaittiin Hurskasvuoren pohjoispuolella, Poukan alueella kaksi erillistä puolustusvarustusta: raportin kohteet nro 2 Poukka 1 (läntisempi varustus) ja nro 3 Poukka 2 (itäisempi varustus).

Inventoinnin aikana alueelta havaittiin yksi uusi rautakautinen kalmisto (7 Kostiala). Alueelta on tehty kaksi rautakauteen ajoittuvaa metallinilmaisnlöytöä, joten alueella voi sijaita useampia rautakautisia kohteita. Tarkennusta asiaan saisi peltojen intensiivisellä inventoinnilla sekä järjestelmällisellä metallinilmaisinharvoinnilla.

YHTEENVETO

Alueella sijaitsee kaikkiaan 7 kiinteää muinaisjäännöstä.

Alueelta tunnettiin ennen inventointia yksi kiinteä muinaisjäännös (1 Hurskasvuori) sekä kaksi metallinilmaisinharrastajan ilmoittamaa löytöpaikkaa (8 Kostiala ja 9 Kotiranta).

Alueella sijaitsee kaksi v. 2003 kartoitettua, mutta ei muinaisjäännösrekisterissä olevaa muinaisjäännöstä (2 Poukka 1 ja 3 Poukka 2).

Inventoinnissa löydettiin neljä uutta kiinteää muinaisjäännöstä (4 Toivola by, 5 Kostiala by 1, 6 Kostiala by 2 sekä 7 Kostiala).

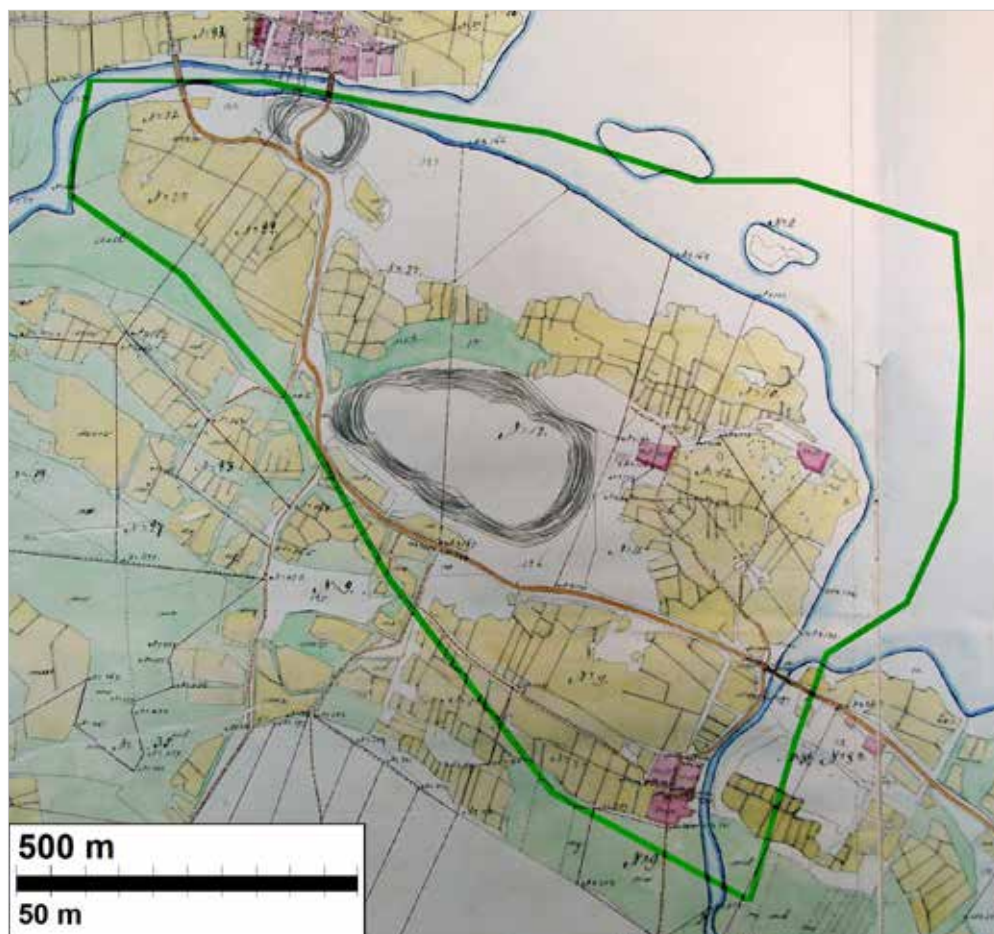
Arvio alueen muinaisjäännöspotentialista:

Alueella voi sijaita vielä havaitsemattomia rautakautisia muinaisjäännöksiä. Alueen muinaisjäännöspotentiaali on suuri.

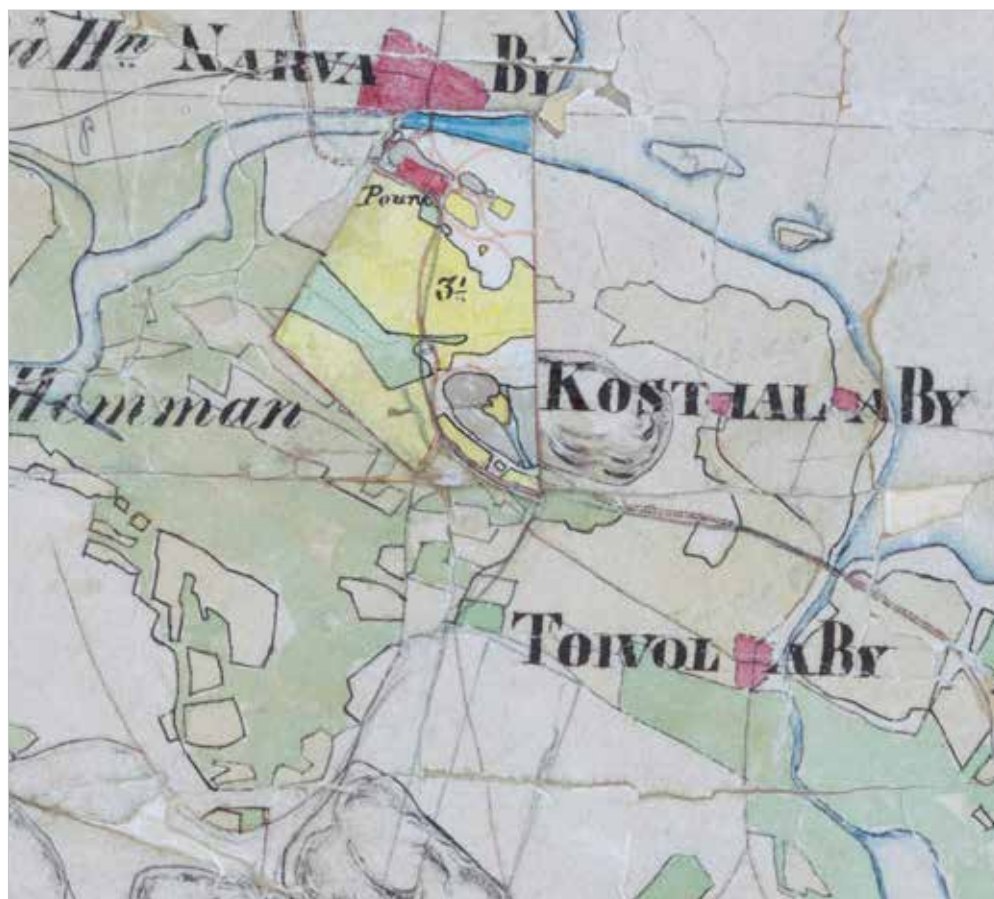
Muu huomio: inventoidun alueen eteläpuolella, Ihkamäen rinteillä näkyy laserkeilausaineistossa 1. maailmasodan puolustusvarustuksia, joita ei ole maastossa tarkastettu eivätkä ne ole muinaisjäännösrekisterissä.

Ote Kuninkaan kartastosta v. 1796-1805 (Alanen ja Kepsu, SKS 1989).

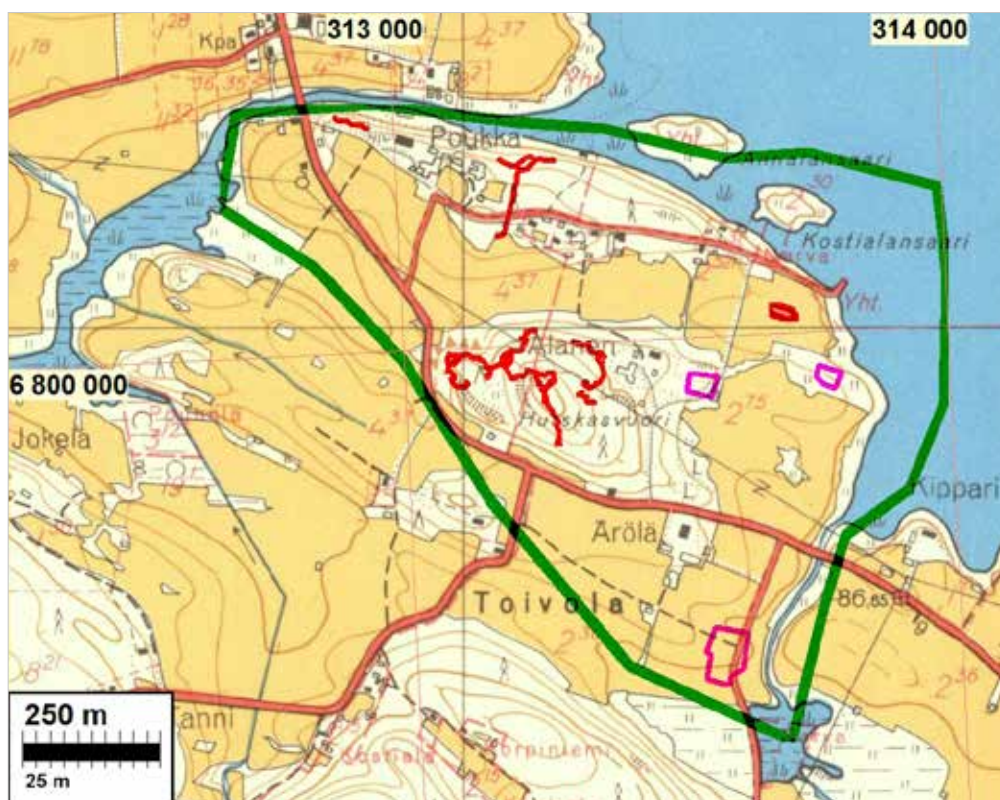
Isajakokartta v. 1826–38 (H87:2/1-53). Inventointialue rajattu vihreällä viivalla.

Ote pitäjänkartasta v. 1848.

Ote Senaatin kartasta v. 1909.

Ote peruskartasta v. 1959. Inventointialue on rajattu vihreällä viivalla. Kylätontit on rajattu vaalean punaisella viivalla, alueen puolustusvarustukset esitetty punaisin viivoin. Rautakautinen kalmisto, Kostiala, on merkattu punaisella rasterilla.

1 VESILAHTI HURSKASVUORI

Mjtnus: 922 00 0001

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: Historiallinen: uusiaika

Laji: Varustus

Koordin: N: 6799 907 E: 313 270
P: 6802 760 I: 3313 370

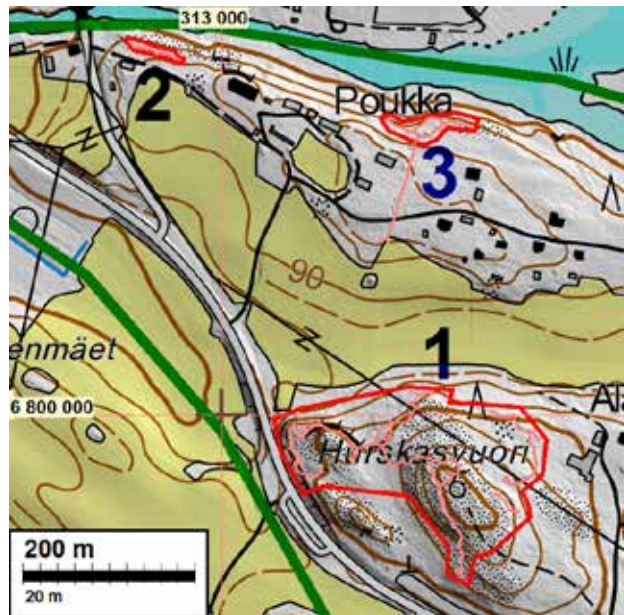
Tutkijat: Tiainen 2015 inventointi,
Jussila 2003 kartoitus,
Pukkila J & Laakso V 1995 tarkastus,
Soininen O 1992 tarkastus

Sijainti: Paikka sijaitsee Vesilahden kirkosta
6,2 km länteen.

Huomiot: **Muinaisjäänösrekisteri:** Narvan kylän lähellä on venäläisten v. 1914-15 rakennuttama tukikohta. Venäjän pääkaupungin Pietarin suojavarustuksiin kuuluva linnoitus on rakennettu louhimalla kallioon taistelu- ja yhdysautoja miehistö- ja kalustosuojineen. Narvan kylän lähellä olevien Naarvaanjoen suun, Hurskasvuoren ja Ihkämäen maalinnoitusten tarkoituksena oli kontrolloida Pyhäjärven eteläpuoleista maaliikennettä. V. 1918 kansalaisso-
dassa linnoitus toimi punaisten tukikohtana. V. 1985 pioneerikomppania on rekonstruoinut osia Hurskasvuoren linnoitusrakenteista.

Tiainen 2015:

Varustusten mittausdokumentointi T. Jussila 2003.

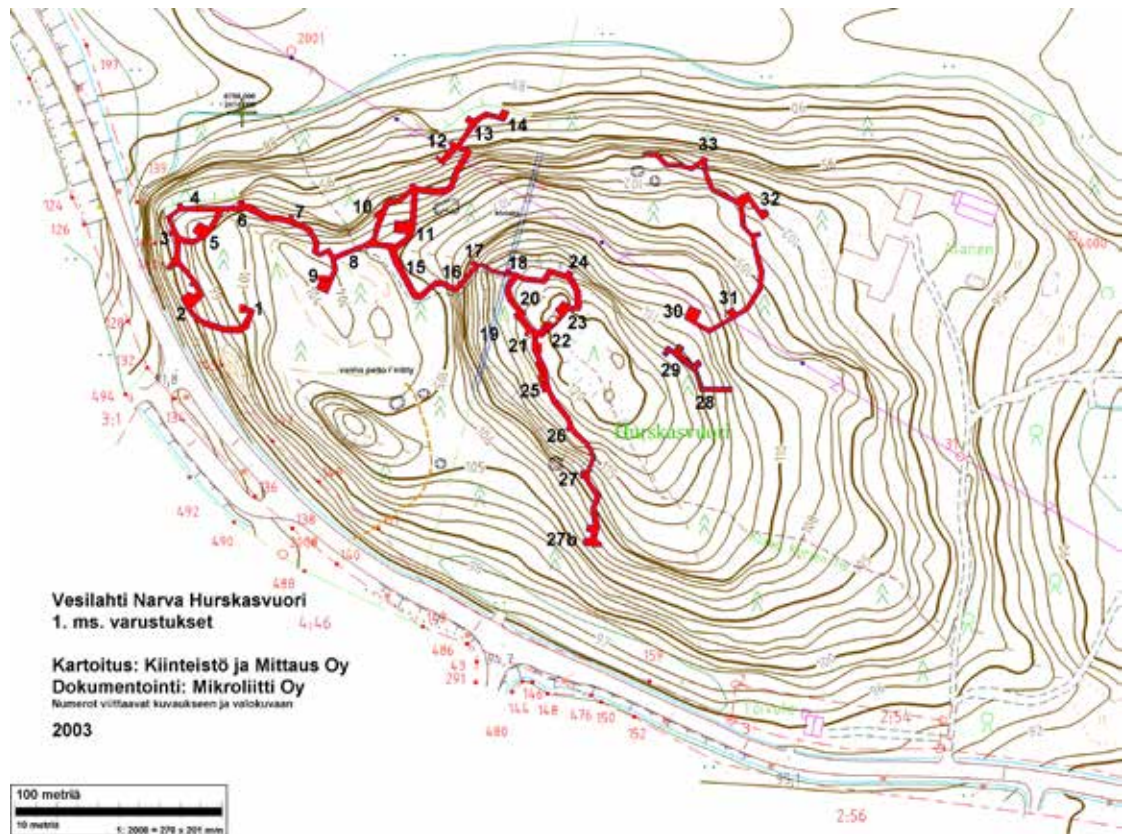
Kohdekartta. Kiinteät muinaisjäänökset on rajattu punaisella viivalla. 1 Hurskasvuori, 2 Poukka 1 sekä 3 Poukka 2. Vaalean punainen viiva on taisteluhauta.

Yleiskuva. Hurskasvuoren lännen puoleista peltoaukeaa. Itään.

Hurskasvuorelta koilliseen sijaitsevalta peltosaarekkeesta (7 Kostiala) havaittiin pala keramiikkaa sekä palanutta luuta. Kaakkoon.

Hurskasvuoren maalinnoitteita. Pohjoiseen.

2 VESILAHTI POUKKA 1

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Varustus

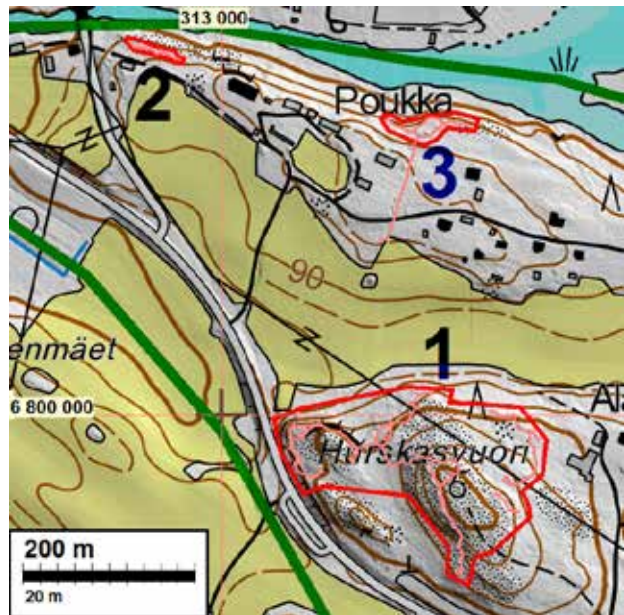
Koordin: N: 6800 424 E: 6800 424
P: 6803 129 I: 3680 3186

Tutkijat: Jussila 2003 kartoitus,
Tiainen 2015 inventointi

Huomiot: **Jussila 2003:** Varustukset sijaitsevat Hurskasvuoren länsi- ja koillisreunoilla ja laella. Toinen, vaatimattomampi juoksuhauda-alue, sijaitsee vuoresta 400 m pohjoiseen, lähellä järven rantaa, Poukan talon itä- ja länsipuolella puolin.

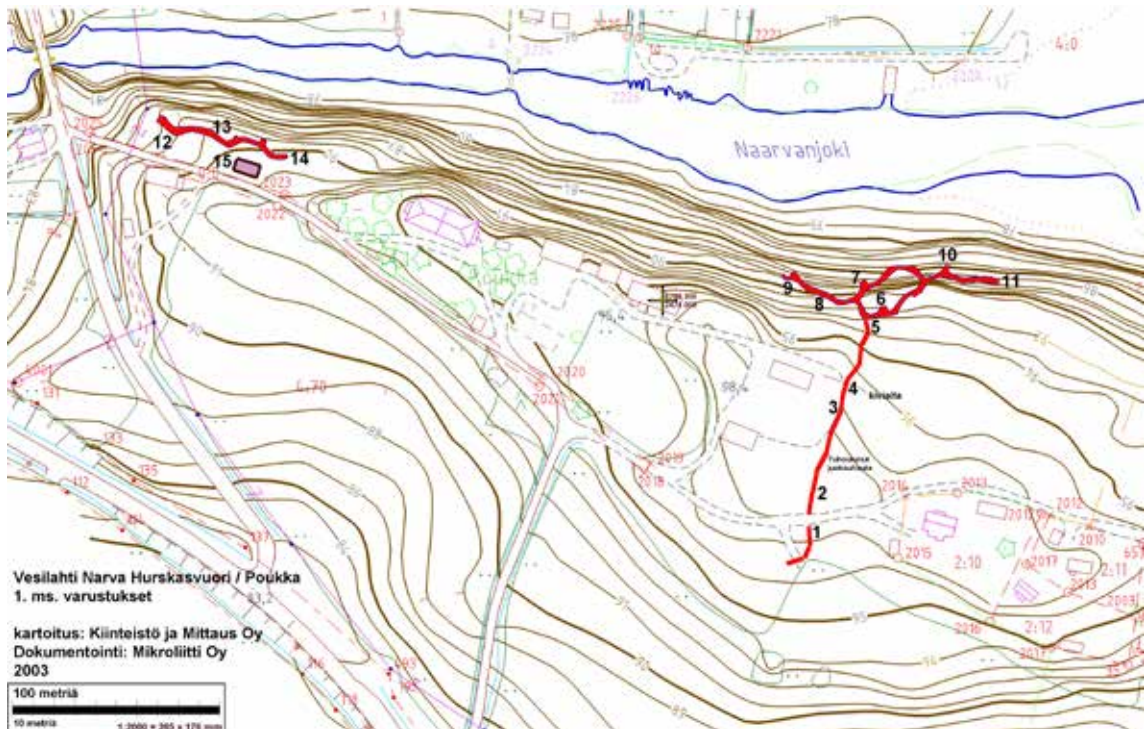
Tiainen 2015:

Varustukset sijaitsevat Hurskasvuoren linnoituksilta noin 600 m luoteeseen, Naarvanjokeen jyrkästi laskevassa kallioisessa rinteessä. Varustusta on paikalla noin 70 metrin pituinen itä-länsisuuntainen kairanto. Varustusten mittausdokumentointi T. Jussila 2003.

Kohdekartta. Kiinteät muinaisjäänökset on rajattu punaisella viivalla. 1 Hurskasvuori, 2 Poukka 1 sekä 3 Poukka 2. Vaalean punainen viiva on taisteluhauta.

Poukan puolustusvarustukset. Kartoitus Mikrolitti Oy v. 2003

2 VESILAHTI POUKKA 2

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Varustus

Koordin: N: 6800 330 E: 313 239
P: 6803 184 I: 3313 334

Tutkijat: Jussila 2003 kartoitus,
Tiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vesilahden kirkosta
6,1 km länteen.

Huomiot: **Jussila 2003:** Varustukset sijaitsevat Hurskasvuoren länsi- ja koillisreunoilla ja laella. Toinen, vaatimattomampi juoksuhaute-alue, sijaitsee vuoresta 400 m pohjoiseen, lähellä järven rantaa, Poukan talon itä- ja länsipuolella puolin.

Tiainen 2015:

Varustukset sijaitsevat noin 400 metriä pohjoiseen Hurskasvuorelta. Ne sijaitsevat Naarvanjokeen jyrkästi laskevassa kallioisessa rinteessä ja sen päällä. Itä-länsisuuntaisesti varustusten pituus on noin 100 metriä. Itä-länsisuuntaisen varustuksen puolivälistä lähtee etelään noin 120 metrin mittainen matala ja kapea kaivanto, mikä on tulkittava tuhoutuneeksi varustuksen osaksi ja jää siten muinaisjäännösrajausten ulkopuolelle. Varustusten mittausedokumentointi T. Jussila 2003.

Naarvanjoen suun eteläpuolella sijaitsevaa puolustusvarustusta, kohde Poukka. Itään.

4 VESILAHTI TOIVOLA BY

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: Historiallinen

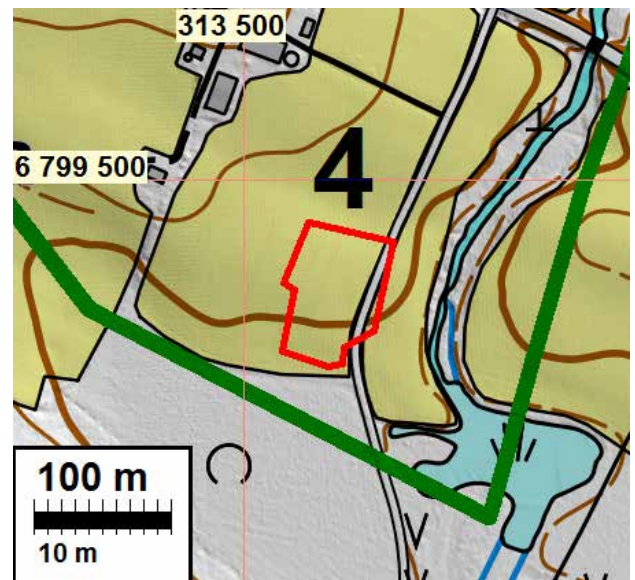
Laji: Asuinpaikka: talotontti

Koordin: N: 6799 420 E: 313 571
P: 6802 273 I: 3313 666

Tutkijat: Tiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vesilahden kirkosta
6,1 km länteen.

Huomiot: **Tiainen 2015:** Toivolan (4 Toivola by) tontti sijaitsee pellossa alueen koillisosassa, nykyisen Koivistalhontien varressa, paikassa missä 80 metrin korkeuskäyrä rajaa kaakkoon osoittavan peltotörmän. Tontti on paikannettu vuoden 1836 isojakokartasta. Vuonna 1848 laaditussa pitäjänkartassa tilanne on sama kuin isojakokartassa. Vuoden 1912 Senaatin kartassa Toivolan tila on siirtynyt nykyiselle paikalleen (Ärölän talo) ja talotontin vanha paikka on autioitunut.

Kohdekartta. 4 Toivola by. Muinaisjäännösrajaus punaisella.

5 VESILAHTI KOSTIALA BY 1

Mjtunnus: Uusi kohde

Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: Historiallinen

Laji: Asuinpaikka: talotontti

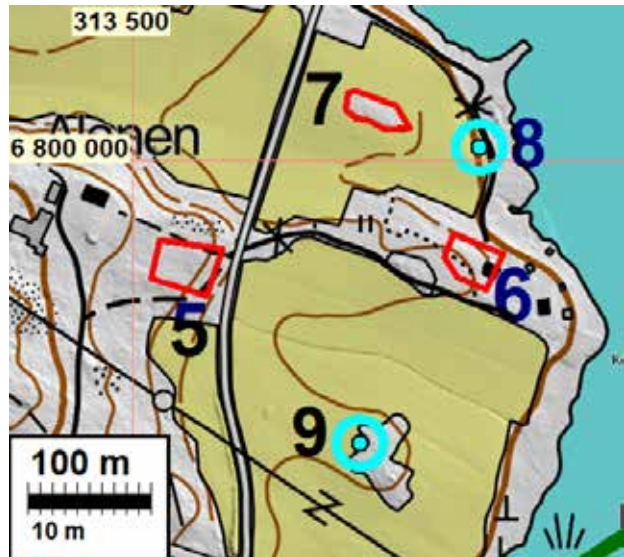
Koordin: N: 6799 916 E: 313 547
P: 6802 770 I: 3313 642

Tutkijat: Tiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vesilahden kirkosta
6,1 km länteen.

Huomiot: *Tiainen 2015:* Vuoden 1836 kartasta paikannettu Kostialan kylätontti on kaksiosainen. Läntisempi osa sijaitsee nykyisen Alasen talosta noin 100 metriä itään (5 Kostiala by 1). Kohdalla kasvaa pajukkoa – varvukkoa. Kostialan tontin itäisempi osa (6 Kostiala by 2) sijaitsee edellisestä noin 230 m itään, nykyisen kesäasunnon kohdalla ja länsipuolella. Jo vuoden 1995 arkeologisessa inventoinnissa (Vuorinen, Pukkila & Laakso) tehtiin havaintoja Kostialan kylätontin itäisemmän osan länsipuolelta. Tuolloin paikalta löydettiin kvartsi- ja pii-iskoksia ja palanutta savea (v. 1995 raportin kohde 70).

Vuoden 1912 senaatinkartassa Kostialan idän puoleinen tontti on hävinnyt ja lännen puoleinen tontti on siirtynyt Vesilahden tien varteen. Vuoden 1959 peruskartalla tonttien tilanne vastaa nykypäivää: Kostialan kaksiosaisen kylätontin molemmat osat ovat autioituneet.

Kohdekartta. Punaisella viivalla rajatut kiinteät muinaisjäänökset: 5 Kostiala by 1, 6 Kostiala by 2 sekä 7 Kostiala. Turkoosien ympyröiden sisällä olevat pallot ovat metallinilmaisnlöyöpaikat: 8 Kostiala ja 9 Kotiranta.

6 VESILAHTI KOSTIALA BY 2

Mjtunnus: Uusi kohde
Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus: Historiallinen
Laji: Asuinpaikka: talotontti
Koordin: N: 6799 920 E: 313 773
P: 6802 774 I: 3313 868

Tutkijat: Tiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vesilahden kirkosta
6,1 km länteen.

Huomiot: *Tiainen 2015:* Kostialan kylätontti on kaksiosainen. Längtsempt osa sijaitsee nykyisen Alasen talosta noin 100 metriä itään (5 Kostiala by 1). Kohdalla kasvaa pajukkoa – varvukkoa. Kostialan tontin itäisempi osa (6 Kostiala by 2) sijaitsee edellisestä noin 230 m itään, nykyisen kesäasunnon kohdalla ja länsipuolella. Talotontit on paikannettu vuoden 1836 isojakokartasta. Jo vuoden 1995 arkeologisessa inventoinnissa (Vuorinen, Pukkila & Laakso) tehtiin havaintoja Kostialan kylätontin itäisemmän osan länsipuolelta. Tuolloin paikalta löydettiin kvartsi- ja pii-iskoksia ja palanutta savea (v. 1995 raportin kohde 70).

Vuoden 1912 Senaatin kartassa Kostialan idän puoleinen tontti on hävinnyt ja lännen puoleinen tontti on siirtynyt Vesilahden tien varteen. Vuoden 1959 peruskartalla tonttien tilanne vastaa nykypäivää: Kostialan kaksiosaisen kylätontin molemmat osat ovat autioituneet.

7 VESILAHTI KOSTIALA

Mjtunnus: Uusi kohde
Rauh.lk: Kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus: Rautakautinen
Laji: Hautaus: polttohauta, röykkiö?
Koordin: N: 6800 040 E: 313 697
P: 6802 894 I: 3313 792

Tutkijat: Tiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vesilahden kirkosta
5,8 km länteen.

Huomiot: *Tiainen 2015:* Kohteelta noin 100 m itään on löydetty ketjunakaja (metallinilmaisnlöytö), noin 5 m rannasta. Löytökohtaa tarkastettaessa ei paikalta havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Löytökohdasta noin 100 m länteen sijaitsee noin 55 x 25 m kokoinen peltosaareke (keskikoordinaatti N 6800039 E 313702). Kivikkoiseen saarekkeeseen tehtiin neljä koekuoppaa, joista kolmesta löytyi yhteensä 16 pientä palaa palanutta luuta, kaksi palaa palanutta savea sekä pieni pala keramiikkaa. Osa saarekkeen kivikkoisuudesta johtuu epäilemättä pellonraivauksesta johtuvaksi. Kohteen topografian, lähialueen kohteiden ja löytöjen sekä koekuoppatulosten perusteella kohdetta on syytä pitää rautakautisena kalmistona. Kohteen nimeksi ehdotetaan viereisen metallinilmaisnlöydön mukaisesti Kostiala ja löytöpaikkaa siirrettäväksi kyseisen kohteen ala-kohteeksi.

Lapio pystyssä läntisimmässä peltosaarekkeeseen tehdyssä koekuopassa, josta löytyi palanutta luuta. Länteen.

Metallinilmainsinharrastaja on löytänyt rautakauteen ajoittuvan korukatkelman Hurskasvuorelta länteen sijaitsevalta peltosaarekkeelta, kuvassa peltosaarekkeen vasemmalta laidalta. Koilliseen.

MUUT KOHTEET

8 VESILAHTI KOSTIALA LÖYTÖPAIKKA

Mjtunnus: 1000023847
Rauh.lk: Löytöpaikka
Ajoitus: Rautakautinen
Laji: Löytö: metallinilmaisinelöytö

Koordin: N: 6800 010 E: 313 782
P: 6802 864 I: 3313 877

Tutkijat: Tiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vesilahden kirkosta
5,7 km länteen.

Huomiot: ***Muinaisjäännösrekisteri:*** Ketjunjakajan KM 39532 on löytänyt Hannu Pitkäniitty Vesilahden Narvasta metallinilmaisimella syyskuussa 2012. Löytöpaikka sijaitsee niemen kärjessä, noin 5 metriä rannasta. Esine löytyi uimarannalta hiekasta noin 10-15 cm syvyydeltä.

Tiainen 2015:

Löytökohtaa tarkastettaessa ei paikalta havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Ilmoitetusta löytökohdasta noin 100 m länteen havaittiin metsäsaarekkeessa rautakautinen kalmisto.

9 VESILAHTI KOTIRANTA LÖYTÖPAIKKA

Mjtunnus: 1000023887
Rauh.lk: Löytöpaikka
Ajoitus: Rautakautinen
Laji: Löytö

Koordin: N: 6799 770 E: 313 685
P: 6802 624 I: 3313 780

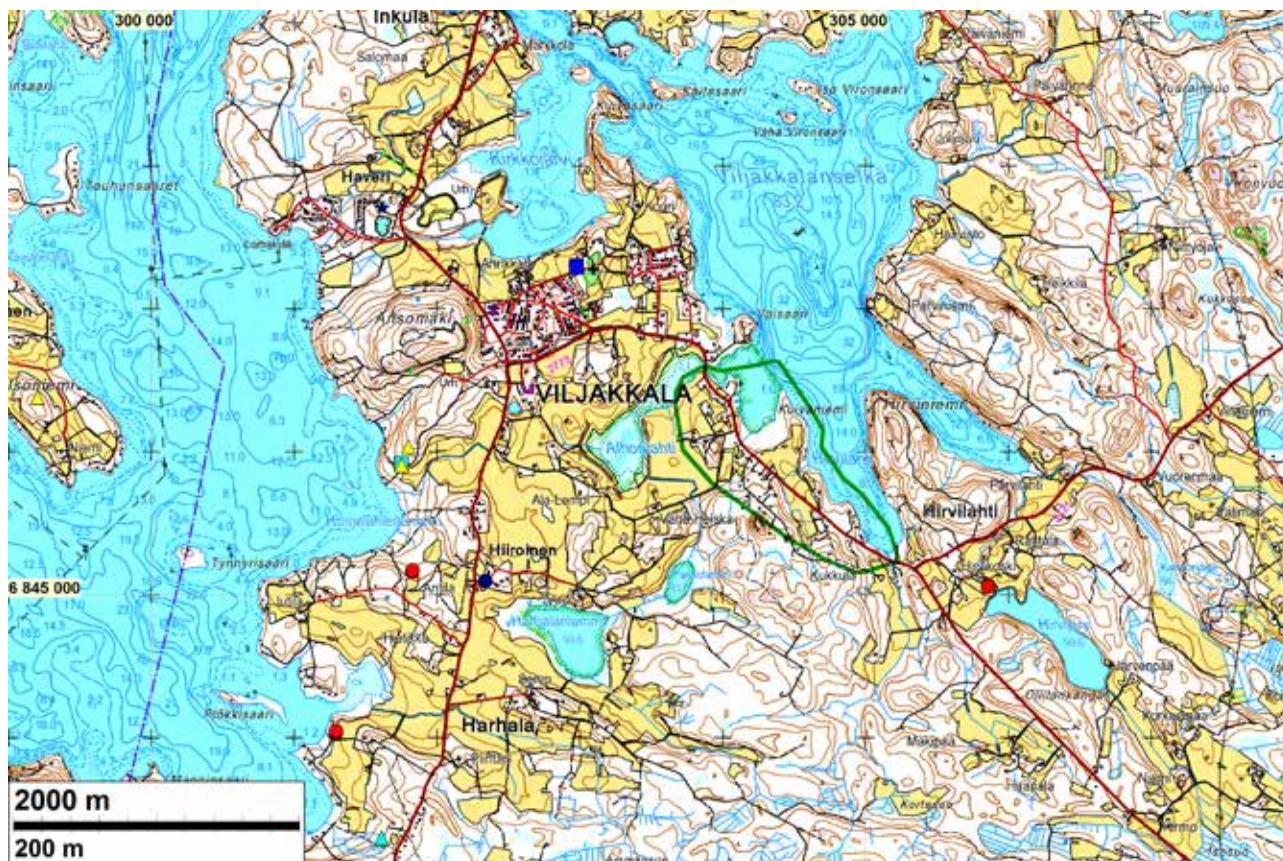
Tutkijat: Tiainen 2015 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Vesilahden kirkosta
5,9 km länteen.

Huomiot: ***Muinaisjäännösrekisteri:*** Hannu Pitkäniitty on löytänyt pronssikorujen katkelmia KM 40069 metallinetsinnässä huhtikuussa 2013, Vesilahden Narvasta Alhonselän länsirannan pelloilta, noin 20 cm syvyydestä savimaasta. Löytöalueita oli kolme. Löytöalue 1 sijaitsee Toivolassa Kotirannan tilan pellossa, Vesilahdentien ja Rahitien risteyksen koillispuolella, alueen laajuus on noin 170 x 170 metriä. Löytöalue 2 sijaitsee Kuralanlahden pohjoisrannalla rantapellossa Ojoistentien eteläpuolella, alueen laajuus on noin 100 x 290 metriä. Löytöalue 3 sijaitsee alueesta 2 230 metriä luoteeseen Ojoistentien pohjoispuolella, alueen laajuus on 150 x 100 metriä. Koruneula KM 40069:1 on löytynyt alueelta 1, muiden esineiden tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa. Ne ovat löytyneet alueilta 1-3. Alueet 2 ja 3 sijaitsevat noin 2,4 km alueesta 1 luoteeseen. Alueilta on löytynyt myös historiallisen ajan esineitä, esim. hakasolki ja heloja, mutta näitä ei ole talletettu.

Tiainen 2015:

Kynnetystä pellosta, löytökohdasta ja sen länsipuolelta, havaittiin tiilen kappaleita ja hieman hiiltä. Peltosaarekkeeseen kaivettiin kolme tuloksetonta koekuoppaa.

Lähestymiskartta. Lähialueen muinaisjäännökset eri värisymbolein.

- Rautakautinen tai historiallinen
- Varhaismetallikautinen
- Kivikautinen
- Tutkittu alue

YLÖJÄRVI

Entisen Viljakkalan kunnan alueella Ylöjärvellä suoritettiin muinaisjäännösinventointi 13.10.2015. Inventoinnin suoritti Hannu Poutiainen. Alueella on suoritettu arkeologinen inventointi viimeksi vuonna 1975 (M. Suni). Tutkittu alue rajautuu luoteessa Kyrösjärven Alhonlahden ja Viljakkalanselän väliseen salmeen, etelässä Kuivavuoreen sekä idässä ja kaakossa Viljakkalanselän Hirvilahteen. Keskivedenpinnan korkeus on nykyisin 83.2 m mpy. Kyröskoskea perkaamalla järven vedenpintaa on noin vuosien 1804 ja 1869 välillä laskettu kaikkiaan kolme kertaa, yhteensä arviolta kolmisen metriä.

Inventoidun alueen matalimmat kohdat ovat Hirvilahteen, Lippaanlahden ja Alhonlahden vesijätöllä olevat rannat. Korkein kohta on tutkimusalueen etelärajalla oleva mäki Kuivavuori, jonka laki on hieman yli 130 m mpy. Inventoidulta alueelta ei tunneta entuudestaan kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta lähialueilta on tiedossa muutamia eri-ikäisiä muinaisjäännöksiä.

Lähin kivikauteen ajoittuva asuinpaikka sijaitsee inventointialueesta noin 700 m kaakkoon (Hirvikoski), ja se sijaitsee 105 m mpy. korkeustasolla. Inventointialueelta alle kaksi kilometriä lounaaseen tunnetaan kivikautinen asuinpaikka Harhalanlammi 100-110 m mpy. korkeustasolla. Kyrösjärveä on laskettu eri aikoina kaikkiaan n. 3 m joten nykyiset rannat ovat vesijättöä eikä niiltä ole löydettävissä muinaisjäännöksiä. Varhaismetallikauteen ajoittuvia kohteita ei inventointialueen liepeiltä ole tiedossa. Inventointialueesta noin kaksi kilometriä lounaaseen on historiallisen ajan asuinpaikka (Hiironen mj-rek), Hiironen vanha kylätontti.

Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laadittiin maastomalli, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti kiinnostavia maarakenteita ja pinnanmuotoja. Maastossa tarkastettiin Ylöjärventien etelä- ja pohjoispuolen muokatut peltoalueet, mutta niillä eri havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa (ylin kuva vierellä). Alhonlahden itärannan peltoja ei ollut kynnetty, joten niiden silmänvarainen havainnointi jäi varsin pintapuoliseksi. Ne ovat kuitenkin topografian perusteella arvioituna potentiaalista aluetta kivistä asuinpaikalle (keskimmäinen kuva vierellä). Lisäksi tarkastettiin metsämaasto Kuivaniemen saakka Hirvilahden länsirannalla.

Kuivaniemen eteläpuolella olevasta peltosaarekkeesta löytyi raivausröykkiö (N 6846023 E 304516) (alin kuva vierellä). Sen halkaisija on noin 3,5 m ja korkeus 0,6 m. Sammaloitunut ja nurmettunut röykkiö on maapohjalla ja siinä on pyöreähköjä erikokoisia kiviä, joista osa on varsin pieniä. Kyseistä röykkiötä ei katsottu muinaisjäännökseksi.

Samassa peltosaarekkeessa on jokseenkin neliömäinen maavallitus, jonka halkaisija on noin 5 m ja korkeus 0,5 m. Vallien leveys on noin 1,5 m ja niiden rajaaman sisäpuolisen tilan leveys on 2,5 m. Maarakenteen eteläisen vallin ulkopuolella, sen keskivaiheilla, on kapeahko ja matala kaivanto. Valleista ja niiden rajaamasta sisätilasta ei löytynyt juurikaan hiiltä, joten maarakenne ei ole hiilimiilu eikä tervahauta. Kellari se ei myöskään ole, vaan todennäköisesti kyseessä on jonkinlaisen varasto- tai suojarakennuksen perustus.

Vuoden 1955 peruskartalla kyseisellä paikalla on peltosaareke ja etäämmällä sen länsipuolella on lato. Vuoden 1910 senaatinkartalla ja 1840-luvun pitäjänkartalla alue on peltoa; rakennuksia sinne ei ole merkitty. Peltosaarekkeesta pohjoiskoilliseen, metsän puolella lähellä pellonreunaa, on kaksi muuta raivausröykkiötä. Osa kivistä on teräväsärmäisiä, nähtävästi modernissa raivaamisessa syntyneitä muotoja, ja röykkiöt vaikuttavat hyvin nuorilta.

Koko tutkimusalueelle on Senaatin kartalle merkitty vain viisi taloa ja nekin ovat nykyisin asutuilla tonteilla. Vuoden 1799 isojakokartta ja vuoden 1848 pitäjänkartat kertovat samaa: alueella ei ole vielä ollut tuolloin kiinteää asutusta.

Muinaista rantatörmää Hirvilahden länsipuolella olevalla pellolla. Koilliseen.

Raivausröykkiö Hirvilahden länsirannan peltosaarekkeessa. Etelään.

Muinaista rantatörmää pellolla Alhonlahden itärannalla. Pohjoiseen.

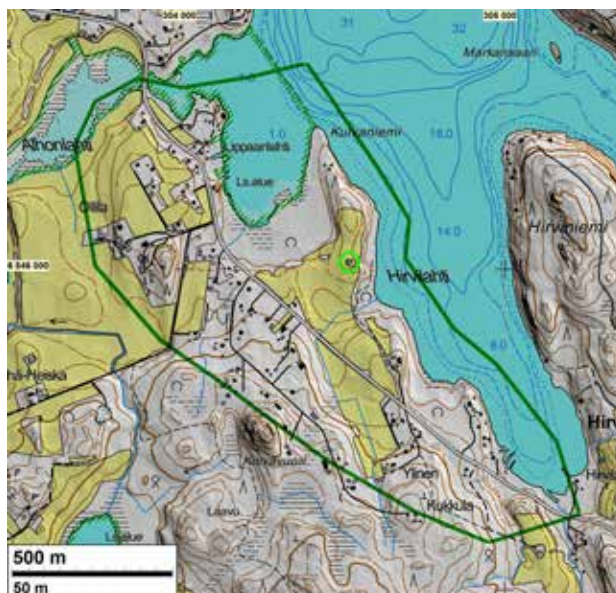
Vaikka tutkimusalueella ei tehdyn muinaisjäännösinventoinnin yhteydessä havaittu muinaisjäännöksiä, niiden olemassa oloa alueella ei täysin varmasti voida sulkea pois. Lähialueelta tunnettujen kiinteiden muinaisjäännösten perusteella arvioituna Alhonlahden rannassa sijaitsevalta pellolta voisi periaatteessa löytyä kivistä jäännöksiä.

YHTEENVETO

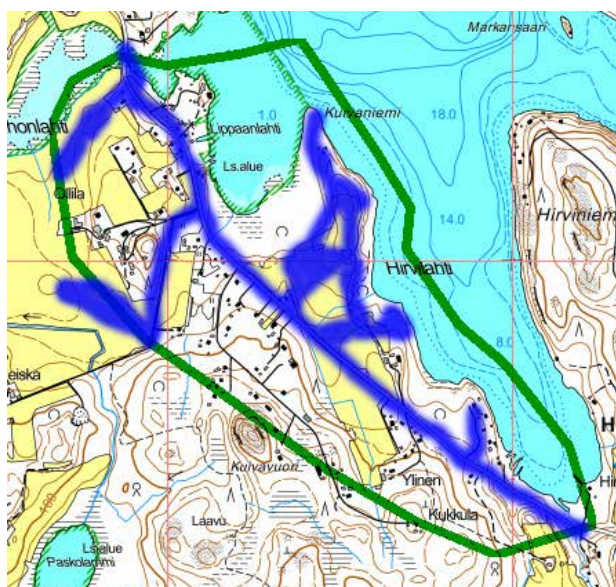
Alueella ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä tai irtolöytöjä.

Arvio alueen muinaisjäännöspotentialista:

Periaatteessa alueella voi sijaita esihistoriallisia rantasidonnoisia muinaisjäännöksiä noin 86-95 metrin korkeustasoilla. Alueen muinaisjäännöspotentiali on kohtalainen.

Yleiskartta. Tarkemmin inventoitu alue rajattu on vihreällä viivalla. Raivausröykkiöiden sijainti vaaleanvihreän ympyrän sisällä.

Maastossa tarkemmin tutkitut alueet.

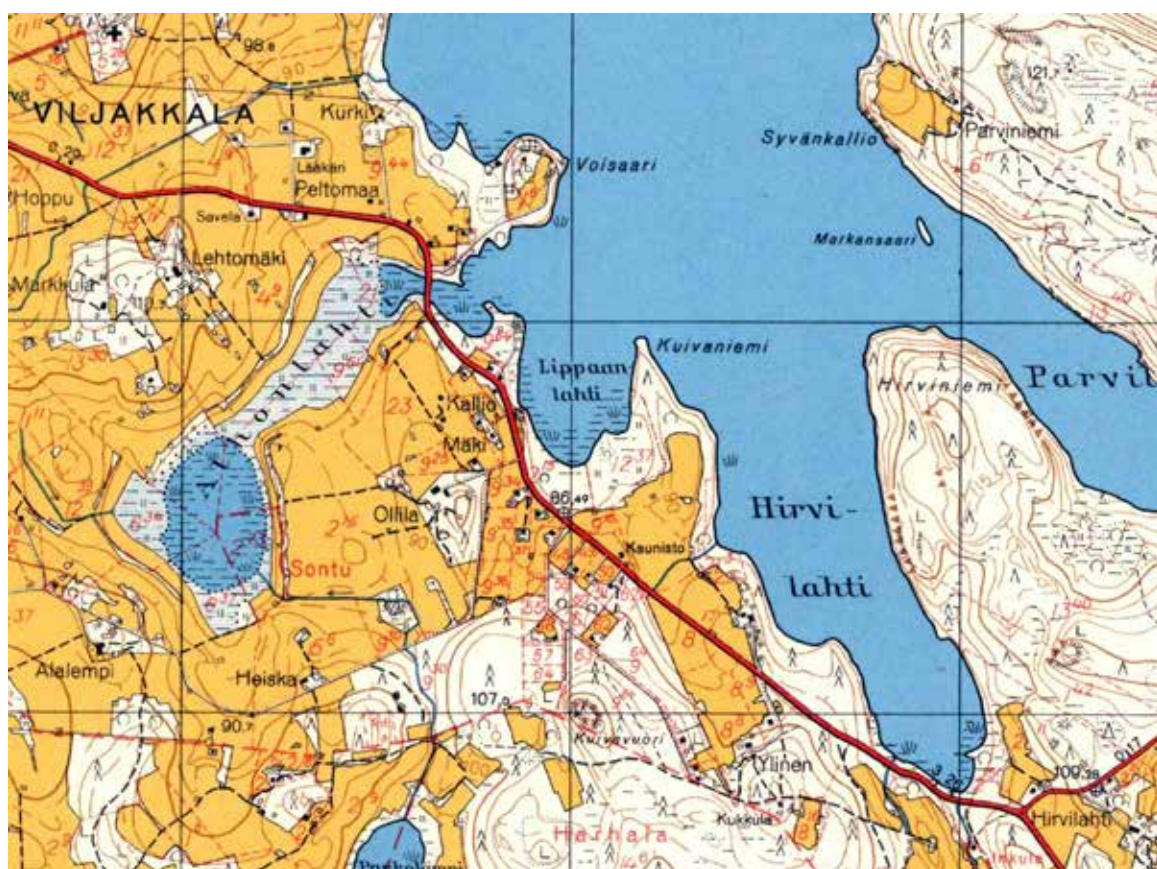
Isojakokartta A117 Viljakkala 12/15 Vuodelta 1799.

Senaatin kartta XXI XXII 22 23 v. 1910 Tarkemmin inventoitu alue rajattu vihreällä viivalla.

Pitäjäntkartta 2124 02 v. 1848.

Peruskarttaote (2124 02) vuoden 1955 kartasta.

PIRKANMAA

Nalkalankatu 12, PL 76, 33201 Tampere
Puh. (03) 248 1111 (vaihde)
faksi (03) 248 1250
pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi
www.pirkanmaa.fi

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

